nedeljski
Primorski dnevnik

Leto XIV - št. 219 (4064) TRST, nedelja 14. septembra 1958 Cena 30 lir

ZAHOD NA RAZPOTJU

Rezultat Hammarskjoeldove misije na Srednjem vzhodu bo pokazal, ali so na Zahodu spoznali, da se je stavba njihove dosedanje politike do Arabcev zrušila in da je edini izhod priznanje «naserizma» t. j. želje arabskih narodov, da hočejo živeti izven blokov

Medtem ko je v ospredju svetovnega dogajanja vedno bolj spor okrog Formoze in kljub zadnjim — sicer protislovnim izjavam — predsednika Eisenhowerja, ki pa je nakazal «novo» pot nevtralizacije otokov ob obali, je generalni tajnik Hammarskjoeld končal svojo misijo, ki mu jo je zaupala na Srednjem vzhodu generalna skupščina OZN na svojem zadnjem izrednem zasedanju. Vsekakor je danes laže ocenjevati otipljivejše elemente dogodkov na Srednjem vzhodu kot pa se ukvarjati s tveganimi ugibanji, kaj se bo zgodilo okrog Formoze, kjer je želeti, da ne pride do dogodkov, ki bi lahko privedli do svetovnega spopada.

Ni se znano, kakšen bo uspeh Hammarskjoeldove misije in predvsem, kakšen bo odgovor na vprašanja: Ali bo na Srednjem vzhodu zagotovljen mir? Ali se bodo angleške in ameriške čete umaknile iz Jordanije in Libanona? Kakšen bo nato odnos držav Srednjega vzhoda do zahodnih držav? Ni nobenega dvoma, da se bodo morale čete umakniti, da bo moral Zahod svoj odnos do Srednjega vzhoda spremeniti, če res želi, da bo na tem področju sveta zavladal mir.

Gre dejansko v prvi vrsti za spremembo teh odnošajev. Nekateri opazovalci vidijo že v zadnjih potezah Zahoda, kot n. pr. med razpravo v generalni skupščini OZN o arabski resoluciji, nekatere znake preokreta v teh odnosih. Seveda ni še nič otipljivega in jasnega. V Iraku je bil Zahod dolgo časa nedoločen ali naj prizna novo vlado in s tem svoj poraz, ali pa naj se drži svojih starih receptov. Prevladal je realizem, ki je bil sicer povezan s prepričanjem, da zahodni vpliv v Iraku ni do kraja izgubljen če se pravočasno izvrši preorientacija. Tako so tudi ravnali. Irak je zajamčil gospodarske koristi Zahoda, nafta še naprej teče skozi naftovode na obale Sredozemlja in v Bagdadu so izjavili, da sprememba vlade in politike z revolucijo še ne pomeni, da nova vlada ne želi dobrih odnosov z vsemi državami, vključno zahodne velike sile.

London in Washington sta na to pristala. Irak je priznan in sedaj zahodni diplomati razmišljajo, kje in kako naj se odslej v samem Iraku borijo za svoje koristi. Tisti, ki so iz «stare šole» vidijo razne možnosti v obnavljanju parlamentarnega sistema, v morebitni razdvojenosti — v prihodnosti — v vrhovih iraškega vodstva, v morebitnih iraško-egiptovskih sporih in podobno. Vse po načelu: razdeli in vladaj. Toda ti ljudje ne vidijo, da to ne bi predstavljalo dejansko nič drugega, kot nadaljevanje stare politike.

In prav okrog tega se bije glavna bitka. Ali bo imel Zahod dovolj moči, da bo resnično spremenil svojo politiko na Srednjem vzhodu, da bo zavrgel blokovske težnje in svojo željo po gospodovanju nad tem področjem. Zato torej ni dovolj sprememba taktike, temveč suprememba politične usmeritve. Ni dovolj hotenje, da se Arabci pridobijo in da se zadržijo stare blokovske pozicije v njihovih državah, temveč da se novo stanje na Srednjem vzhodu sprejme kot podlaga stabilizacije, da se ta del sveta popolnoma izkijuči s področja spopadov med blokoma.

Zato je zelo verjetno, da bo Hammarskjoeldova misija pokazala, pri čem pravzaprav smo. Marsikdo trdi, da Zahod v resnici želi spremeniti svojo politiko do Arabcev in če to zares želi, potem je sedaj priložnost, da to z dejanji pokaže. Ravnati bi morali tako, kot so to storili Arabci na zadnjem zasedanju generalne skupščine OZN, kjer so pokazali, v resnici zelo mnogo realizma in dobre volje.

Če torej Zahod želi pomiritev in dobre odnose z Arabci, potem bi Washington in London morala čimprej umakniti svoje čete in da se Združeni narodi, ki so v Libanonu odlično opravili svoje delo, zavzamejo za ohranitev miru in sicer na tak način, da bo sprejemljiv za neodvisnost arabskih držav.

Če bo Zahod sedaj pokazal dobro voljo, bo to predstavljalo ne samo prvi korak v smeri pomiritve in stabilizacije položaja med Kavkazom in Saharo, temveč bo to tudi podlaga za novo vrsto odnosov med Zahodom in Arabci. Oni želijo pomoč Zahoda, ampak ne za ceno pristajanja na zahodne politične diktate. Arabci so se opredelili za izvenblokovsko politiko. In prav to je tisto, kar morajo na Zahodu razumeti: Arabci želijo živeti izven zahodnega in izven vzhodnega bloka. Če bodo na Zahodu vse to razumeli, potem se bo lahko trdilo, da je Arabcem uspelo doseči važne zmage ne samo zase, temveč tudi za mir, kajti dosedanja zahodna politika je bila kratkovidna. Mnogi ugledni Arabci trdijo, da je taka politika dejansko delala za Ruse, češ: iz Londona in Washintona so napadali Naserja, dolžili so ga, da je «komunistični agent» samo zaradi tega, ker ni hotel pristati na njihovo politiko. Tako so v očeh Arabcev zahodne države dosegle nasproten učinek od tistega, ki so ga želeli. Morda so na Zahodu to že sami ugotovili. Morda sedaj dozoreva prepričanje, da se mora nekaj spremeniti, da se mora «naserizem» sprejeti, ker drugega izhoda ni.

Kaže, da javno mnenje na Zahodu ni daleč od takega prepričanja Zlasti angleški tisk objavlja v zadnjem času članke, v katerih pise približno takole: Eisenhowerjeva doktrina je hotela leta 1957 Arabce prigrabiti za svoj blok v hladni vojni. Ta doktrina je pogorela. Eisenhowerjeva izjava v OZN leta 1958 pa je poskus, da se s hladno vojno na Srednjem vzhodu preneha in da se zgradi arabska nevtralnost pod nadzorstvom Organizacije združenih narodov.

Naj bo kakor koli, gotovo pa je, da se Zahod nahaja po najnovejših dogodkih pred popolnoma novim položajem na Srednjem vzhodu, pred dilemo, na katero še vedno išče pravi odgovor. Stavba zahodne politike med Arabci se je namreč čez noč zrušila.

Vse to je moral ugotoviti v svoji misiji tudi Hammarskjoeld in zahodni odgovor na rezultate njegove misije nam bo pokazal, ali gre v resnici za novo zahodno politiko na Srednjem vzhodu in s tem za pomiritev na tem področju in za ogromen prispevek k ohranitvi miru v svetu.

Položaj okoli Formoze, in zlasti okoli obalnega otoka Kvemoja, se še dalje zaostruje. Napetost je dosegla vrhunec, ko so ameriške vojne ladje začele spremljati Čangkajškove prevozne ladje, ki oskrbujejo otok. Spremljajo pa jih samo do razdalje treh milj od obale, ker ZDA priznavajo mejo treh milj za teritorialne vode in ne dvanajst, kakor je nedavno določila kitajska vlada. Res čudno, da hočejo «spoštovati» vsaj tisto mejo, ki jo oni priznavajo, saj jih Čangkajšek poziva, naj njegove ladje spremljajo prav do otoka. Ali morda to pomeni, da Dulles vendarle ni do kraja prepričan, da Kvemoj ne pripada Kitajski. No, sicer pa tudi kitajske sile puščajo ameriške vojne ladje v svoje novo določene teritorialne vode in začenjajo bombardiranje, šele ko se Čangkajškove ladje brez spremstva približajo Kvemoju. Pa tudi to zadostuje, ker so se do sedaj morali skoraj vsi konvoji vrniti, ne da bi jim uspelo izkrcati svoj tovor na otoku. Na sliki vidimo prizor z ulice na Kvemoju

Mednarodni položaj

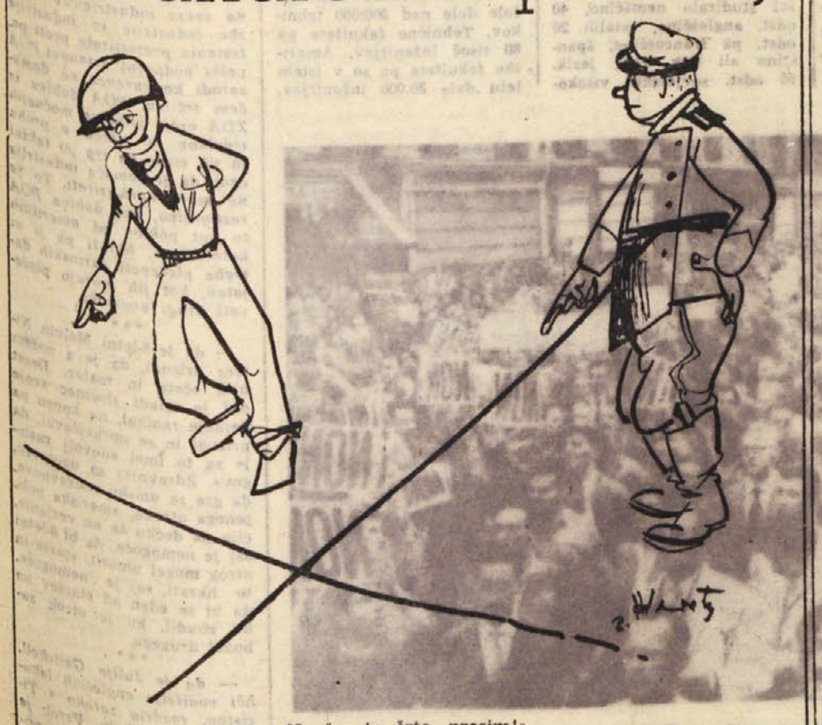

A: «Ne čez to črto, prosim!»
R: «Ne čez to črto, prosim!»

Začetek priprav za kitajsko-ameriške razgovore

Eisenhower sporoča Hruščevu, da ZDA nimajo namena umakniti svojih oboroženih sil z Daljnega vzhoda

WASHINGTON, 13. — Predstavnik ameriškega državnega departmaja je izjavil, da se predvideva, da se bodo pogajanja med ZDA in Kitajsko v zvezi s Formozo začela prihodnje dni.

To je izjavil, potem ko sta ameriški poslanik Bean in kitajski poslanik Vang Ping Nan stopila v stik v Varšavi, da se sporazumeta o potrebnih pripravah. Predstavnik državnega departmaja je izjavil: «Sedaj so v teku priprave za razgovore, in predvidevamo, da bi moral biti prvi sestanek prihodnje dni. Točen dan ni bil še določen.»

Predsednik Eisenhower pa je danes poslal odgovor Hruščevu na njegovo nedavno pismo v zvezi s Formozo. Eisenhower poziva sovjetsko vlado, naj vpliva na kitajsko vlado, da bi se odpovedala uporabi sile na področju Formoške ožine in da bi začela mirovna pogajanja.

«ZDA, nadaljuje pismo, urejajo, da bo mogoče z obnovljenimi pogajanji veleposlanikov ZDA in Kitajske doseči sporazum, ki naj zajamči, da se ne bo uporabljala sila za rešitev formoške krize.»

Eisenhower kritizira v svojem pismu Hruščeva, ker je ta obsojal ameriško politiko na Daljnem vzhodu, in izjavlja, da ZDA nimajo namena umakniti svojih sil z Daljnega vzhoda, kakor zahteva Hruščev.

Eisenhower izjavlja: «Obžalujem, ker moram izjaviti da v Vašem pismu ne najdem nobenega napora, da bi našli tisto skupno govorico, ki bi res lahko olajšala odpravo nevarnosti v sedanjem položaju na področju Formoze. Nasprotno, opisovanje tega položaja v Vašem pismu se zdi, da ima namen služiti ambicijam mednarodnega komunizma, namesto da bi navajala dejstva. Ugotavljam tudi, da niste poslali nobenega pisma kitajskim komunističnim voditeljem s pozivom na zmernost. Če Vaše pismo, naslovljeno meni, ni samo orodje za enostransko obsojanje akcije ZDA, pač pa ima res namen izraziti željo, da se najde skupna govorica za mir, Vam svetujem, da povabite omenjene voditelje, naj prenehajo svoje vojaške operacije in naj se lotijo politike mirnega reševanja formoškega spora».

Eisenhowerjevo pismo se takole nadaljuje: «Če bo mogoče, z namenom rešitve vprašanj, ki motijo mir na področju Formoze, prepričati kitajske komunistične voditelje, naj se zanesejo na pogajanja in naj pokažejo pripravljenost sporazumevanja, tedaj Vam zagotavljam, da se bodo ZDA s svoje strani trudile, da bodo pošteno delovale v tem duhu in z istim namenom».

«Vprašanje na Daljnem vzhodu je sedaj, nadaljuje predsednik, ali bodo kitajski komunisti skušali uresničiti svoje ambicije z uporabo sile, kakor so napravili na Koreji, ali pa bodo sprejeli bistveno lastnost miru in svetovnega reda v jedrski dobi ter se bodo odpovedali uporabi sile kot sredstva za zadostitev njihovim ozemeljskim zahtevam».

Eisenhower izjavlja zatem, da Formoza in obalni otoki, ki so v rokah Čangkajška, niso nikoli bili «pod komunističnim nadzorstvom in ne pripadajo pekinškemu režimu». Eisenhower ponavlja nato, da so ameriške vojaške sile na področju Formoze zaradi tega, «ker izpolnjujejo obveznosti pogodbe s Čangkajškom». «Razmeščene so na tem področju, dodaja predsednik, da pomagajo upirati se napadu, in ne da izvršijo napad».

V zvezi z obnovitvijo kitajsko - ameriških pogajanj v Varšavi izjavlja Eisenhower, da ZDA upajo, da bo mogoč sporazum.

Ameriški predsednik izjavlja dalje, da se strinja s tem, da je položaj na področju Formoze nevaren, dodaja pa, da «je ta položaj neposredno ustvarila akcija kitajskih komunistov» z vojaškimi operacijami, kakršne so na primer bombardiranje Kvemoja, ki se je začelo 23. avgusta.

Medtem je predstavnik kitajskega zunanjega ministrstva znova posvaril ZDA zaradi kršitve kitajskih teritorialnih voda. Predstavnik je izjavil, da je danes zjutraj neka ameriška vojna ladja, ki je spremljala Čangkajškove ladje, prišla v kitajske teritorialne vode na področju Kvemoja in Amoja. Agencija «Nova Kitajska» dodaja k temu, da je kitajsko topništvo danes zjutraj in popoldne prisililo Čangkajškove ladje, ki so jih spremljale ameriške vojne ladje, na umik, ne da bi mogle izkrcati svoj tovor.

Nasprotno s tem pa je ameriški vojaški predstavnik v Tajpehu trdil, da je konvoju štirih ladij uspelo izkrcati svoj tovor na Kvemoju kljub močnemu ognju kitajskega topništva ki je začelo obstreljevati tamkajšnje področje, takoj ko so se pokazale Čangkajškove ladje. Topništvo je prisililo na umik tudi Čangkajškovo letalo, ki je bilo namenjeno na Kvemoj z novinarji in z vojaškim ozebjem.

Čangkajškov zunanji minister je danes pozval ameriškega poslanika na razgovor. Domnevajo, da je razgovor v zvezi z nezadovoljstvom formoških oblasti, ker ameriške ladje ne spremljajo Čangkajškovih ladij do pristanišč na Kvemoju.

V Washingtonu je predstavnik obrambnega departmaja izjavil, da imajo ameriške sile na Daljnem vzhodu zadostno količino streliva, da bi lahko začele in nadaljevale «konvencionalno vojno» v primeru, «da bi jo morali začeti».

Japonski zunanji minister pa je na tiskovni konferenci izjavil, da Japonska ne bo zapletena v vojno, če bi do nje prišlo med ZDA in Kitajsko v zvezi z obalnimi otoki.

Aktualni portreti

WINSTON CHURCHILL je 12. t. m. slavil zlato poroko v krogu svoje družine v svoji vili «La Capponcina» na francoski Modri obali. Med darili je tudi nad 10 kg težka cigara iz čokolade, ki mu jo je poslala grofica Condenkove-Kalergi.

ANNAMARIA PIERANGELI poročena Damone, se je odločila za ločitev zakona, ker ne more več prenašati izpadov ljubosumnosti svojega itak nezvestega moža, pevca Vica Damonea.

CANG-KAI-SEK senilni poglavar «nacionalistične Kitajske», ki ima v oblasti le še otok Formozo in nekaj obalnih otokov (zaradi katerih sedaj grme topovi), se še ni odpovedal svojim megalomanskim blodnjam.

SUSAN NELL milijardarko, ženo bivšega moža Elizabeth Taylorjeve, igralca Michaela Wildinga, so okradli: tatovi so ji odnesli za 50 milijonov draguljev. Podvig so izvršili v središču Londona, v komaj dveh minutah.

GUIDO VISCONTI 6-letni nezakonski sin grofa Eripranda Visconti di Modrone in igralke Fulvie Mammi, ki ga je oče pred dnevi «ugrabil», nato pa spet vrnil materi, ki je medtem doživela ponovno srčne napade, tako da se boje za njeno življenje.

Sedem dni v svetu

Po nevihti - jasno?

Prezgodaj je sicer še govoriti o razjasnitvi. Vendar pa nas navaja misel na to, da se bo po sedanjem bliskanju in grmenju nebo vendarle razjasnilo in se bodo oblaki, ki sipajo ogenj in strele na kitajske obalne otoke, prej ali slej razpršili — vsaj delno. Res je, da zaostritev morda niti še ni dosegla vrhunca, toda vzporedno z vojnimi akcijami so se začele priprave za razgovore med kitajskim in ameriškim veleposlanikom v Varšavi. Izjave Cuentuja in Eisenhowerja, da sta pripravljena obnoviti razgovore, niso torej padle v prazno, in kitajski veleposlanik se je pravkar vrnil v Varšavo z navodili svoje vlade. Izrekel je upanje, da bodo razgovori privedli do kakega rezultata. Nerealno bi bilo pričakovati, da bi razgovori prinesli v kratkem kako večjo rešitev, posebno če pomislimo, da so razgovori med ameriškim in kitajskim veleposlanikom v Zenevi trajali kar tri leta in sta oba poslanika imela skupno 73 sestankov, ne da bi dali najmanjši rezultat. Seveda so ti razgovori potekali v času, ko okoli Formoze ni bilo take zaostritve, in je torej šlo bolj za ustvaritev nekega znosnega stanja med ZDA in Kitajsko. Zato sta obe strani bili nepopustljivi, kar je bilo vsekakor v škodo obeh in posredno seveda v škodo miru v svetu. Sedaj pa je svetovna javnost bolj pozorna na razgovore, ki se imajo začeti, ker gre za vprašanje vojne ali miru. In prav tik pred začetkom pogajanj se položaj okoli Formoze zaostruje, ker si pač ena in druga stran hotela zagotoviti močnejšo pozicijo pri razgovorih, ki bi jo bilo treba upoštevati pri morebitnem kompromisu oziroma premirju. Nekaj podobnega se je na primer dogajalo, ko so tekla pogajanja glede Indokine. Prav sredi pogajanj so okoli Dien Bien Fuja najbolj grmeli topovi. Upamo, da v tem primeru ne bo šlo tako daleč, in da bodo utihnili že ob začetku pogajanj. Ta pogajanja bodo morala vsekakor potekati v drugačnem razpoloženju kakor prejšnja, če se hočejo vsaj delno odstraniti vzroki trajne napetosti na Daljnem vzhodu. Hruščev je v preteklem tednu poslal Eisenhowerju pismo, s katerim ga opozarja, da bo SZ vojaško nastopila skupno s Kitajsko v primeru spopada z ZDA. Poudaril je, da bi napad na Kitajsko veljal za sovjetsko vlado prav toliko kakor napad na Sovjetsko zvezo. Poudaril je tudi, da na Daljnem vzhodu ni mogoče pomirjenje, dokler se ameriške sile ne umaknejo s kitajskih obalnih otokov in s Formoze. S tem v zvezi je predlagal začetek pogajanj. Omenil je, da bi se o tem lahko pogajali v okviru OZN. Poudaril je tudi, da je vzrok napetosti dejstvo, da so se ZDA polastile Formoze in številnih drugih kitajskih otokov, kajti brez tega bi se bila državljanska vojna s Cangkajškom že zdavnaj končala. Ko to pišemo, ni še Eisenhowerjevega odgovora, ki je napovedan za vsak trenutek. Vendar pa je Eisenhower posredno že odgovoril v svojem govoru, ki ga je imel v četrtek. Tedaj je sicer z zapletenimi besedami izjavil, da bodo ZDA branile Cangkajška, če bi prišlo do spopada za zasedbo otokov Kvemoj in Macu. Vendar pa je pri tem dodal, da bodo ZDA na varšavskih razgovorih predlagale, naj bi obalne otoke nevtralizirali. Poudaril je, da diplomacija lahko najde in mora najti rešitev, zato da ti otoki ne bodo več trn v boku miru. Seveda izhaja Eisenhower iz povsem nasprotnega stališča, ko to poudarja, češ da vzrok napetosti ne izhaja iz dejstva, ker so ti otoki pod ameriško zasedbo, pač pa iz «grabežljivosti kitajskega komunizma». Zato je tudi dodal, da Kvemoja ne bo branil zaradi Kvemoja samega, pač pa zaradi načela, da je treba «napadalnemu komunizmu onemogočiti, da bi se polastil drugih ozemelj». Kitajske upravičene zahteve je primerjal celo z dejanji nacizma in italijanskega fašizma.

Ne glede na vse to pa je pri vsem tem važno dejstvo, da je Eisenhower začel vendarle popuščati, ko je izrekel pripravljenost razgovarjati se in je za sedaj nakazal možnost «nevtralizacije» teh otokov. Nevtralizacija pa ne more pomeniti nič drugega kakor umik oboroženih sil, t. j. umik Cangkajškove in ameriške vojske.

Jasno, da bomo slišali na obeh straneh še grmeče besede. Posebno bosta še grmela Eisenhower in Dulles. Ponovila bosta še sto in stokrat, da je treba «zaustaviti komunistični pohod», in da ne mislita priznati LR Kitajske. Toda razvoj mora neizprosno iti v smeri vedno realnejšega presojanja položaja in torej k pomirjenju. Kajti to terjajo vse miroljubne sile, ki imajo danes mnogo odločnejšo besedo kakor še do pred kratkim. Kar se tiče stališča britanske vlade, ni še prave jasnosti. Londonska vlada je sicer uradno izjavila, da nima do ZDA nobenih obveznosti glede področja Formoze. Poudarja tudi, da še vedno veljajo Edenove izjave, da obalni otoki pripadajo kitajski celini. Vendar pa je pri tem uradno poudarila, da je povsem ob strani ZDA, ko ta poudarja, da se stanje teh otokov ne sme spremeniti s silo. To pomeni, da bi v morebitni vojni okoli Formoze bile verjetno zapletene tudi angleške oboroužene sile. Britanska opozicija in njen tisk ostro obsojata tako stališče in zahtevata jasen odgovor, kakor sta ga na primer dali Kanada in Japonska. Obe sta namreč jasno povedali, da se ne bi zapletli v morebitni spopad. Laburistični list «Daily Telegraph» piše, da pojasnila Foreign Officea niso kdove kaj vredna. Liberalni list «Manchester Guardian» pa piše, da so Eisenhowerjeve izjave verjetno ustvarile med ameriško javnostjo napačen vtis o vzrokih, zaradi katerih Kitajci obstreljujejo Kvemoj, in dodaja: «Ti vzroki so, ker so Kvemoj uporabljali za oviranje obalne plovbe, nad čemer so se nacionalisti tudi hvalili, in tudi za bombardiranje celine ter kot oporišče za rohunstvo». List nadaljuje: «Rešitev ali vsaj začasni sporazum je za Formozko ožino nujnejši kakor za kateri koli del sveta, in Združeni narodi bi lahko imeli dragoceno vlogo, da pride do rešitve. Toda na žalost Kitajska ni članica OZN. Sedaj ko smo spoznali, kakšne velike težave to ustvarja za mirno reševanje sporov, bi moral britanski predstavnik začeti še ta mesec glasovati za sprejem Kitajske.» Kakor vidimo, je list prišel do istega zaključka, kakršnega smo navedli že pretekli teden, t. j. da bi s končnim sprejemom Kitajske v OZN bilo laže reševati spor. To pa velja še posebno sedaj, ko se je pokazalo, da ta organizacija dobiva vedno večji ugled in je s svojo akcijo ter z neumornim delovanjem tajnika Hammarskjoelda odstranila marsikatero nevarnost spopada.

Bitka za referendum v Franciji

Francoska vlada je sklenila, da njena delegacija ne bo sodelovala v razpravi o alžirskem vprašanju v OZN, češ da ta organizacija ni pristojna za to. Lansko leto se je francoska delegacija udeležila razprave o Alžiriji in skupščina je sprejela priporočilo, naj bi «alžirsko vprašanje čimprej uredili v skladu z načeli OZN». Toda od tedaj se položaj v Alžiriji ni spremenil. Spremenil se je v toliko, da se je po odločitvi, naj se referendum o ustavi razliši tudi na Alžirijo, še bolj zaostril. Način, kako vojaško poveljstvo v Alžiriji pripravlja ta referendum, je sprožil vrsto novih protestov in ogorčenja in to celo med zagovorniki vladne politike. Tudi bivši socialistični minister Deferre, ki je sicer izjavil, da bo glasoval za vladni osnutek ustave, je pozval De

(Nadaljevanje na 8. strani)

Predsednik Gronchi bo danes zaključil svoj obisk v Braziliji, kjer se je mudil najprej v Rio de Janeiro, v bodočem glavnem mestu «Brazilia», v Sao Paulu in v Puerto Alegre. Med obiskom je bila podpisana vrsta sporazumov in protokolov o kulturnem sodelovanju in objavljena izjava o političnih razgovorih s predsednikom Brazilije Kubičkom

Najslavnejši umetniki sodelujejo pri dekorativnih delih novega sedeža UNESCO, ki se gradi na Trgu Fontenoy v Parizu. Na sliki ameriški kipar Calder pred svojo «napravo»

Ob odkritju grobnice in spomenika padlim borcem IX. Korpusa NOV in POJ

V Trnovem, nad Novo Gorico, bodo danes s posebno svečanostjo odkrili grobnico in spomenik padlim borcem IX. Korpusa Narodnoosvobodilne vojske in partizanskih odredov Jugoslavije. S tem se bodo oddolžili spominu vseh tistih borcev, ki so v neenaki borbi z nacifašističnim vojaškim strojem žrtvovali svoje življenje, da bi na svetu zavladala svoboda in enakopravnost med narodi, in da bi se ne povrnili nikdar več oni časi, ki so v našem narodu zapustili toliko gorja, trpljenja in solza.

Odkritje spomenika padlim borcem IX. Korpusa je nedvomno akt človeške pietete, v sebi pa nosi hkrati še neki drug pomen: ideal svobode in bratstva med narodi, ki je bil toliko antifašističnim borcem edina opora v njihovi človeške sile večkrat presegajoči borbi, je dobrina, ki ohranja svojo neuničljivo vrednost tudi dandanes, ko je le podcenjavanju in zapostavljanju tega ideala pripisati okoliščino, da imamo na svetu še toliko in toliko narodov, ki jim nasilnost močnejših odreka tudi najosnovnejšo pravico do samostojnega življenja.

Pa tudi sicer je ideal vsaj mirnega in strpnega, če že ne bratskega sožitja med narodi tudi dandanes — tudi po zgodovinski zmagi naprednega človeštva nad fašizmom — še daleč od uresničitve, ker so najmočnejši med zmagovalci nad fašizmom še vedno zastrupljeni od zmotnega prepričanja, da je le z nasilnostjo moč ustvariti pogoje za boljše življenje človeštva. Še več: celo med ljudmi, ki se imajo za socialiste in celo za komuniste, se je zakoreninila ta tipično izkoriščevalska kuga, in jim krati srčni mir in spanje.

Ko so slovenski in italijanski antifašistični borci v Slovenskem Primorju, v bratski slogi premagovali tisočere težave, ne da bi pri tem štedili svoje sile, v trdnem prepričanju, da se bo iz nujnih žrtev porodil nov, boljši svet, se jim še sanjalo ni, da bodo za zmago delno opeharjeni: svet, ki se je porodil iz gorja in trpljenja, je prav gotovo boljši od prejšnjega; ideala pa, ki so zanj najboljši žrtvovali svoje življenje, le ni dosegel.

A kaj za to? Krivica je trdoživa in je zlepa ne zmanjka: staro si premagal in jo pregnal s sveta, pa se ti pojavi nova, ki se odeva celo v najbolj zapeljiva oblačila. Tebe pa ne more premotiti, kajti tvoj posluh je oster in ne pozna utrujenosti. Prišla bo ura in dan, ko bo tudi nova krivica omahnila.

Življenje se nadaljuje: borba se nadaljuje. Menja obliko, spreminja se bojišče: zvezda severnica pa nepremično stoji. V grobu spe junaki večno spanje, njihove duše pa nas spremljajo na življenjski poti. Neznansko daleč so, hkrati pa zelo blizu: duša naše duše. In ko pride čas, zaslišimo njihov glas:

«Za to, za kar sem umrl, bi hotel še enkrat umreti».

PRIMERJALNA ANALIZA ŠOLSTVA V ZDA IN SZ

Aleksej nima časa za dekleta kot njegov «kolega» Stephen

Neverjeten napredek sovjetskega šolstva začenja skrbeti ameriške strokovnjake in državnike - Statistika govori jasno

Ko je pred leti prišla nekako v modo avtomatizacija, smo imeli priložnost po italijanski televizijski mreži zvedeti, da se bo Italija s težavo vključila v proces avtomatizacije. Glavni vzrok temu ni toliko pomanjkljiva tehnika, pač pa pomanjkanje ustreznih strokovnih sil. Po mnenju nekega profesorja z milanske tehnične fakultete bi komaj kake štiri procente najboljših italijanskih strokovnih delavcev in tehnikov bilo sposobnih streči avtomatizirani industriji. Pred dnevi pa se je pred vhodom v rimsko tehnično šolo «Galileo Galilei» dan pred vpisom zbrala množica staršev, ki so prinesli s sabo stolice in blazine, da bi prebili na odprtem noč, kajti zavedali so se, da je reflektantov za vpis na to šolo mnogo več kot jih zavod more sprejeti pa čeprav jih je zavod sprejel 1500. Kaže torej, da se starši zavedajo, da imajo prednost tehnične vede, tehnični poklici, zato niso hoteli zamuditi priložnosti.

V tem je bistvo razlike, ki loči šolski sistem v Italiji od šolskega sistema v ZDA in Sovjetski zvezi. Pri nas je veliko šol, ki po svojem programu še vedno žive v preteklem stoletju, dočim skušata ZDA in SZ hoditi vzporedno s sodobnim napredkom, vsaj na tehničnem področju. In vendar kaže, da preživlja šolstvo Združenih držav, v primerjavi s šolstvom v Sovjetski zvezi, nekakšno krizo. Pred dvema letoma že, to se pravi v dobi tedanjega pomirjevalnega razpoloženja med Vzhodom in Zahodom, je neki član ameriškega kongresa izjavil, da če bi Sovjetska zveza v ničemer ne mogla prekositi Združenih držav, jih bo prekosila v šolstvu in da si bo s šolstvom odprla pot k tolikšnemu napredku, da bo postala Ameriki nevarna. Koliko je na tem resnice, prepustimo njim. Dejstvo pa je, da preživlja ameriška šola, v primerjavi s sovjetsko, resno krizo. Po ameriških podatkih je v ZDA veliko premalo učilnic. Profesorji pa so slabo plačani. Posledice tega so slabi uspehi v šoli in nekakšna brezbrižnost učeče se mladine.

Velika ameriška revija «Life» navaja dve zelo zanimivi primerjavi, ki veliko povesta. Navedli ju bomo:

Petnajstletni Aleksej Kuckov dokončuje v Moskvi deseti razred obvezne šole. To se pravi zadnji razred srednje šole, ki sledi petim razredom osnovne šole. Aleksej nima časa za dekleta. V šoli študira rusko slovstvo, angleščino, fiziko, kemijo, elektrotehniko, matematiko, tehnično risanje, mehaniko in astronomijo. Dobro pozna ruske pisatelje do Tolstoja in Dostojevskega ter drugih, ki jih je prebral. Spoznal in prebral je tudi angleška pisatelja Shakespeara in Shawa in druge. Ko opravi šolske naloge, mu preostane le malo prostih ur, ki pa jih porabi za učenje klavirja, za namizni tenis ali šah ali pa gre na koncert ali v kino.

Nasprotni primer: Stephen Lapekas pa poseča enajsti razred javne šole v Chicagu. Star je 16 let, torej kot Aleksej. Toda bolj kot učenje (njegova učna snov šteje samo štiri predmete) mu roji po glavi vse kaj drugega n. pr. dekleta, plavanje, zabava in drugo.

Ta dva primera sta vsekakor zelo značilna. Posebno če vzamemo v poštev še nenavaden napredek sovjetskega šolstva po številu. Navedli bomo nekaj primerjalnih podatkov. V šolskem letu 1910-1911 je ameriške osnovne šole posečalo 18 milijonov in pol učencev, leta 1914. (tik pred vojno) pa je v ruske šole zahajalo le nekaj nad 9 milijonov učencev. Leta 1955 pa je v ameriške osnovne šole zahajalo 26 milijonov 297 tisoč učencev, v sovjetske osnovne šole pa 23 milijonov 798 tisoč učencev.

Še veliko večja razlika se kaže v napredku sovjetske srednje šole: Leta 1910-11 je v ameriških srednjih šolah bilo milijon 115.000 dijakov, v ruske srednje šole pa je leta 1914 zahajalo 625 tisoč dijakov. Leta 1955 pa je v ameriške srednje šole zahajalo 7 milijonov 138 tisoč dijakov, v sovjetske splošne in specializirane srednje šole pa nad 18 milijonov dijakov. Te številke povedo zelo mnogo. To sliko pa bomo izpopolnili še s podatki z univerz, oziroma visokih šol. Leta 1910-1911 je na ameriških visokih šolah in zavodih z rangom univerze študiralo 193.000 visokošolcev, leta 1955 pa nekaj nad milijon in pol visokošolcev. V ruskih visokih šolah je bilo l. 1914 vpisanih 127.000, leta 1955 pa skoraj dva milijona visokošolcev.

Če torej primerjamo kakovost šolskega programa, ki smo ga po «Lifeu» navedli v primerjavi Alekseja Kuckova s Stephenom Lapekasom in če k temu dodamo še številčno razliko posebno s poudarkom na naglem napredku sovjetskega šolstva po revoluciji, potem so ameriški krogi zares lahko «zaskrbljeni».

Iz istih podatkov — ki so jih zbrali ameriški strokovnjaki po naročilu «United States of Education» — zvemo, da je leta 1927 zahajalo v sovjetske šole okoli 11 milijonov in pol dijakov in učencev, dočim je število sedanjih učencev in dijakov seglo že nad 30 milijonov. V istem razdobju se je število dijakov tehničnih šol v SZ povzpelo od 189.000 l. 1927 na milijon 960 tisoč l. 1955.

Američane pa — po pisanju revije «Life» — skrbi še sledeče dejstvo: Sovjetski študenti, ki dokončajo kako srednjo ali višjo tehnično šolo, so v primerjavi s svojimi ameriškimi kolegi istih šol nenavadno bolje in temeljiteje pripravljeni. To se razlaga s tem, da se sovjetski študent ukvarja s kemijo, biologijo in fiziko po pet let, z matematiko pa celo deset let. Res je, da so humanistične vede v sovjetskih šolah bolj stranskega pomena, toda le malo boljše je glede tega na ameriških šolah. Vse drugače pa je z jeziki. V šolskem letu 1955-56 je 40 odst. dijakov sovjetskih srednjih šol študiralo nemščino, 40 odst. angleščino, ostalih 20 odst. pa Francoščino, španščino ali tak drug jezik. 65 odst. sovjetskih visokošolcev študira angleščino in ob koncu študija jo kar dobro obvlada. Ameriški visokošolci pa so glede tega pravi laiki. Mimogrede bomo tu omenili dogodek iz lanskega leta. Ko so Sovjeti izstrelili svoj prvi umetni satelit, so v ZDA mrzlično iskali ljudi, ki bi poznali le nekaj ruščine, da bi mogli iz sovjetskih tehničnih revij proučevati snov. Našli so pa le nekaj ruskih beguncev.

Pa še nekaj drugega, kar daje prednost sovjetski šoli pred ameriško. V Sovjetski zvezi traja šolski pouk deset mesecev v letu s skupno 1200 učnimi urami. Ameriške šole pa komaj pridejo do 900 učnih ur. Poleg tega so sovjetski šolski učbeniki vedno skrbno pripravljeni in opremljeni z najnovejšimi znanstvenimi dosežki, ter zelo obsežni, dočim služijo v ameriških šolah učbeniki, ki niso nič drugega kot nekakšne obnove ali ekscerpti, ki bi — po mnenju istih strokovnjakov — zadoščali komaj splošni kulturi laika.

Tu smo nanizali nekaj podatkov, ki niso naši, ampak iz ameriškega vira in čeprav ne soglašamo povsem s tem «tehnicizmom» šolstva, je gotovo, da gre sovjetsko šolstvo naglo pred ameriškim. Čeprav traja v ZDA obvezna šola do 17. leta kot v SZ, kaže, da bodo Sovjeti zares prekosili Združene države, vsaj na tem področju v kolikor jih še niso.

Za konec le še en podatek: Na 3500 tehničnih šolah SZ je bilo v lanskem šolskem letu vpisanih nad dva milijona študentov. Istega leta so te srednje tehnične šole dale nad 200.000 tehnikov, Tehnične fakultete pa 80 tisoč inženirjev. Ameriške fakultete pa so v istem letu dale 30.000 inženirjev.

Danes se kancler Adenauer in De Gaulle sestaneta v generalovi rezidenci v Colombeyu

Ko je general De Gaulle govoril na Trgu republike v Parizu o osnutku nove ustave, se je v bližini zbrala množica nasprotnikov osnutka in dajala duška svojemu nasprotovanju

ALI VEŠ...

— da je v Ljubljani v Cankarjevi založbi izšla knjiga «Poglavja iz boja za socializem», v kateri je zbranih nad sto člankov našega rojaka Ivana Regenta, ki jih je napisal in objavil v letih od 1906 do 1934. Knjigo lahko nabavite pri Tržaški knjigarni v Ul. sv. Frančiška 20.

* * *

— da makedonskega jezika in makedonske književnosti ni? Tako je izjavil bolgarski prof. Emil Georgijev na četrtem kongresu slavistov v Moskvi, ki se je končal 11. t. m. Ta zares svojevrsten slavist je celo dodal, da je makedonski jezik sestavni del bolgarskega jezika, makedonska književnost pa sestavni del bolgarske književnosti. Pobudo tega nesmnega šovinističnega izpada si kaj lahko raztolmačimo. Emil Georgijev je v času druge svetovne vojne organiziral v Skoplju bolgarsko vseučilišče in tu ostal vse do konca leta 1944, ko je bolgarska vojska carja Borisa skupno z nacistično vojsko zbežala pred makedonskimi partizanskimi brigadami. Če je sicer takšno Georgijevo «retiziranje» razumljivo, ni razumljivo, kako so na kongresu slavistov v Moskvi izbrali za tretjega človeka izvolili za tretjega tajnika mednarodnega slavističnega komiteja.

* * *

— da je mož Belinde Lee Cornelius Lucas svojo ženo in princa Filippa Orsinija tožil zaradi presuštva. Princ Filippo Orsini, ki je bil do pred kratkim visok vatikanski dostojanstvenik, se zadnje čase zabava z Belindo Lee v znanem letovišču Saint-Tropez, kjer mu je bilo tudi vročeno obvestilo o tožbi.

* * *

— da bodo zaradi povišane poštne tarife v ZDA morale številne ameriške družbe zapreti vrata. Močno bodo prizadete posebno založbe nekaterih revij, ki pošiljajo svojim naročnikom revije po pošti. Samo ena založba ho na pr. morala na račun enega centa, kolikor je bila poštna tarifa zvišana, potrošiti milijon 250 tisoč dolarjev na leto, kar tudi za ameriške razmere ni malo.

* * *

—da so pri pariškem starinarju Charpentierju prodali dve kristalni vazi, ki sta visoki 17 cm in pol in izdelani v stilu Ludvika XV., za tri milijone 225 tisoč lir?

* * *

— da so termo in hidrocentrale Slovenije v prvih sedmih mesecih letos proizvedle milijardo 400 milijonov kWh električne energije. Kljub temu pa začenja električne energije primanjkovati, kajti proizvodnja ne more zadostiti vedno večjim potrebam industrije in privatnih potrošnikov.

* * *

— da so arhivi OZN v New Yorku že tako polni, da ne vedo več kam z novim arhivskim materialom. Za rešitev tega vprašanja je bila ustanovljena posebna komisija, ki je predložila izredno obsežen referat, ki pa ni zadovoljil nikogar in arhivski material le povečal.

* * *

— da so v Moskvi odkrili tajne delavnice gramofonskih plošč, kjer poznemajo na plošče razne ameriške popevke vrste «rock and roll» iz radijskih oddaj «Glasu Amerike». Vsak dan vržejo te delavnice na trg 60 plošč, ki jih prodajajo po štirikratni normalni ceni.

* * *

— da imajo v beograjskem Muzeju tiska dva izvoda prvega jugoslovanskega časopisa v ciganskem jeziku «Cisa v ciganskem jeziku «Ciganske novine», ki so izhajale leta 1935 v znanem beograjskem ciganskem naselju Jatagan Mali.

* * *

— da je italijanska državna zveza industrialcev mlinske industrije in industrije testenin protestirala proti pekeški podporni ustanovi POA zaradi konkurence na domačem tržišču. POA dobiva iz ZDA večje količine močnatih izdelkov in mleka v prahu in jih meče na trg po takšni ceni, da ji domača industrija ne more konkurirati. To je razumljivo, ker dobiva POA to kot poklon od ameriških katoličanov, hkrati pa ji ni treba plačevati carinskih dajatev, kot jih morajo plačevati drugi uvozniki.

* * *

— da je 8-letni Melvin Nimer priznal, da je z nožem ubil očeta in mater. Deset dni je mladi zločinec svoje dejanje zanikal, na koncu pa priznal in se opravičeval, da je za to imel «dovolj razlogov». Zdravniki so ugotovili, da gre za umsko neuravnovešenega otroka, ameriška policija pa dečku še ne verjame, saj je nemogoče, da bi 8-letni otrok mogel umoriti starše in to hkrati, saj je nemogoče, da bi se eden od staršev ne bil zbudil, ko je otrok zabodel drugega.

* * *

— da je Julija Gaitskell, hči voditelja angleških laburistov, razdrla zaroko s Timothyjem Cookom. Vzrok je v tem, ker je Cook vnet pobornik konservativcev, dočim je ona vneta laburistka.

Ramon Diaz

RIBIČ

Novela

V vasi so ga vsi poznali. Otroci so za njim tekali ali se tiho stikali v skupine in ga opazovali. Niso se ga bali, toda instiktivno so čutili, da Pablo ni kot ostali ljudje. Starejši otroci pa, ki so od domačih slišali veliko zgodb, so bora dejstva krasili s fantazijo, pretiravali in neprestano dodajali vedno novih izmišljotin.

Pablo je bil najboljši ribič — nekoč. Pred približno dvajsetimi leti, tedaj, ko se ni bal morja in ko ni pil. Pravzaprav je vedno pil, kot vsi moški v vasi, ni se pa prepustil pijači. Bil je veseljak tudi brez kozarca pred seboj in poln svežosti in sile, ki jo je hotel razdajati vsem — sosedu —trgovcu, ki je večno pokašljeval — opatu, ki je bil tako mrk in se vedno ogibal ljudem in bil tako poln skrbi za njihove duše in za njihovo življenje po smrti, da je bil slep za vse zemeljske stvari in človeške nadloge.

In bil je hraber Pablo. Ni se bal niti najbolj viharnega morja, niti najmočnejšega vetra, niti čeljusti morskega psa. Prav ničesar. Pravil je: «Človek, ki se boji — je na pol človek. Strah ga že vnaprej tako ubije, da v primeru potrebe ohrani le polovico sile, s katero bi se bil mogel upreti.»

Držal se je svoje modrosti in to mu je pomagalo ali, kot je sam pravil, «prinašalo srečo».

Bil je odličen plavalec in potapljač. Na tekmovanjih je vedno zmagoval.

«Hej, Pablo, stavimo, da boš prvi» — mu je nekoč rekel sosed.

«Stavim», je odgovoril Pablo ne da bi pomislil in se nato nasmehnil, ko je videl, da nima na kaj staviti.

Bil je živ, nemirne narave, nagel v vseh svojih početjih, vešč lovec in odličen mornar. Pač to, čemur so nekoč pravili «vitez brez napake in strahu».

Živel je v vedno sveže prepleskani hišici, ki jo je obdajalo zelenje. Hišica je bila na sami obali, le korak, dva od morja.

Ko je šel čez trg, so se dekleta rada obračala za njim in našla na stotine izgovorov, da bi ga kaj vprašale in se malo z njim pogovorile. Pri tem so mu vedno odkrito nakazale ,da jim je vseč in da je le od njega odvisno, kako se bodo njih odnosi razvijali. To je njemu prijalo prav tako, kot če bi na kaki tekmi zmagal, ali če bi ribe prodal po najvišji ceni. Toda globlje ni nikoli razmišljal, niti se za katero njih bolj potrudil.

«Pomeni, da ni zanj nobena dovolj dobra», je posmehljivo govorila vdovina edinka, za katero so menili, da ima največ izgledov na uspeh. Morda zato ,ker je bila zares lepa, visoka in vitka, z belimi zobmi in velikimi očmi. Hkrati pa tudi zato, ker se je govorilo, da ji je oče v mestni banki zapustil veliko denarja.

«Videli bomo, katero bo izbral», so govorile matere, katerih hčere so se razvile že za poroko in pri tem modro kimale in stikale glave.

Toda Pablu vse to ni bilo mnogo mar. Živel je polno življenje ribiča in užival svobodo, ki je ni hotel nikomur podariti. Strastno je gojil cvetje in v tem je bil pravi mojster. To je podedoval po materi, ki je vedno imela prvo in najlepše cvetje. Ob praznikih je bila vsa šola odeta v cvetje iz njenega vrta in kadar koli je v vasi prišlo do veselega ali žalostnega dogodka, vsakokrat je bilo njeno cvetje — v to bodite prepričani.

Njegova mati je bila podobna nekakšni ptici, tako drobna in gibčna je bila, in nasproti sinu ,vsa nežna in ljubezniva vprav tako kot bil že na pol gol in betežen ptiček v gnezdu. Ganljivo je bilo videti, kako je obletavala okoli njega in vsako njegovo najmanjšo željo, vnaprej uganila. Vedno ga je klicala «moj mali», pa čeprav je bil dvakrat večji od nje. Tudi on je bil zelo pozoren nasi, to je treba priznati. V vasi so govorili, da se zaradi tega ne ženi, saj mu ni potreben nihče, ki bi zanj skrbel in bi se okoli njega sukal. Ima mater — čemu naj bi mu bila žena.

Ni pa res, da bi Pablo včasih ne pomislil tudi na ženitev. Toda nobeno dekle mu ni priraslo k srcu. V tem je vsa stvar in v ničemer drugem.

In nekega dne je z zaliv priplula majhna jahta. Lepa je bila in vsa bela, kot galeb. Z njo je priplula tudi ladja z neko čudno opremo. Neka filmska skupina bi morala posneti tu nekaj scen iz življenja na morju, dejansko za neki film o morskih roparjih, za katerega je v tej dobi v kinematografskih dvoranah bilo veliko želja. Od kod misel, naj bi film snemali vprav v tej neznani zakotni vasi, tega nihče ni vedel. Nekega dne so enostavno pripluli s svojim prihodom spravili na noge vso vas.

Nato se je raznesel glas, da iščejo statiste in igralce in da dobro plačajo. Prihitelo je mnogo ljudi, večinoma mladine in še kak starejši moški ali ženska.

Tudi Pablo se je javil. Privlačevala ga je novost tega podviga, bolj kot denar. Zanimalo ga je, da bi se pobliže spoznal s tem dotlej daljnim in nedosegljivim svetom s platna. Bil je večkrat v kinematografu. Bilo je to tedaj, ko je eno leto preživel pri ujcu, da bi mu pomagal v trgovini. Sedaj pa bo sam videl, kako je ko se film snema.

Njegova lepa postava in plemenita lepota njegovih potez sta takoj padla v oči nizkemu debelušastemu moškemu, okoli katerega se je vse vrtelo. Ta je dobro odmeril Pabla, ki se je počutil neprijetno, «kot vol pri kopanju», kot je pozneje povedal prijateljem.

Debeluhar je pokimal z glavo, ukrivil kratki vrat, pomežiknil z drobnimi očmi in ponudil Pablu dvakrat več kot ostalim. Pri tem mu je še pojasnil, da bo morda «dvojnik» nekega igralca.

Pablo je pristal, pa čeprav ga dejansko nihče ni vprašal, ali pristaja na to, da bi bil «dvojnik», ali ne. Njega je to zanimalo in to je glavno.

S prihodom jahte in teh ljudi se je življenje na vasi korenito spremenilo. Okoli trga so se začele dvigati neke deske in prave nenavadne hiše iz papirja in neke druge zmesi. To naj bi bilo nekakšno mesto iz prejšnjega stoletja.

Nato se je pojavila svetlolasa igralka in ljudje so začeli o njej govoriti, in poklanjati vso pozornost kakršni koli stvari, ki bi bila v zvezi z njo.

Zares je bila lepotica in se je svoje lepote zavedala. Obdajala jo je aureola slave, lepote, bogastva in vse to ji je dajalo še nekakšno posebno vrednost. Ob tem je šlo vse, kar je bilo okoli nje, v pozabo.

Tudi Pablo.

Ko jo je ugledal, je občutil ,da se je v njem nekaj sprevrglo. Nikoli ni umaknil pogleda z nje. Dojel je, da je vprav to žensko vedno pri-

čakoval in o njej sanjal. Bila mu je več kot sanje bolj bleščeča in lepša.

Kmalu so o njej govorili vsi. Tudi ženske, le da je bilo v njihovih besedah tudi nekaj nepikrite grenkobe in jedkosti na njen račun.

«Šla je mimo vsa razgaljena, in to opoldne. Ste je videle?» — je rekla ena.

«Pablo se nekaj vrti okoli njene jahte,» je rekla druga. In tako dalje.

Nato je prišla na vrsto scena, v kateri je bilo treba reševati igralko iz kremljev morskih roparjev, ki so jo bili ugrabili. Bila je to prava bitka. Tu bi moral Pablo «zamenjati» nekoga med pretepom na ladji in jo nezavestno izročiti reševalcem.

Obvezali so mu rdečo ruto, mu prilepili brke, potisnili nanj raztrgano srajco in ga tako spremenili v morskega roparja. Gledal je le njo in na znak režiserja začel svojo vlogo: pograbil jo je in na rokah odnesel na varno mesto, ki ga je predstavljala kapitanova kabina. Njegova vloga je bila končana, toda v trenutku, ko se je obrnil, da bi odšel, ga je ona poklicala.

Vrnil se je in se zagledal v to razkošje lepote. Ležala je na postelji in skozi prozorne tančice je videl lepoto, o kateri je sanjal. Ni mogel izreči niti besede, ko ga je že pritegnila k sebi in obsula s poljubi. Od nezaupanja in sreče mu je zastal dih.

Deset dni je prihajal na jahto in se z njo sestajal. Nič je ni vprašal in ni se upal spregovoriti iz strahu, da bi mu kot privid ne spuhtela. Bil je očaran in strast in neslutena sreča sta ga napravili tako norega, da se niti ni mogel tako razživeti, kot bi se bil lahko. Zdelo se mu je, da niti ni on. In da ti dogodki pripadajo nekomu drugemu, v nekem drugem svetu, nekje med nebom in zemljo.

Nato je jahta prav tako nenadoma odplula, kot se je bila nenadoma pojavila. Pablo je obstal kot bi ga bila strela udarila. Pričakoval je, da bo odpotovala, da se bosta razstala in da jo bo izgubil, toda ta nagli odhod na katerega ni bil pripravljen, ga je do smrti ubil. V začetku je prihajal na obalo ob običajnem času, kot bi še ne bil dojel, da je odpotovala. Sedel je tu ure in ure in trpel. Vedel je, da se ji ne bo mogel nikoli več približati in tudi v najbolj prisebnih trenutkih je čutil, da je ona daleč od njega. Toda varal je samega sebe, da je med njima vez, ki pri njej ni bila tako močna, kot njegova, ki pa je vendarle bila ljubezen.

Nanaglo se je spremenil in v njem se je nekaj prelomilo. Dojel je, da je bil le igračka, stvar, s katero se je nekdo poigral in po uporabi odvrgel kot trhlo desko. Poigrala se je z njim in ga brez ene same besede vrgla stran. Bil je ponižan in v svojem človeškem dostojanstu do tal pobit, vendar se je tudi zavedal, da drugače niti ni moglo biti in zato je ni obsojal.

Ko je proti večeru gledal, kako postaja morje temno, je bila ona ponovno v njegovem objemu in čutil je njeno bližino. Videl jo je in jo vso dehtečo in toplo čutil. In njegova vzburkanost ni bila nič manjša, pa čeprav je bila neutemeljena. Doživljal je slo in strast nekdanjih ur. Ko pa je bilo morje razburkano, se mu je zdelo, da bodo valovi odnesli belo jahto, ki je ni bilo, in začel se je zapirati v hišo. Zanemaril je svoje delo in vse ostalo.

Nato se je začel vedno pogosteje opijati. Do nezavesti. Nekoč so ga našli spečega sredi ceste in ga odnesli v hišo.

Sproti se je začel vedno bolj zapuščati in ni bil več sposoben znajti se v dejanskem stanju, iz katerega je ona izginila. Zdelo se mu je, da sanja in največ je pil zato, ker je tedaj imel vtis, da je ona tu, tik ob njem, kot v dobi onih desetih srečnih dni. Alkohol je postal njegova potreba, njegov kruh, njegov zrak.

Filma, ki so ga bili v tej zakotni ribiški vasi posneli v onih desetih dneh, pa ni nikoli videl.

Prva nagrada

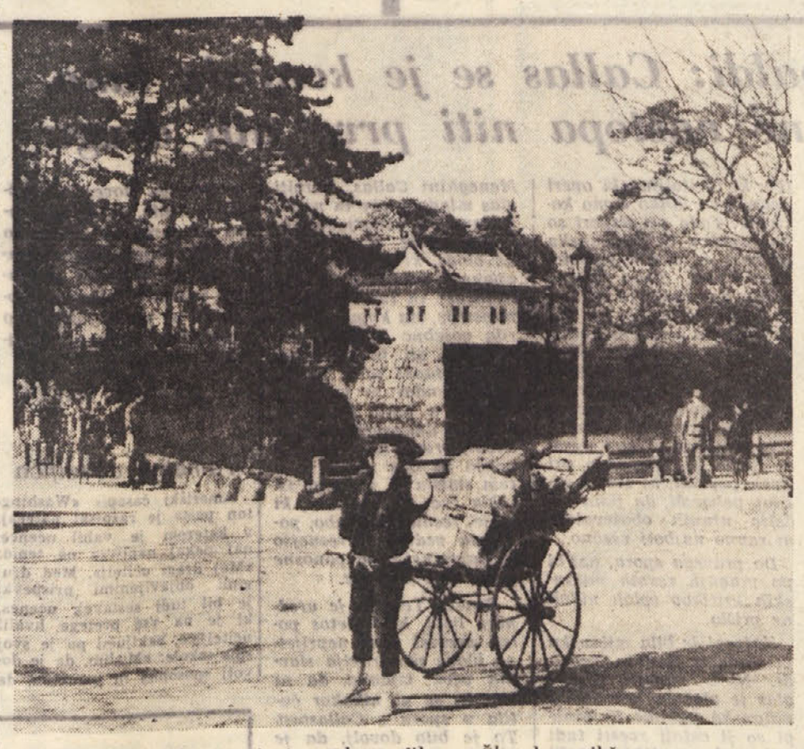

Sekvenca iz japonskega filma «Človek z rikšo»

Dva mlada tržaška slikarja v občinski galeriji

Cernigoi-Ursich

monotipije

Coloni (Klun)

slikar predmestne kraške motivike

Letos v občinski galeriji skoraj ni bilo običajnih počitnic za pasje dni — pač zaradi obiska tujcev. Vendar pa je že ob koncu, ob prehodu v hladnejše septembrske dni, ostala skoraj nezapažena, vsaj za našo slovensko javnost, zelo zanimiva razstava mladega, obetajočega tržaškega slikarja Cernigoia-Ursicha. On nekako še spada v znani živahni krog mladih «Zelenih», čeprav je bil takrat, ko so razstavljali v «Skorpijonu», med najmlajšimi in je šele začel s prvimi poskusi. Od takrat ga je nemirni duh zanesel z «avtostopom» po vsej Evropi, kakor Cela Pertota, preko Dunaja na Svedsko ter preko Nizozemske v Zapadno Evropo — v Pariz in Španijo. In razstave na tej poti: v Stockholmu, Jaevleu na Svedskem, na Dunaju, v Amsterdamu, v Parizu in medtem večkrat v Trstu, na Mallorci na Španskem, v Rimu ter na bienali v Beneetkah, — so spričevala in spremljevalci s teh mladostnih popotovanj.

Sedanja razstava monotipij je v veliki meri še odmev vtisov s španskega otoka Mallorce. Ta motivna novost slikovitega sredozemskega otoka s folklornim prizvokom ter lepo lokalno barvitostjo, čeprav gledana skozi prizmo modernega umetnika z močnim odmišljanjem vseh nebistvenih podrobnosti, vse stilizirano ne le po njegovem formalnem kreativnem imperativu, je nedvomna privlačnost za Trst in njegovo umetnostno občinstvo.

Četudi je že mnogokdaj razstavljal, a le maloštevilnejša dela, je sedanja razstava pravo odkritje Cernigoia umetnika. Na mah se nam tu pokaže že kot zrel slikar, gotov svoje poteze in poti z izrazito lastno umetniško fiziognomijo, dasi še z občutnimi vplivi raznih sodobnih umetniških veličin, vendar pretopljenih v izrazito lastno umetniško individualnost. Krepak risar modernih zamisli je tu našel najprikladnejše izrazno sredstvo v monotipiji. Široka risarska poteza s čopičem v temnosivem tonu največ na svetli okrasti podlagi, daje vtis enotne barvne ploskve, ki daje tudi impresijo realne snovne barve.

Slikarjev predmetni svet je še vedno vzet, ali bolje izposojen, iz vsakdanje življenjske resničnosti, a je z njim tako rahlo povezan, da oblikovne linije, skoro le silhuete, postajajo le še nekake njihove dekorativne značke, prenesene v poetično, brezčasno sfero skoraj magicnega prizvoka. Je to svet, ki semintja nekoliko spominja na Spacala in Mušica, a še to le deloma, ker je vse preživeto z drugo pač Cernigoievo izrazno mentalnostjo, ki privaja druge elemente, ki prepogosto vplivajo kot da gre za izcizelirane steklenobarvne, marmorne ali keramične okrasne umetnine. To spet zaključno v celoti napravlja vtis neke arhaičnosti kot n. pr. pr. Campilliju.

Zanimiv motivni svet z Mallorce, ki ga po močni španski folklorni oznaki poznamo iz del modernih mehikanskih likovnikov ali iz filmskih kreacij, predstavlja le del umetnikovega sveta, dasi nas morda na prvi hip najbolj privlačuje s svojo nenavadnostjo, deloma pa tudi s sličnostjo z našim skalovitim Krasom. Stilizirane koče s predmestij, naših ali katerihkoli, z oranžno-opekasto enotno barvno ploskvijo, konjički ali silhuete pasočih se ovac, posebno pa številna tihožitja z ribami, s starinskimi stoli, mizami s prti, svetilkami, steklenicami, posodjem in vrči, to so predmeti, ki ga zanimajo s svojimi, često starinskimi oblikami in rahlimi enotnimi toni, ki kažejo tudi prefinjenega kolorista.

* * *

Čisto drugačen je umetniški svet, ki nam ga bo odprl danes na večer drugi, nam že dobro poznani, čeprav tudi še mladi tržaški likovnik Sabino Coloni (Klun).

Je izrazito realističen, z domačo predmestno socialno ali našo kraško motiviko: trda kraška pokrajina, trnovo-skalnata, z ogradami, skopim gozdičem in slikovitimi hišicami, brjaci in sredi njega, naš oglati delavni, kraški človek posebno postarne in izgarane Kraševke, trpečih obrazov. Močan barvni mojster se tu spet obrača na nova pota — čeprav vedno dosleden svoji umetnostni mentalnosti — s prefinjeno ekspresivno risbo, ki prehaja pogosto naravnost v simboliko. Dasi realist, je vsakdanja življenjska resničnost prekaljena in pretvorjena v njegovi umetniški viziji in z modernim umetnostnim razvojem oplojena izrazna sredstva, ki nam kažejo izredno zanimiva nova pota v smislu modernega, poživljenega realizma z izvirnimi osebnimi rešitvami.

Opozarjamo našo umetnostno javnost na to novo, izredno zanimivo razstavo, tako po svoji predmetni kot tudi izrazni in stilistični plati.

Z. JELINČIČ

(Nadaljevanje na 5. strani)

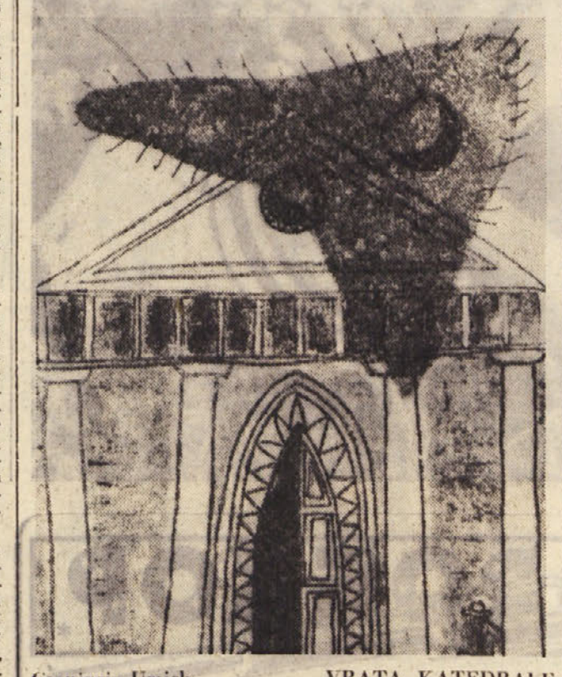

Cernigoi - Ursich. VRATA KATEDRALE

Cernigoi - Ursich: KMETJE Z MALLORCE

Goriška «Biblioteca governativa» in slovenski periodični tisk

O zanimivi bibliografiji dr. Guida Manzinija in o nekaterih netočnostih glede slovenskih periodik

V Gorici že od konca 18. stoletja obstoji pokrajinska študijska knjižnica, ki je v stari avstroogrski monarhiji — kakor Ljubljanska na bivšem Kranjskem — dolgo časa nosila ime licealna knjižnica. Po prvi italijanski okupaciji Goriške se je tej knjižnici l. 1925 pridružila še Mestna knjižnica (Biblioteca civica) in obe skupaj sta dobili ime «Biblioteca governativa». Ta je tudi v Italiji prejemala predvsem obvezne primerke iz goriške pokrajine. Po težkih izgubah v prvi svetovni vojni je sicer l. 1935 dosegla že 108.000 zvezkov, a je v zmedenih časih druge svetovne vojne in trojne okupacije izgubila ponovno precejšen del svojega knjižnega fonda. Konec l. 1953 je vendar zopet dosegla število 104.731 zvezkov. Med njenimi obveznimi primerki je bil tako v stari Avstriji kakor kasneje v Italiji seveda tudi slovenski tisk, kolikor ga je izhajalo na teritoriju starega Goriško-Gradiščanskega oz. poznejše goriške pokrajine. Mnogi teh goriških slovenskih tiskov so danes skrajno redki, posebno pa še periodika, saj jih dokaj nima niti Narodna in univerzitetna knjižnica v Ljubljani, kajti njena prednica, ljubljanska licealna oz. študijska knjižnica, je prejemala zaradi stare avstrijske fevdalne razdelitve državnega ozemlja na dežele oz. kronovine le obvezne primerke s Kranjskega, za nakup primorskega tiska pa ni bilo denarja. Ista je bila stvar tudi v času stare Jugoslavije. Iz gornjega bi bilo sklepati, da bo pač največ goriškega slovenskega periodičnega tiska ohranjenega v državni biblioteki v Gorici. O tem pa smo do nedavnega le malo vedeli. Zaradi neurejenih političnih razmer z Italijo v bližnji preteklosti so morali namreč naši strokovnjaki hoditi na konsultacijo goriškega slovenskega periodičnega tiska v Nacionalno biblioteko na Dunaju, kamor se je v stari Avstriji stekal ves nekdanji avstrijski tisk.

Zdaj pa se je stvar nekoliko spremenila. Dobili smo seznam vsega goriškega slovenskega periodičnega tiska, kolikor se še hrani v goriški državni biblioteki in njej priključeni Mestni knjižnici. V drugem polletniku ugledne goriške revije Studi goriziani, ki jo že od 1923 dalje izdaja Biblioteca governativa, je v lanskem decembru izšla zanimiva bibliografija z naslovom «I periodici della Biblioteca governativa e della Biblioteca civica di Gorizia», katere ponatis na 118 straneh je izšel v posebni brošuri. Njen avtor je ravnatelj goriške državne biblioteke, dr. Guido Manzini, znan posebno med slovenskimi bibliotekarji, odkar se je lani kot gost udeležil seminarja za tuje slaviste v Zagrebu. Ob tej priložnosti mu je bilo omogočeno, da si je v 5 tednih ogledal glavne knjižnice v Jugoslaviji in jih proučeval. Sad tega lanskega obiska je bilo njegovo delce «Itinerario jugoslavo fra libri e biblioteche», ki je vzbudilo veliko pozornost posebno v strokovnih bibliotekarskih krogih tako v Italiji kakor pri nas.

Gori omenjena bibliografija v abecednem redu in brez razlike v jezikih navaja naslove periodik, shranjenih v goriški državni biblioteki. Avtor našteva 1534 številk, od katerih je — kakor poroča sam v uvodnih besedah — v Državni biblioteki 1277; 186 časnikov in 1091 časopisov, a v fondu biv. Mestne knjižnice 257; 88 časnikov in 169 časopisov. Omeniti velja, da se pri popisu ni držal strogo periodičnega tiska, časnikov in časopisov, temveč je naštel tudi razne zbornike, koledarje, poročila, izvestja, zaključke itd. V gornjem številu je zajetih 78 slovenskih periodik: 29 časnikov in 49 časopisov, medtem ko so eno revijo izdali Slovenci v italijanščini, Srbsko-hrvatskih periodik je samo sedem, od tega 4 istrski tiski iz Pazina in Trsta. Od 78 slovenskih periodik jih je po kraju izhajanja 50 iz Gorice, 7 iz Trsta, štirje iz Celovca, ostali pa iz Vidma, Dunaja in raznih krajev Slovenije. Od goriških periodičnih slovenskih tiskov je 25 časnikov in 25 časopisov. Od tega jih Janko Slebinger v bibliografiji slovenskih periodik («Razstava slovenskega novinarstva v Ljubljani», 1937) navaja samo 30; v goriških knjižnicah pa ni več 20 takih, ki jih Slebinger sicer ima zabeležene. Nesoglasje med številom periodik, kakor jih omenja Slebingerjeva bibliografija (50), in številom ohranjenih periodik v goriški državni biblioteki (50), pri čemer manjka 20 periodik, izhaja pač iz dejstva, da je Manzini navedel med periodikami tudi razne koledarje in izvestja, ki jih slovenska bibliografija ne upošteva. Interesantno pri tem je, da se samo ena od slovenskih periodik hrani v fondu bivše Mestne knjižnice, vse drugo je v Državni. Najstarejšega goriškega slovenskega periodičnega tiska (Goriški oglednik 1862) ni več v knjižnici, najstarejši je šele tretji po starosti t. j. Domovina (1867—1869). Med glavnimi goriškimi periodikami manjkajo v celoti: Soča (1871—1915); Rimski katolik (1889—1896); Primorec (1893—1915); Gorica (1899—1914) in še nekateri drugi. Od goriških slovenskih periodik iz časa pred prvo svetovno vojno jih je 13, pri čemer so kompletni n. pr. Skrabčevo Cvetje iz vertov sv. Franciška (1880—1915), dva Gospodarska lista (1869—1876 in 1881—1901); Kmetovalec (1875—1877); Naši zapiski (1911—1914), kolikor so izhajali v Gorici, in Veda (1911—1915). Iz časa med obema vojnama je ohranjenih 26 goriških slovenskih periodik, od katerih so kompletna n. pr. Čuk na palci, Goriška straža; Gospodarski list; Gospodarski vestnik; Mladika; Naš čolnič; Proletarec; Slovenska; Stničev vestnik itd. Iz dobe po drugi svetovni vojni je 11 periodik, ki povečini še izhajajo. Od izvenprimorskih periodik je skoraj v celoti ohranjena Ljubljanski Zvon do 1915; celovški Kres; Letopis in Zbornik Matice Slovenske itd.

Zanimivo je primerjati, koliko goriškega italijanskega tiska hrani Biblioteca governativa. V seznamu je takega tiska 137 številk, pri čemer so upoštevani vsi ohranjeni almanahi, letopisi, izvestja, poročila, računski zaključki itd. in kamor so všteti tudi furlanski tiski. Ob tej primerjavi 50 ohranjenih goriških slovenskih periodik pomeni že precejšnjo postavko in kaže na njihovo pomembnost.

V naslednjem nekaj naših kritičnih pripomb k tej zelo zanimivi in poučni bibliografiji. Spričo dejstva, da je bil doslej po avtorjevih navedbah periodični tisk v Državni biblioteki neurejen, nekatalogiziran in s tem skoraj popolnoma nedostopen interesentu, je gotovo velika zasluga direktorja knjižnice, da je sedaj to vprašanje zadovoljivo rešil. V metodičnem pogledu se je avtor pri razporeditvi gradiva držal pravil, ki so danes veljavna v italijanskem bibliotekarstvu. Tu pa konstatiramo pomanjkljivost v tem, da se navajajo samo letnice ob periodikah, ne pa tudi letniki. S tem pa se prikrije prava podoba publikacij, ker ne spoznamo dovolj dobro njihovega življenja ob mnogih periodikah, ki so nepopolno ohranjene. To je ena stvar. Druga se tiče označbe krajev izdaje. Pri slovenskih primorskih periodikah je avtor kratko in malo prevedel imena krajev v Italiji, do česar ima nazadnje vso pravico, čeprav so na periodikah slovenske označbe. Šel pa je v tem tako daleč, da je n. pr. celovški tisk označil s krajem Klagenfurt in pri (Dunajskem) «Zvonu» napisal Wien, čeprav je lahko na naslovni strani videl zapisano: Na Dunaji. Sodimo, da je avtor tudi v nekem članku letošnjega beneškega Gazzettina šel v tem smislu predaleč, ko je branil italijanstvo Gorice in njenega imena.

Škoda, da avtor ni imel kakega slovenskega pomočnika za slovenski tisk in da ni imel na razpolago že omenjene Slebingerjeve bibliografije slovenskega periodičnega tiska, ker bi se sicer izognil nekaterim napakam, ki jih je zagrešil zaradi neorientiranosti v tem tisku. Tako n. pr. pod geslo: Goriška Mohorjeva družba stavlja koledarje za leta 1900, 1902—1905, 1909, 1911, 1913, ki jih je izdala Mohorjeva družba v Celovcu, prav tako tudi koledarje za leta 1951—1952, 1954, ki jih je izdala prav tako družba v Celovcu, samo da je za svoje naročnike v Italiji dala napraviti poseben naslovni list z označbo: Goriška Mohorjeva družba ali pa isti napis dala prelepiti čez označbo: Mohorjeva družba v Celovcu. «Goriški list» iz 1914 prav gotovo ni isti, kakor oni iz 1944—1945, ki bi moral dobiti svoje geslo. List z naslovom Gospodarski list, ki je v Gorici izhajal trikrat (1869—1876; 1881—1901; 1922—1928), je avtor dal tudi pod isto značko, čeprav so si povsem različni med seboj. Za tržaški Jadranski almanah navaja letnice 1923 do 1930, kar bi dalo 8 letnikov, v resnici pa so izšli le trije: za 1923, 1924 in 1930. Pri goriški Mladiki navaja letnice 1920—1923, pri čemer je treba pri-

F. DOBROVOLJC

Henry Fielding: Tom Jones

V množici angleških romanov, izšlih v drugi polovici osemnajstega stoletja, zavzema prav posebno mesto roman Tom Jones, ki ga je napisal Henry Fielding. To mojstrovino angleškega realističnega romanopisja 18. stoletja smo zdaj dobili tudi v slovenskem prevodu. Knjigo je izdala Državna založba Slovenije, prevod pa je oskrbela Mira Miheličeva.

O pisatelju bi zapisali, da je eden izmed številnih angleških romanopiscev, vendar pisatelj, ki si je kljub temu znal ustvariti svoj slog in s tem svetovni sloves. Bil je po poklicu pravnik, sicer pa se je posvečal predvsem književnosti. Sprva se je udejstvoval predvsem v dramatiki ter je v odrskih delih izražal svoje opozicijske politične ideje. Potem se je posvetil satiri, končno pa je spoznal, da je roman kar najbolj pripravna oblika za izražanje idej, oblika, ki lahko preslepi tudi strogo cenzuro. In tako je nastal tudi roman Tom Jones, zgodba dečka, v okviru katere razlaga avtor svoje ideje in svoje prepričanje, ter se ne straši ponorčevati se iz družbenih razmer tedanje Anglije. Zato je ta njegov roman poln satire, humorja pa tudi realističnih opisov angleškega življenja 18. stoletja.

Roman je zgodba dečka Toma. Ta preživlja mladost kot rejenec premožnega podeželskega posestnika. Toda ljubezen do lepe Sofije in spletka ob tem ga privede do tega, da mora zapustiti domačijo. Znajde se na poti v svet brez sredstev in poklica. Njegova pot v veliki svet in burna dogajanja so predmet dolgih pisateljevih opisovanj. Zapleti se vrste za zapleti in tako je roman pravzaprav ena sama vrsta zapletov, ki se slednjič le razvozlajo v Londonu. Tu mladi Tom le dobi svojo Sofijo, obenem pa tudi premoženje svojega rednika. Vrsta napetih dogodovščin, prepletanje usod, polno satire, pristnega humorja, ljubezni, pa tudi resnično življenje, vse to vsebuje ta svojevrstni roman. Ker je nadvse prijetno pisan, bodo tudi slovenski bralci radi segali po njem. Morda jih bo obsežnost romana sprva odvračala od knjige. Toda ko bodo enkrat zaživeli s prebrisanim, a odkritosrčnim Tomom, knjige ne bodo odložili prej dokler ne bodo prišli do srečnega konca.

Ni dvoma da se to kvalitetno delo angleške klasike zaradi svojih vsestranskih kvalitet dovolj hvali samo in da ga ni treba še posebej priporočati našim bralcem.

Sl. Ru.

Scala na lovu za „primadono"

Bitka Tebaldi: Callas se je končala tako, da sedaj ne nastopa niti prva niti druga

MILAN, septembra 1958 — *Poletne počitnice so za nami, ljudje se vračajo v urade in mesto pridobiva svoje staro lice. Ulice so zopet polne vozil in človeške množice; vsak hiti po opravkih, največkrat globoko zatopljen vase. Toda izložbe vabijo! Vabijo veliki oglasi in reklamni plakati. Kot drugod po svetu se je tudi tu pričela nova letna sezona filmov najnovejše proizvodnje in kot drugod se tudi tu številne igralske skupine dramskih in varietejskih gledališč z neverjetno naglico pripravljajo na letošnje premiere. Macario se je že pojavil na deskah milanskega «Lirica» z novo pridobljeno primadono Mariso del Frate; ostali bodo sledili v kratkem in kmalu bo domačinu in tujcu težko izbirati med toliko kulturnimi in «kulturnimi» prireditvami milanskega življenja.*

Najprivlačnejša pa seveda ostane za vse še vedno le Scala! O novitetah, ki jih nudi že sicer precej nasičeni publiki, in o kvalitetni zasedbi posameznih vlog v novih in starih delih opernega programa, ne bomo posebej izgubljali besed. In da je Scala, kakor tudi ostale Opere svetovnega slovesa vedno privlačevala publiko predvsem s svojimi primadonami, tudi ni potrebno posebej naglašati. Lansko leto je v njej vladala Callas, toda letos nje ne bo več. Od tu nervoza in nemir upravnika Scale Antonia Ghiringhellija, moža, ki se je, kakor pravijo hudomušneži, vrtel zadnje čase okoli Tebaldijeve, kakor mačka okoli vrele kaše, pa končno ostal opečen.

Scala ne sme ostati brez slavnih pevk! To je bil krik, ki ga je pognal julija meseca tudi neki milanski tednik. Z intervjuji obeh protagonistk je skušal ta list doseči pomiritev, ki bi italijanski operi nedvomno lahko samo koristila. Toda vsi napori so bili zaman in italijanska javnost je ostala globoko razočarana. Toda če je prišlo do takšnega stanja, ki meče le slabo luč na italijansko kulturno življenje, moramo krivca iskati najprej pri sami gledališki publiki in pri raznih nemaloštevilnih «navijačih» Callasove in Tebaldijeve, ter celo v sami upravi Scale in šele nato pri dveh pevkah, ki sta dostikrat pokazali, da jima početje njunih oboževalcev ni ravno najbolj všečno.

Do pravega spora, naj bi po mnenju resnih milanskih kritikov sploh nikoli ne prišlo.

Najprej je bila milanska primadona Renata Tebaldi. Njen mehak liričen glas je globoko prevzemal milansko publiko in mnogi so ji ostali zvesti tudi potem, ko je Ghiringhelli privedel na oder Scale še dokaj nepoznano Mario Meneghini Callas. Barviti glas mlade pevke in njena nenavadna nadarjenost in razumevanje za posamezne vloge, ki so ji bile zaupane v velikih delih italijanskih in tujih opernih mojstrov, sta kmalu ustvarila posebno skupino oboževalcev ali tako imenovanih «fans» nove pevke. Toda vendar se je zdelo, da bo v tako veliki in slavni italijanski Operi dovolj prostora in razumevanja za obe pevki in v tem smislu se je javno izrekla tudi Tebaldijeva, ki se je, resnici na ljubo, pokazala vedno za resnejšo in pametnejšo od ponosne in ošabne Grkinje.

Renata Tebaldi je uredniku lista, ki je letos poleti prevzel nase nehvaležno vlogo pomiritelja slavnih pevk, izjavila, da ni bila in se ni nikakor čutila v sporu s Callasovo. To je bilo dovolj, da je ubogi mož izgubil vso moč, da bi nadaljeval s svojim nevšečnim poslanstvom in končno iztreznil fanatične oboževalce prve in druge pevke. Bil je to doslej zadnji poizkus že vrste ponesrečenih korakov, ki so jih izvedli nekateri kritiki, novinarji itd., še takrat, ko sta obe ljubljenki italijanskega opernega življenja peli skupaj na deskah odra milanske Scale. Toda če je vsaka uresničitev podobne želje propadla že v samem začetku, so bili krivi tudi sami «režiserji», ker v svojem hotenju in nalogi nikdar niso bili povsem iskreni.

Znano je namreč, da je prav gledališki kritik Teodoro Calli, ki se je prvi lotil nehvaležne naloge, in to pod vplivom raznih činiteljev milanskega kulturnega življenja, v dneh parlamentiranja med obema pevkama, spremljal vselej po zaključku predstave iz Scale skozi Galerijo do avtomobila (kakor je običaj za slavne pevke) le Callasovo, medtem ko je drugo ignoriral. Takšnega posredovalca Tebaldijeva razumljivo ni mogla sprejeti in na žalost je bilo takšnih «dobronamernih» pomiriteljev duhov še več. Pojavili so se tudi potem, ko se je Tebaldijeva povsem odstranila iz Scale in odšla v svet, kjer so jo navdušeno sprejeli, tako v newyorškem «Metropolitanu», kakor v dunajski «Stadtsoperi» in drugod. Vsekakor pa je eno najbolj umazanih vlog v slavnem «dvoboju» odigrala dolgojezična Elsa Maxwell, ki se je po svoji muhavosti enkrat stavila na stran Tebaldijeve in drugič na stran Callasove. Končno se je pojavila v obrambi slednje tudi letošnjo zimo ko je Maria Meneghini Callas osramotila samega predsednika republike s tem, da je še pred drugim dejanjem zapustila rimsko Opero. Ošabni Grkinji ni bilo dovolj, da je umazala milansko Scalo. ko je brez dovoljenja odšla z edimburškega festivala, marveč je v Rimu napravila državni škandal, misleč in ponašajoč se tako, kakor da ji je dovoljeno vse, tudi to, kar presega najosnovnejša pravila kulturnega obnašanja in omike v družbi.

Tokrat je bilo dovolj tudi Ghiringhelliju, ki se je verjetno doslej že mnogokrat skesal, da je bil v celotni zadevi vedno preveč enostranski in da bi bil moral že od trenutka, ko je Callasova prestopila prag Scale, ravnati z obema pevkama enako. Toda s svojim obnašanjem, morda v trenutni zanesenosti, je dosegel le samovoljni odhod Tebaldijeve.

Za Callasovo verjetno v Scali ne bo več prostora, vsaj tako menijo nekateri Milančani. Ošabna Grkinja lahko upa le na premestitev Ghiringhellija, toda za to bo morala čakati dve leti, ko bo za upravnika Scale razpisan nov natečaj.

Letošnja operna sezona v Scali bo torej v znaku odsotnosti dveh največjih italijanskih sopranistk. Renata Tebaldi je sicer pela pod okriljem Scale v Bruslju in to v «Tosci», toda šele potem, ko jo je osebno zaprosil državni podtajnik Raffaele Resta. Toda do dneva, ko bo Tebaldijeva prestopila zopet prag milanske Scale bo potrebno najmanj še toliko časa, kolikor je bilo potrebno milanski publiki, da je spoznala «ljubimko» Callasovo in se prepričala, da je v Operi svetovnega slovesa, kakršna je Scala. dovolj prostora ne samo za Callasovo in Tebaldijevo, marveč tudi za mlajše pevke, ki lahko s svojim glasom obogatijo ne samo italijansko gledališče marveč ves lirični svet.

DORICA MAKUC

Pametna učiteljica

Ameriški časopis «Washington post» je razpisal natečaj, v katerem je vabil učence, naj nekaj napišejo na temo: «Moj dragi učitelj». Med drugimi objavljenimi prispevki je bil tudi sestavek učenca, ki je na vse pretege hvalil učiteljico, zaključil pa je svoj spis takole: «Mislim, da je dovolj sposobna in pametna, da bi lahko učila tudi v drugem razredu.»

Zakaj mora biti novi predsednik ZDA lep?

V Združenih državah Amerike je statistična služba ugotovila, da število ženskih volivcev hitreje narašča kot pa število moških. Tako trdijo da se je od 1950. leta do danes število žena z volilno pravico povečalo za 4,4 milijona, število moških pa le za 3,3 milijona.

Iz tega izhaja, trdi dnevnik «New York Herald Tribune», da bodo morale ameriške politične stranke za predsedniške volitve kandidirati po zunanjosti simpatične ljudi. Zaradi lepote imata baje največ upov in simpatij med ameriškimi ženami republikanec Richard Nixon in demokrat John Kennedy. V katerem je združene več politične modrosti in telesne privlačnosti?

Sladko grozdje

HOROSKOP

VELJAVEN OD 15. DO 21. SEPTEMBRA

Oven (od 21. 3. do 20. 4.) Kljub zelo prijetnim poznanstvom je resnična sreča le v družinskem okviru. Presenečenje. Na obzorju nove ugodne možnosti.

Bik (od 21. 4. do 20. 5.) Ne bodite nestrpni, pustite, da se stvari same razvijajo in več boste dosegli. Možnost uspeha v zvezi s spremenjenim okoljem.

Dvojčka (od 21. 5. do 20. 6.) Kratkotrajne srčne težave. Premagati boste morali številne zapreke, ki pa vas ne bodo ustavile na poti do uspeha.

Rak (od 21. 6. do 22. 7.) Čudna srečanja. Imejte odprte oči, da ne padete v kaj malo simpatično past, ki vam lahko poruši srčni mir. Ugodne perspektive na delu.

Lev (od 23. 7. do 22. 8.) Razburjanja sentimentalnega značaja, ki pa se bodo verjetno končala z zmago. Sposobnost in razum vam omogočata, da dosežete pomembnejše uspehe.

Devica (od 23. 8. do 22. 9.) Prejeli boste neko ponudbo, katero pazljivo premislite. Morda je bolje vrabec v roki, kot golob na strehi. Zanimiva vest bo vzradostila srce.

Tehtnica (od 23. 9. do 22. 10.) Mnogo laskavih besed, toda nič stvarnega. Sreča vas spremlja pri delu in tudi glede zdravja se ne boste mogli pritoževati.

Škorpijon (od 23. 10. do 21. 11.) Teden je ugoden, da izvedete načrte sentimentalne prirode. Slučajna srečanja. Usoda vam je izredno naklonjena, vendar delati je treba.

Strelec (od 22. 11. do 21. 12.) Močno bo bilo neko srce, vendar ne gre za globlje, trajnejše čustvo. Zelo razgibana aktivnost. Obstaja pa nevarnost neuspeha.

Kozorog (od 22. 12. do 20. 1.) Ne zgubljajte časa z nesmiselnimi temnimi premišljevanji. Stvari so mnogo ugodnejše, kot si predstavljate. Zvezde gledajo prijateljsko.

Vodnar (od 21. 1. do 10. 2.) Prijetna srečanja. Vzbudili boste zanimanje. Delo bo nekoliko trdo, toda zato bo tudi zaslužek boljši. Bodite potrpežljivi: Počasi se daleč pride.

Ribe (od 20. 2. do 20. 3.) Neka oseba bi Vas rada spoznala. Ne bodite preveč sramežljivi in ne skrivajte svojega dobrega srca. Telefonski pogovor.

Ficko piše

Dragi pri Morski!
Postavim, da še ne znaš tisto pesem od tisga furbastga bankirja, kateri je osleparo tisga, kateri mu je vervo, mašma je nar rajši jemo tisti gnar, kirga so nabrali mežnarji od pabožnih ledi. Taka je ta pesem:

Vre, vre, vre,
zna delat gnar Žufrè.
On nečko gre do Mežnarja,
Obere ga do Vinarja.
Vre, vre, vre,
je furbast ta Žufrè.

Ma je Nejče naumen in zabit, ko se drži, kako je on vre velik. Zato se on pret nami bupcami dela, kokar da je on kopac vse glih tako, ko en velik Fant. Prjina fajfat. U nedelo je jemo u garšti Španjolete in vele je deno enga u ujsta. On je mislo, kako je imeniten in kako ga mi spoštavamo, ma je biu pej rajši grozno šmešen. En cajt je še šlo in se je fejst kadelo, Ma pole je pej rato zmerom bol blet in anka zelen. Na ambot zašlata španjolet proč in teče če zat za en grm. Kaj je blo pej tam, nanka ni za povedat. Ma prou mu stoji, zakaj se nečko dela, kako je on velik!

Stric Dreja in še eni drugi Moži sose menli od politike in anka od volitev.
«Zdej pej se zares vre pozna, da so volitve vre blizek. Zato ko so začenli vre prjina oblubavat. Nazaj so se spomenli na tiste meljarde, katere so anka pr ta zadneh volitvah oblubavali in anka prej. Zdaj pravejo, da bojo ses tismi meljardami naprauli štacjon in eno cesto in še eno drugo cesto in železenco in en molo in kaj jest znan, kaj še druzga.»
«Ja, ma morbit pej ta bot bojo vselih začenli delat.»
«Začenli morbit bojo, začenli, ma šahti bojo anka komplili. Ma sej se bo hmali vidlo, kako mislejo. Vsi se nečko pahajo, da bojo bli ta prvi, da bojo pole jemeli korist oni, za ledi pej jim je malo mari!»
«Ben, ben! So leti še anka voliuci, ne? In oni bojo ta zadni jemeli besedo, in kokar bojo oni rekli, glih tako pej bo!»
«Ma jeblo lepo u nedelo u Dolini, in kako so tiste stare častili, zato ko so bli od zmerom pr prosvetnemu društvi. Tako ja, ko je prou in lepo! Ma se anka vele pozna u katermu kraji jemajo vre dolgo cajta prosvetno društvo. Ledje so za napredek in so vse nekej druzga.»
Te pozdravla

Ficko.

GRAFOLOG ODGOVARJA

CARMEN - MARIBOR: Često nudite tudi pozitivnim, za vas ugodnim, vplivom predolgo odpor, za kar vam je pozneje žal. Jasno mišljenje! Zmernost je vedno potrebna. Ne iščite samo lagodnega življenja. Pustite se prepričati tudi od drugih, kajti vsak ne ve vsega. Imejte večjo mero potrpežljivosti. Ponudbo za potovanje ne odklonite. Držite se trdnih tal. Opustite sanjarjenje.

zadovoljen primorski dnevn

«PUMA»: Ste temperamentni in radi tolažite druge. Zaradi prevelikega zaupanja ste doživeli že precej razočaranj. Drznost ne sme zasenčiti treznega premisleka. V ljubezni ste stalni in pazite, komu boste poklonili svoja najglobija čustva. Samotarstvo ni za Vas. Možnost povečanja krvnega pritiska. Ne razglabljajte o sebi in ne premišljujte o negativnih dogodkih preteklosti.

To protoplje je stalo med dvema d

MLADOST — LJUBLJANA: Volja in hitro reagiranje Vam nista tuji. Častne in idejno bogate zamisli dajejo sončno perspektivo v praktičnem delu. Harmonično delovanje. Niste «dolge» jeze. Nepotrpežljivost manjša moč osebnega vpliva; vedno pa se posreči, da na koncu poravnate z okoljem nesoglasja brez hujših posledic.

Potem ova mi od ovme do devete ure pa

MIRIAM: Za svoj napredek imate dobre možnosti; tesno in zavestno pristopanje k postavljenemu cilju je nujno potrebno. Miren in tih premislek povežite z izkušnjami drugih. Uporaba pravilnega razmerja med resnostjo in šalo bo ustvarilo simpatijo, katera pomaga premostiti marsikatero oviro.

je porezala z motornim [illegible]

TONE RESEN

Zgodba o medvedkih

Naenkrat je glasen krik preglasil sicer živahno čebljanje otrok. Potem je bilo slišati glasno tuljenje. Preplašeni otroci so se razbežali. Marko pa je že pozabil na jezo in začudeno gledal okoli sebe. Priskočila je tovarišica učiteljica, pritekel je upravnik živalskega vrta, toda bilo je že prepozno. Majhen prstek šolarja Matjaža je bil skoraj povsem odgriznjen... Matjaž je tulil od bolečin, preplašeni sošolci pa so ga sočutno gledali in pričakovali, kaj bo zdaj. Le Marko je vse začudeno gledal, kakor da nikakor ne more razumeti, zakaj je zdaj igre konec.

Poklicali so reševalni avtomobil in v bolnišnici so morali fantu prst povsem odrezati. Druge pomoči ni bilo.

Toda za Marka in Murka je bilo zdaj konec zlate svobode. Zaprli so ju v kletko in nič več ju niso spuščali na prostost. In ko je nekaj dni po tem dogodku Murko pošteno opraskal še tovarišico Anico, ki je bila vendar njegova rednica, je bilo konec vsega. Nihče ni smel več v neposredno bližino medvedkov. Pravzaprav že. Toda le tako, da je bila med medvedkoma in ljudmi vedno gosta in močna mreža. Razposajena mladost in zlata prostost je bila zdaj proč. Ni šlo drugače. Kljub veliki ljubezni, v kateri sta bila medvedka vzgojena, kljub temu, da sta takorekoč od prvih dni živela med ljudmi, ki so jima hoteli samo dobro, kljub temu, da sta v prvih mesecih življenja izkazovala hvaležnost svojim rednikom, je zdaj zmagala narava. Medved je zver, vsa tista igrivost, vsa tista prijaznost in ljubkost je počasi izginjala. Naravni nagoni zveri so se začeli sicer počasi, toda z vso gotovostjo uveljavljati.

* * *

Zdaj sta bila medvedka v kletki. Pet korakov naprej in že je bila ograja. Tri korake vstran in spet ograja! In tudi nad glavo gosta mreža. Takoj za ograjo pa drevesa in zelena trava, po kateri sta se tako rada podila. Tik pred njima sama zlata svoboda. Marko in Murko pa nikakor nista mogla razumeti, zakaj so ju vtaknili v to kletko. In zakaj jima pot do zelene trave zapira gosta in trdna mreža, skozi katero lahko vse vidiš, pa vendar skozi njo ne moreš. Razumeli pa so to obiskovalci živalskega vrta. In s spoštljivostjo so brali napis, ki ga je uprava namestila pred kletko: Ne približujte se živalim! Pazite na prste!

Včasih se je Marko sicer razjezil in se z vso silo zaletel v ograjo. Toda zaman. Prav tako je bilo brezuspešno vse prizadevanje, da bi zgoraj prišel na prostost. Čeprav je zlezel včasih tudi na ramena svojega brata in z obema šapama vlekel in butal ob gornjo mrežo, ni to prav nič pomagalo. Ni jima preostalo drugega kot vdati se v usodo.

Čas je tekel in listje je odpadlo. Prišel je prvi mraz. In takrat se je nekaj zgodilo. Že več dni sta medvedka opazovala, kako se okrog njune kletke zbirajo ljudje. Nista se dosti menila zanje, saj sta bila vajena obiskovalcev. Toda potem so nekega jutra navsezgodaj ti ljudje začeli s palicami spravljati Marka na eno stran kletke in od tam skozi vratca v lesen zaboj. Marko se je z vsemi štirimi otepal nadležnih udarcev. Murko, katerega so s palicami zadrževali na drugem koncu kletke, pa si je prizadeval, da bi prišel čim bliže svojemu bratcu. Toda vse skupaj ni nič pomagalo.

Upravnik živalskega vrta je bil trdno odločen izvesti svoj načrt. Da, prav tiste dni se je končal spor zaradi medvedkov in zdaj je z njima lahko razpolagal po mili volji.

Toda kakšen spor? Kaj se je zgodilo? Z medvedkoma samima pravzaprav nič. Saj onadva tega ne bi razumela. Sicer pa tudi nekateri ljudje tega niso mogli razumeti. Vnela se je namreč pravcata medvedja pravda. Tisti fantje, ki so onega mrzlega zimskega dne našli mlada medvedka, so se spomnili na njiju. In poslali so živalskemu vrtu pismo, v katerem so zahtevali toliko in toliko. Ali pa naj jim vrnejo medvedka, ki sta vendar njihova.

«Le počasi, le počasi,» je dejal tovariš upravnik, ko je bral njihovo pismo. Pokazal je pismo še drugim uslužbencem in prijateljem živalskega vrta. Toda kaj drugega ni ukrenil. Dobro se je namreč zavedal, kdo ima zasluge za to, da sta medvedka sploh ostala živa. Začeli so se oglašati tudi lovci. In nekdo je vso stvar dal celo v časopise. Pod naslovom «Čigava sta medvedka?» je prinesel časopis dolg članek. Ljudje so brali in se čudili. Živalski vrt je vendar ustanova, ki je koristna vsem, posebno mladini. Zakaj naj bi taka ustanova še kupovala živali in plačevala zanje, saj so vendar živali v gozdu last vseh? Bilo je precej razburjenja, in precej žolčnih besed. Potem pa se je stvar le pomirila. Uprava živalskega vrta je odštela nekaj denarja in potem postala popoln gospodar nad obema mladima medvedkoma. In tako se je upravnik odločil, da enega medvedka zamenja za opice kapucinke, take, ki jih v živalskem vrtu še niso imeli. Opic pa ni nikoli preveč. Njihove norčije stari in mladi vedno radi opazujejo in se kar ne morejo ločiti od kletk. Živalski vrtovi vsega sveta pa že od nekdaj med seboj zamenjujejo živali. In tako je tudi upravnik pisal v živalski vrt sosednega mesta in ponudil medvedka. In ko je dobil odgovor, da se s ponudbo strinjajo, čez nekaj dni pa že kar pošiljko opic, se je odločil. Zdaj mora Marko takoj na pot!

In tako so zdaj uslužbenci živalskega vrta stali okrog kletke z medvedkoma in si prizadevali, da spravijo Marka v zaboj, v katerem bo potoval v drugo mesto. Sprva nikakor ni šlo, a končno sta morala medvedka popustiti. In ko so zaboj, v katerega so spravili Marka dobro prevezali, je pripeljal kamion. Osem, deset močnih rok je prijelo zaboj, ga dvignilo in položilo na avtomobil. Še malo in Marko se je odpeljal. Nič kaj zadovoljen ni bil nad tem, kar so počeli z njim. Sprva je samo brundal, potem pa se je razjezil in začel renčati. Toda zdaj ga nihče ni poslušal. Bil je prepuščen sam sebi. Ropot motorja je zadušil njegovo renčanje. Tudi tovarišica Anica je bila zanj le medel spomin. Toda zanjo ni bilo tako. Še potem ko so medvedka spravili v zaboj je pogledovala skozi špranjo kaj počne njen ljubljenec. Ko pa je kamion potegnil in odpeljal medvedka v svet, ji je postalo še bolj težko pri srcu. Molče se je obrnila in brez besed odšla v pisarno. Tovariš upravnik, ki je dobro poznal svojo sodelavko, je videl kako ji je težko. In ko je šel za njo v pisarno, je opazil solze v njenih očeh...

Markova pot pa ni bila kar tako. Iz živalskega vrta so ga peljali naravnost na letališče. Da, prav na letališče. In tam je že čakal velik srebrn ptič. Marko ga je komaj videl. Špranje njegovega zaboja so bile tako ozke, da je prišlo skozi nje komaj nekaj zraka. Če pa je hotel skozi nje kaj videti, je moral pomežikniti z enim očesom. Zato je velikega jeklenega ptiča, ki se je lesketal v hladnem jesenskem soncu, le malo videl. Razumel pa ni prav nič kaj se z njim dogaja.

Slišal je nekaj klicev, potem je začutil, kako so njegov zaboj vzdignili, ga

nekam nesli in spet postavili na tla. Poškilil je skozi špranjo, toda zdaj ni videl prav nič. Bila je tema. To pa ga je razjezilo. Zarenčal je kot le malokdaj, stisnil zobe in se z vso silo oprl ob stene svojega zaboja. Toda vse skupaj ni nič pomagalo. Zato je še bolj zarenčal. Tedaj pa ... nenadoma je močno zaropotalo. Tako močno, da kaj takega še ni slišal. In ropotalo je kar naprej. Mahoma ga je postalo strah. Potuhnil se je in čakal kaj bo. Toda nič posebnega se ni zgodilo. Samo ropotalo je in ropotalo in od časa do časa se je ves zaboj zagugal. Toda ni dolgo trajalo. Čez kako uro je bilo tudi tega konec. Tresenje je prenehalo, potem je utihnil tudi ropot in Marko se je oddahnil. Čakal je, kaj bo. Toda spet so začeli prenašati njegov zaboj sem in tja. Potem pa ... Naenkrat se je odprla stranica njegovega zaboja. Marko se je skobacal na prosto in napravil nekaj korakov. Kar opotekal se je in kosti so ga bolele. Toda to je hitro minilo. Po nekaj korakih je bilo že vse dobro. Pogledal je okoli sebe. Kje neki je? Povsod naokoli, zgoraj in spodaj, na levo in desno, povsod ograja... Spet je bil v kletki. Toda zdaj mu vsega tega ni bilo dosti mar. Samo, da ga puste pri miru. Okoli njegove kletke pa je bilo zdaj polno ljudi. Gnetli so se okoli nje. Nekdo je dejal, da je to res lep medved. Drugi je pripomnil, da je lepo rejen. Neka tovarišica pa se ni mogla vzdržati in je kar na ves glas pohvalila lepo dlako medvedka, ki bi bila nadvse primerna za topel kožušček. Marku pa vsega tega ni bilo mar. Zdaj je bil truden, zaspan in lačen. To pa so videli tudi ljudje. In star paznik živalskega vrta, prijeten možak dolgih brk, a prijaznih oči, je prinesel skledo polente in jo porinil v kletko. V majhno golido pa je medvedku nalil mleka. To pa to, si je mislil Marko in se kar pognal proti jedi. V trenutku je omlatil polento in posrkal sladko mleko. Potem pa, kaj mu mar ljudje! Zleknil se je v kot in sladko zaspal.

Tako je Marko začel svoje novo življenje.

* * *

A kaj je bilo z Murkom?
Murko je ostal doma. Hitro je rasel in postal velik rjavi medved. Ljudje so prihajali v živalski vrt in ga obču-

(Nadaljevanje na 5. strani)

Vremenske prilike in pridelek

Če primerjamo lanski avgust z letošnjim, ne vidimo med njima posebne razlike niti v toploti niti v zračni vlagi in vetrovih, pač pa nekaj v padavinah. Pretežno jasno in vroče vreme je kraljevalo obema, soparnih dni pa je bilo letos več zaradi večje zračne vlage. Pošteno je sušilo in oviralo razvoj poljskih rastlin. Razen koruze, pese in drugih pridelkov je suša zadržala v razvoju tudi ajdo in repo. Povrtnina je malone odpovedala, zlasti kjer ni bilo pri rokah vode. Živina se ni mogla pošteno napasti in je morala krčiti že itak skromne zaloge suhe krme. Celo trta je ponekod v lažji zemlji in kjer je niso dovolj negovali (rahljanje in čiščenje plevela), kazala znake pomanjkanja vlage. To je seveda močno oviralo razvoj grozdja. Sicer pa pravijo vinogradniki, da trti ni še letos pošteno namočilo.

Šele v tretji tretjini avgusta sta dva dežja na splošno zemljo bolje namočila in ublažila vročino. To prija vsem pridelkom, bati se je le vetrov, ki učinkujejo nanje huje od suše. Vinska letina kaže prilično dobro, grozdje je zdravo, le premalo polno in hitro zoreva, saj je bilo proti koncu avgusta na splošno v nadpolovični zrelosti. Dober znak za kakovostni pridelek, če pojde po sreči. Trti in tudi nekaterim poljskim pridelkom je da še vedno pomagati rahljanje (zračenje) zemlje povečuje količino in kakovost pridelka.

Letošnje vreme je muhasto in preteče, zračno valovanje grozi v naših krajih s točo. Vendar nam je doslej prizanesla, izvzemši Sempolaj, Prapot in Prečnik, kjer se je znesla in v noči od 25. na 26. pobrala povprečno 50 % vinskega pridelka in oklestila tudi druge pridelke. Na nekatere druge vasi (Mavhinje, Nabrežina, Štivan i.dr.) je udarila z večjo prizanesljivostjo. V občinskem merilu znaša škoda na vinskem pridelku kakih 15 odst., kar predstavlja okrog 150 hl vina. Na srečo je ta nadloga prizanesla pasu od Trnovice do Repentabra, kjer so bili z lansko zmrzaljo dovolj prizadeti. Želeti je — in to tudi upamo — da bo tem vasem prizanesla tudi do trgatve.

Toča ostaja odprto vprašanje in eden od činiteljev, ki vsako leto zaskrblja kmeta, zlasti vinogradnika, mu krha jamstvo za dobro letino in z njim tudi za napredovanje. Je skoro nerazumljivo, da se danes, ko v vsem tako napredujemo, prepuščajo prizadeti težkim gospodarskim udarcem. Je popolnoma resnično, da je edino uspešna rešitev te zadeve zavarovanje proti toči. To bo v Jugoslaviji po državnem zavodu kmalu splošno izvedeno in tako naj bi skoro bilo tudi pri nas.

MAVHINJE

Kot uvene čez noč dišeči cvet, je komaj 22-letni Jožko Urdih v še razcvelem mladeniškem zanosu nenadoma omahnil in razredčil ono vrsto, ki smo nanjo polagali mnoge nade. Premočne so bile njegove življenjske korenine in preveč je bil zasanjan v svoje lepe skoro še otroško navdahnjene težnje, da bi bil resno jemal bolezen, ki se ga je lotila že v drugič. Kako naj bi bil stalno notranje nasmejani Jožko mislil, da ga je zaznamovala sovražnica vseh živega, ko pa je komaj začel zavestno živeti! Tudi mi smo bili daleč od te misli.

Dragi Jožko! S svojo dobrohotnostjo, uslužnostjo, obzirnostjo in vljudnostjo si že pokazal plemenite črte svojega značaja in si z njimi utrl dobre odnose z vaščani in vsemi, ki so Te poznali.

Torek popoldne — najtežji dan za Tvojo hišo, težak za Tvoje vrstnike in druge vaščane. Dolga procesija s cvetjem in venci, potrtost, vzdihi, solze ob grobu. Nismo mogli verjeti svojim očem in se sprijazniti z resnico, da smo Te poslednjič spremili in se z blagim spominom poslovili od Tebe. V Tvojem večnem snu lahka Ti zemlja. Potrtim staršem in sorodnikom naše globoke sožalje.

Bo novi zdravnik znal slovensko?

Na zdravniških ambulantah naše občine je vršil službo zdravnik, ki razen svojega materinega jezika temeljito obvlada tudi italijanskega. Skoro pa bo to mesto prevzel drug zdravnik, ki je pri natečaju imel največ točk. Ta zadeva bi nas ne zanimala toliko, če bi ne šlo pri tem za neko drugo vprašanje načelnega in praktičnega pomena — za vprašanje jezika. Novi zdravnik je, kot slišimo, Italijan. To je končno postranskega pomena in v redu, ker ima on v smislu zakonskih predpisov vso pravico udeležbe pri natečaju za to mesto. A v našem primeru ne gre za enojezičnost kot v italijanskih občinah. Vsled tega ni prav, če se ta razpis menič tebi nič raztegne na našo pokrajino, oziroma v tem primeru na našo občino, ne da bi se upoštevale tukajšnje jezikovne razmere, oziroma znanje slovenskega jezika.

Kot znano, je v naših trinajstih vaseh — če izključimo begunska naselja v Stivanu in Sesljanu ter nekaj italijanskih družin v Devinu, Sesljanu in Nabrežini — skoro izključno slovenski živelj. Le redki obvladajo italijanščino tako, da se morejo v njej v vsakem primeru dobro izraziti. Ljudstvo govori italijanski za silo in za nujno navadno potrebo. Kako naj bolniki občujejo z zdravnikom, ki mu je njihov jezik tuj? Kako naj mu podrobno opišejo težave, če pa se ne morejo dovolj jasno izraziti? Mar ni to zadrega in muka za bolnika in zdravnika in ali je na ta način mogoča pravilna diagnoza in pravilno zdravljenje, pa če je zdravnik še tako dober? Prav lahko pride do nesporazuma, ki more imeti težke posledice.

Kolikor nam je znano, je naša občina pravočasno opozorila pristojne organe, da mora bodoči zdravnik znati naš jezik. Nedvomno se bo za to še zavzela in opozorila merodajne na krivico, ki se zna prej ali slej maščevati na naših bolnikih.

Eden od tolikih prizadetih.

KRIŽANKA

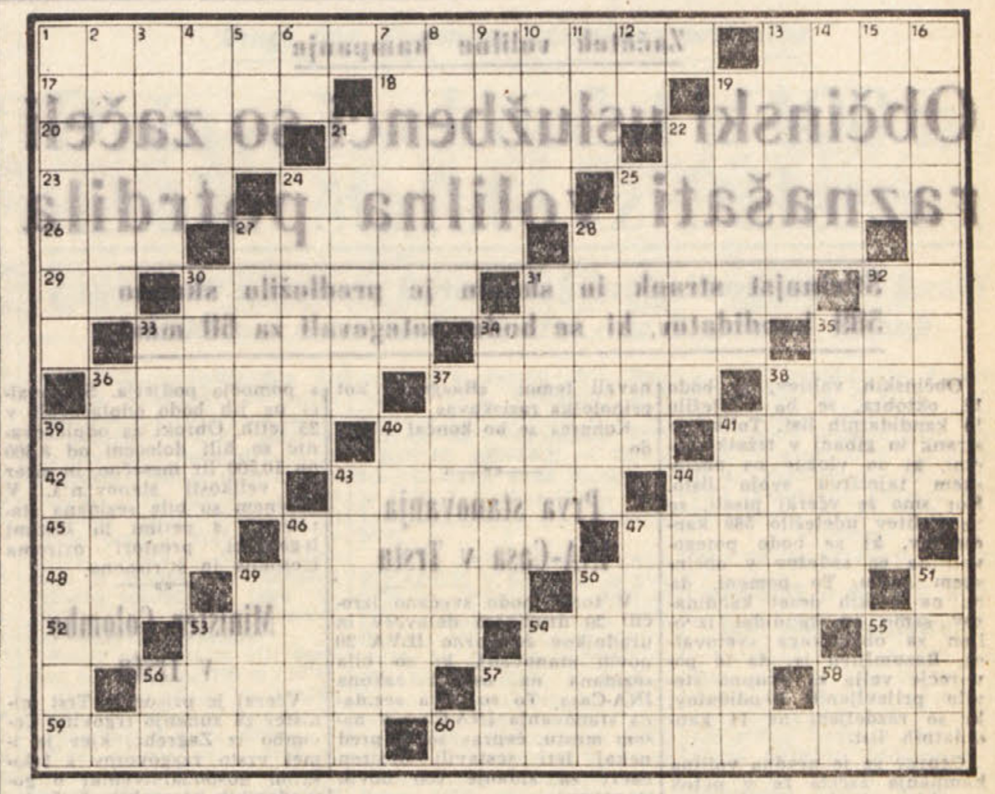

Besede pomenijo:

VODORAVNO: 1. nauk o okameninah, 13. plemenita vrsta premoga, 17. sebičnež, 18. del ženskega perila (množ.), 18. grob, 20. reka na Koroškem, 21. vas pod Šmarno goro, 22. neljuba, sovražna, 23. pritok Rena, 24. obilne, bohotne, 25. starodavno mesto v Mezopotamiji, 26. krajevni prislov (narečna oblika), 27. posuta s sledovi koz, 28. napis na vratih trgovin, ko ne moreš vanje, 29. peta in druga črka besede pod 54. vod., 30. dihalni organi, 31. ribnjaki, kotline, 32. dva enaka soglasnika, 33. tenka kamenita ploščica, 34. biti široko odprt, 35. zadnji del ladje, 36. medenika, 37. arabsko pleme v Tuniziji in Alžiriji, 38. hitri, nagli, 39. veselje, 40. siten, nadležen, 41. človek, ki mu usoda ni naklonjena, 42. posrednik, zastopnik, potnik, 43. človek, ki pretirano skrbi za čistočo jezika, 44. velik stanovanjski prostor, 45. položaj v šahovski igri, 46. ljubitelj lepe duševne igre, ki ima povsem svetu mnogo privržencev, 47. razpravljanje, diskusija, 48. enote ploskovne mere, 49. loviti sapo, biti z življenjem pri kraju, 50. povzročeni, prizadejani, 52. vprašalnica, 53. iz lesa nekega drevesa, 54. reklamne tiskovine, 55. pritrdilnica, 56. obokan hodnik, 57. legati, zapisi v oporoki, 58. prevozno sredstvo, 59. glasbeni instrument, pogojena, dogovorjena, izrečena.

NAVPIČNO: 1. vrsta kokoši, 2. ena izmed treh Gracij, 3. reka v Franciji, 4. nemški nedoločni spolnik, 6. žuželka, 6. četrta in druga črka v besedi pod 16. navp., 7. veliko naselje na otoku Krku, 8. zvita, navihana, 9. iz kože dejana, 10. korenina veje v deblu (množ.), 11. ljubkovalni naziv za mlade kravice, 12. njej, 13. makedonski hajduki v bojih proti Turkom, 14. veliko, 15. obramba, izguba zaradi prevoza, osušitve, 16. celična snov, 19. pripadajoč neki kosti v notranjosti telesa, 21. prevozna sredstva, 22. zanimivi, privlačni, 24. prepisovalec, 25. trda, mlajša prodornina, 27. pevec v zboru, 28. nevoščljivost, 30. naša sklanjatev jih pozna šest, 31. idiotski, 32. vrsta vina, 33. počivati na stolu, 34. zaznamki, začrtanja, 35. popravljati raztrgano, 36. čeprav, zaradi mene, 37. posoda za krmljenje živali, 38. italijanski slavist, prevajal Tavčarja, Bevka itd., 39. kopališko mesto na italijanski Rivieri, 40. nestalna, negotova, 41. uživalec nikotina, 43. azijska svetišča, 44. del stola, 46. mesto v Srbiji, 47. dajalnik, 49. pripadniki evropskega naroda, 50. izredno, 51. zelenica, 53. dober, pošten, 54. redek gozd, 55. reka v ZSSR, 56. znak za srebro, 57. okrajšava za smer neba, 58. osebni zaimek.

REŠITEV KRIŽANKE IZ PREJŠNJE ŠTEVILKE

VODORAVNO: *1. seznanitev 10. osnovan, 17. Krn, 18. porota, 19. dlakava, 20. uvoz, 22 sirilo, 24. valiten, 25. Tivat, 27. del, 28. blebeti, 30. analitik, 32. vsaditi, 33 za, 34. opij, 35. hropeči, 36. bit, 37 Utah, 38. daljina, 39 mule 40. iščem, 42. pir, 43. asi, 44. kodak, 45. zven, 46. premeti, 48. cona 49. len, 50. pretoki, 51. pedi, 52. ud, 53. krivina, 54. fonetika 58. preroki, 59. raz, 60. romar, 61. čarodej, 63. Juarez, 66 resa, 67. ironije, 68. ljubim 70. tir, 71. metalen, 72. Makedonija.*

NAVPIČNO: *1. skuta, 2. Ervin, 3. znova, 4. AP, 5. nos, 6. iridij, 7. torek, 8. etil, 9. val 10. odvedeni 11. slabiči, 12. naleti, 13. okiti, 14. vati, 15. ave, 16. navratek, 21. zaloten, 23. obsojati, 26. tipam, 29. lapisi, 31. tih, 32. vrl, 33. Zila, 35. harmonij, 36. Buda, 37. učen, 38. dietik, 39. monitor, 40. izluščim, 41. Šved, 42. prevojen, 44. koder, 46. prireje, 47. Eka, 48. cen, 50. Predil, 51. pozebe, 53. Krona, 54. Faruk, 55. imeti, 56. Kasij, 57. avara, 58. prot, 59. raja, 62. are, 64. Ulm, 65. zid, 69. Mo.*

Kmečka knjiga za vinogradnike

Dandanes ne more več kmetovalec obdelovati zemlje tako, kot je delal njegov oče ali pa celo stari oče. Sodobno napredno kmetijstvo se izboljšuje in izpopolnjuje z izsledki kmetijskih strokovnjakov. Kdor noče zaostati, mora spremljati napredek v kmetijstvu. Zlasti velja to za kmete v naših krajih, ki nimajo na razpolago ne strokovnih listov ne knjig v svojem jeziku. Prav tako nimajo rednih predavanj, ki naj bi jim nudila potrebno znanje za napredno kmetovanje.

Zato smo navezani na strokovni tisk, ki izhaja v Ljubljani in ki ga izdaja založba «Kmečka knjiga».

Za vinogradnike je izdala «Kmečka knjiga» več knjig, ki so deloma namenjene kmetijskim šolam. Morda so te knjige prav zaradi tega še bolj primerne tudi za tiste, ki se hočejo sami bolj podrobno seznaniti s temi vprašanji. Zelo pa so vse te strokovne knjige priporočljive vsem tistim, ki bi hoteli v skupinah predelovati snov. Zlasti mislim tu na predavatelje, kjer je snov razdeljena sistematično in je napisana poljudno. Morda bi tudi odbori prosvetnih društev segli po teh strokovnih knjigah, ko bodo v okviru kakega izobraževalnega krožka obravnavali kako kmetijsko panogo.

Inž. Miško Judež je spisal knjigo «Kletarstvo». Knjiga je obsežna in pregledno sestavljena. Napisana je v poljudnem in tekočem jeziku, tako da ne bo delala težav nikomur. Čitatelj se bo v tej knjigi seznanil z vsem, kar mora vigradnik vedeti o kleti, posodi, ravnanju z moštom in grozdjem, o stiskanju, o določanju sladkorja v moštu, o negi, dozorevanju, pretakanju, rezanju, razkisanju in čiščenju vina, o napakah in boleznih ter o razvrščanju vina.

Druga knjiga, namenjena vinogradnikom je Tita Dobrška «Sodobno vinogradništvo». Knjiga ima 200 strani, a med besedilom je precej slik, ki pojasnjujejo snov. Pisec govori o trti, kako jo razmnožujemo, kako si napravimo nov nasad, o oskrbi nasada in o vzgoji trte.

Tretja knjiga za vinogradnike je Jožeta Likarja «Naš cviček». Cviček ni pri nas doma in težko da bi uspeval. Njegova domovina je Dolenjska. Je pa ta knjižica, sicer drobna, tako lepo napisana, da bo v njej našel vsak, kdor jo bo prebral, marsikaj zanimivega. Zato jo je vredno vzeti v roke. Zlasti poglavja o zgodovini cvička, ali pa o vinskih boleznih ter o negi vinske trte veljajo pravzaprav za vse vrste trt.

Zadnja v tej zbirki pa je najbolj drobna knjižica «Predelava sadja v brezalkoholne pijače», Franja Kafola.

Pravzaprav ni ta knjižica namenjena vinogradniku, ker obravnava način, kako se sadje in tudi razno gozdno jagodičje predela v sadne sokove. Vsekakor je ta način konserviranja sadja primeren in priporočljiv, ker je uživanje sadnega soka zdrava in krepčilna pijača.

Glede nakupa vseh teh knjig daje vsa potrebna pojasnila Tržaška knjigarna.

S. A.

CEROVLJE

Tudi pri nas bo zamenjal vprežno živino traktor. Nabavil si ga je posestnik Antonič. To lahko smatramo za dober korak v napredno kmetovanje naše in sosednih vasi. Saj so gospodarji že sprevideli, da jim traktorsko oranje nudi velike prednosti in je predpogoj za bolj donosno kmetovanje. Imamo tudi pri nas zemljišča, kjer je mogoče z lemežem v večjo globino in počasi pripraviti v rodnost mrtvo plast zemlje. S traktorjem bo tako oranje veliko lažje. Tudi pri odvažanju gnoja in dovažanju drv, stelje in drugega nam bo traktor dobro služil in nam pomagal iz zadrege, s katero smo se zaradi pomanjkanja vprežne živine včasih srečali.

Ko čitamo, da bodo po dolgem zavlačevanju pričeli z gradnjo nove zgoniške šole, si lahko šele predstavljamo, kdaj bo na vrsti naša šola.

ŠTIVAN

Vse kaže, da se bo naša vas v doglednem času pomnožila. Število tehnično in administrativno osebje tehnične papirnice se bo skušalo naseliti čim bliže obrata. Ker pa pri nas ni razpoložljivih stanovanj, bo treba to zadevo rešiti z novimi stanovanji. Domneva se celo, da bo papirnica zgradila stanovanjski blok za delavce, ki morajo danes stanovati daleč od delovnega mesta. To bi bilo tudi v interesu podjetja in tako rešujejo stanovanjsko stisko novi gospodarski pomembni obrati.

Za naše delavce, zaposlene pri tem podjetju, pa ta potreba ne obstaja, ker že imajo svoj krov. Za naše ljudi — a koliko jih bo tukaj zaposlenih? S tem težkim vprašanjem se ukvarjajo tukaj že zaposleni in oni, ki na to upajo. Ne kaže dobro, če se podjetje naših delavcev s takšno ali drugačno pretvezo otresa in tako krši lastno obljubo, da bo zaposlilo v prvi vrsti domačo, za to sposobno delovno silo. Naši delavci, ki v pogledu delovne sposobnosti ne zaostajajo za drugimi, pravijo, da imajo vtis, da je podjetju bolj pri srcu delovna sila z juga kot pa naša.

DOLINA

Po mnogih pripravah smo srečno izpeljali proslavo našega društva in tabora. Reči moramo, da je proslava še kar dobro uspela in zadovoljila ljudi. Proslava in ples, vse je poteklo v najlepšem redu, škoda le, da nam oblasti niso dale dovoljenja za kiosk za brezalkoholne pijače.

Prosvetno društvo se tudi s tega mesta ponovno zahvaljuje vsem, ki so na katerikoli način pripomogli k uspehu dolinske proslave.

Kdor si želi naročiti slike s proslave, si jih lahko ogleda in naroči v društvenih prostorih vsak torek in petek od 21. do 22. ure.

Goriška «Biblioteca governativa»

(Nadaljevanje s 3. strani)

pomniti, da je v letu 1923 revija izhajala že na Prevaljah pri Mohorjevi družbi, «Novi list» 1929—1930, ni izhajal v Trstu, marveč v Gorici, medtem ko list s tem imenom vnovič izhaja od 1954 v Trstu. Tudi Zbornik svečenikov sv. Pavla ni izhajal v Ljubljani, temveč v Gorici. To so v bistvu poleg nekaterih manjših spodrsljajev edine pomanjkljivosti te simpatične publikacije, ki je avtorja gotovo stala mnogo truda in naporov.

Pohvaliti je treba njegovo skrb za pravilno pisavo v navajanju slovenskih naslovov z vsemi diakritičnimi znamenji, ki jih ni pogrešil niti v enem primeru. Tisk je zelo čitljiv, snažen in pregleden na zelo dobrem papirju, kot običajno ni v navadi za take vrste publikacij. S še večjim zanimanjem pa pričakujemo obljubljene druge izdaje te bibliografije, v kateri bodo zaobsežena periodika tudi iz drugih važnejših goriških knjižnic, kakor Centralnega teološkega seminarja in knjižnice Pokrajinskega muzeja, v katerih so gotovo shranjena še kaka druga slovenska periodika. Gorica pa bo s tem dobila pravi centralni katalog svojega periodičnega tiska, ki bo — kakor omenja avtor v uvodu — na razpolago tudi tujim interesentom.

F. D.

Zadnja pot A. Pregarca

V torek so Riemanjci spremili na zadnjo pot uglednega domačina Andreja Pregarca. Pred hišo žalosti se je na civilni pogreb — ki je bil napravljen na željo pokojnika — zbrala vsa vas, da s svojo prisotnostjo počasti spomin tega poštenega moža in da izpriča bol njegovi družini.

Andrej Pregarc je bil vedno zaveden in napreden Slovenec in je med prvimi sodeloval v narodnoosvobodilnem boju, za kar so ga fašisti zaprli in vlačili najprej po italijanskih zaporih, nato pa posiali v nemško taborišče. Po vojni se je vrnil domov v izropano hišo, saj so mu fašisti pobrali vse kar je premogel. Najtežje pa ga je zadela vest da mu je padel starejši sin, ki je bil aktivist.

Vse te težave pa ga niso uklonile niti v razdobju, ko je bilo zaradi razdora najtežje in je vedno sodeloval v vseh naših organizacijah.

Ob odprtem grobu se je od pokojnega tovariša poslovil s prisrčnimi besedami Franc Štoka.

Naj bo lahka domača zemlja Andreju Pregarcu, saj je zanjo mnogo pretrpel in žrtvoval!

Tedijeve pustolovščine

(Nadaljevanje sledi)

TONE RESEN

Zgodba o medvedkih

(Nadaljevanje s 4. strani)

dovali. Ni se zmenil zanje. Njegove oči so bile vedno obrnjene v drevje in zelenje, ki se je razprostiralo okoli njegove kletke. Tja, prav tja bi rad prišel. Zato nikakor ni mogel razumeti, zakaj je ograja pred njim in za njim, zgoraj in pri straneh. In zato so ga obiskovalci živalskega vrta lahko videli, kako je dan za dnem nemirno koracal iz enega konca kletke v drugega, pa spet nazaj. Pri železni mreži se je ustavil, poskusil s taco če le ni morda odprta pot v prostost, se nato postavil pokonci, zmajal z glavo, se obrnil in odracal na drugi konec kletke, kjer je ponovil isto. Toda vse njegovo prizadevanje, ki se je ponavljalo ure in ure je bilo zaman.

Upravnik živalskega vrta je pogosto opazoval medveda pri tem njegovem početju. Razumel ga je, da mu je kletka tesna in da je medvedu življenje v njej težko. Začel je razmišljati, kako bi mu pomagal. Razmišljal je in računal, se posvetoval z inženirji in obiskoval ljudi s prošnjo za pomoč. In potem so res nekega dne prišli v živalski vrt delavci. Pripeljali so s seboj tudi stroje, vreče cementa, apno in cele kupe kamenja in peska. Brž so začeli delati. Najprej so kopali in odvažali zemljo. Potem so zidarji začeli graditi iz kamenja in opeke visok in gladek zid okoli majhne dolinice... Tako je nastal medvednjak, velik medvednjak, pripravljen, da sprejme Murka v svoje domovanje. Bila je to prijetna dolinica, zasajena z drevjem in grmovjem, tu pa tam porasla z zeleno travo in celo robidnicami. Prav po sredi pa je skozi njo tekel potoček, pravi potoček z zeleno vodico. Na sredi se je voda nabirala v majhnem tolmunčku in nastalo je malo jezerce. Vse je bilo prav tako kot v prosti naravi. Le zid, visok in gladek zid je bil okoli in okoli. Toda prostora je bilo dovolj, za letanje, skakanje in uganjanje vseh mogočih norčij.

Ko je bil medvednjak gotov in so delavci pospravili svojo kramo, so nekega dne Murka spravili s palicami v velik, lesen zaboj. Z vozičkom na katerem se je zaboj tresel in poskakoval, so odpeljali Murka k novemu medvednjaku. Tam so postavili zaboj k vratom in odprli eno steno. Murko se ni dolgo pomišljal in je veselo smuknil skozi vrata v prostost. Da, saj to je bila zanj prostost. Namesto kletke je imel pred seboj gozdič, prava drevesa in pravi potok. Na vso moč se je zakadil v grmovje, se potem povaljal po travi in brž poskušal splezati na drevo. Potem se je upehal in ker je bil žejen, je odkoracal do vode, in jo pokusil. Ni bila slaba. In z dolgimi požirki je odteščal svojo žejo. To je bilo veselje. Nič več ograje, nič več mreže, sama zlata svoboda. Toda počasi je le spoznal, da ni povsem prost. Na vseh straneh je bil zid, visok gladek zid. Zaman je poskušal splezati po njem. Mučil se je in mučil. Ko pa je bilo vse zaman, je odnehal. Sicer pa je bilo prostora dovolj. In veselo se je zapodil po novem bivališču.

Ljudje so prihajali in postajali ob zidu novega medvednjaka. Opazovali so kaj počne medved, kako hodi okoli, pleza, kako se igra in kako je. To je bilo vendarle nekaj povsem drugega kakor pa gledati žival v kletki. Z zidu si lahko gledal medveda kakor v naravi. In to je bilo veliko vredno.

Murko pa se je za obiskovalce zmenil le toliko kolikor so mu vrgli kak košček sladkorja ali jabolko ali kakšen drug priboljšek. Na svojega brata je zdaj že skoraj pozabil. Življenje v medvednjaku je bilo zanj vse. Tu je dobil jesti, tu je spal, tu se je nahodil, naskakal, naplezal po drevju, tu se je lahko vsak čas napil bistre vode in se okopal. Toda ko so se nekega dne odprla vratca in je skozi nje prilezla v medvednjak mlada medvedka, takrat je šele začutil, da se začenja zanj novo življenje. Dobil je življenjsko družico. In ko so prihodnjo pomlad prihajali ljudje v živalski vrt, da bi videli novi rod, dva mlada medvedka, je ponosno, kot se očetu spodobi, koracal okoli in se postavljal pred občudovalci, češ: to sem jaz, medved Murko in to je moja družinica. In res so medvedjo družino ljudje radi hodili ogledovat v živalski vrt.

KONEC

Vreme včeraj: Najvišja temperatura 24,9, najnižja 17,7, ob 17. ur. 23,3, zračni tlak 1021,6 pada, veter zahodnik 4 km, vlaga 66 odst., nebo jasno, morje rahlo razgibano, temperatura morja 21,3.

Tržaški dnevnik

Danes, NEDELJA, 14. septembra Ciprijan, Lane
Sonce vzide ob 5.41 in zatone ob 18.20. Dolžina dneva 12.39. Luna vzide ob 6.46 in zatone ob 18.42.
Jutri, PONEDELJEK, 15. sept. Nikodem, Znanoslav

Začetek volilne kampanje

Občinski uslužbenci so začeli raznašati volilna potrdila

Štirinajst strank in skupin je predložilo skupno 589 kandidatov, ki se bodo potegovali za 60 mest

Občinskih volitev, ki bodo 12. oktobra, se bo udeležilo 14 kandidatnih list. Toliko je strank in gibanj v tržaški občini, ki so vložile na občinskem tajništvu svojo listo. Kot smo že včeraj pisali, se bo volitev udeležilo 589 kandidatov, ki se bodo potegovali za 60 sedežev v občinskem svetu. To pomeni, da bo na vsakih deset kandidatov samo en kandidat izvoljen za občinskega svetovalca. Razumljivo je, da to porečje velja za skupno število prijavljenih kandidatov, ki so razdeljeni na 14 kandidatnih list.

Čeprav se je uradna volilna kampanja začela že v petek popoldne, in sicer takoj po predložitvi vseh kandidatnih list na občinskem tajništvu, bosta danes imeli javna volilna zborovanja samo KPI in MSI. Za komuniste bosta na Trgu sv. Jakoba ob 11. uri govorila Vidali in Bernetičeva, za fašiste pa bo na Trgu Ulpiano govoril član njihovega osrednjega vodstva Almirante. Ostale stranke napovedujejo volilna zborovanja v teku prihodnjega tedna. Pričakuje pa se, da se bo volilna kampanja razživela sele v nedeljo 21. t. m.

Medtem ko se stranke pripravljajo za volilno kampanjo, imajo občinski uradi, ki se ukvarjajo s tehničnimi pripravami za volitve, polne roke dela. Občinski volilni urad je zelo delaven, saj je že natiskal volilna potrdila, ki so jih včeraj popoldne začeli raznašati volivcem na dom. Raznašanje se bo nadaljevalo dokler ga ne bodo dobili vsi volivci, ki pa se mora zaključiti do 7. oktobra. Volilna potrdila bo raznašalo 120 občinskih uslužbencev.

Opozarjamo volivce, da bo občinski volilni urad od 7. oktobra do dneva pred volitvami neprenehoma odprt za volivce, ki ne dobe volilnega potrdila na dom zaradi odsotnosti iz mesta ali pa zaradi kakega drugega vzroka Ti volivci naj se javijo v omenjenih dneh na volilnem uradu v Ulici SS. Martiri št. 3, kjer bodo dobili volilno potrdilo. Obenem pa opozarjamo volivce, ki bodo dobili volilno potrdilo na dom, naj ga podrobno pregledajo, da ni na njem kake tiskovne ali druge napake glede imena, priimka, dneva in kraja rojstva itd. Vsi ti podatki morajo biti enaki podatkom na osebni izkaznici. Za katero koli napako na volilnem potrdilu naj se volivci obrnejo na anagrafski urad v Ulici Diaz št. 25, kjer jim bodo napako popravili.

Vladni komisariat je povabil vse stranke in gibanja na skupni sestanek na prefekturo, ki bo v torek. Na tem sestanku bodo govorili o razdeljevanju trgov in drugih vprašanjih volilne kampanje. Danes pa se bodo predstavniki vseh list sestali na občini, da se dogovorijo glede razdelitve mest na oglasnih deskah.

—«»—

Pričetek kongresa o psihologiji

Danes se bo ob 10. uri dopoldne pričel v veliki dvorani tržaške univerze nacionalno kongres za psihologijo, kateremu bo prisostvovalo nad 200 znanstvenikov in zdravnikov. Dopoldne bo svečanost na kateri bodo prisotni najvišji lokalni predstavniki oblasti in kjer bo govoril predsednik nacionalnega združenja za psihologijo univerzitetni profesor Bertozzi iz Florence o pomenu tega združenja in nalogah kongresa. Sledilo bo prvo predavanje prof. Mosattija iz Milana o temi: «Struktura in izkušnje jezikovnega zaznavanja». Popoldne se bo pričelo praktično delo in bodo obravnavali temo: «Razgovor kot psihološka raziskava».

Kongres se bo končal v sredo.

—«»—

Prva stanovanja INA-Casa v Trstu

V torek bodo svečano izročili 20 družinam delavcev in uradnikov železarne ILVA 20 novih stanovanj, ki so bila sezidana na osnovi zakona INA-Casa. To so prva sezidana stanovanja INA-Casa v našem mestu, čeprav so že pred nekaj leti sestavili obširen načrt za zidanje 800 novih stanovanj.

Stanovanja za delavce in uradnike ILVA so bila sezidana s pomočjo podjetja. Stanovalci pa jih bodo odplačevali v 25 letih. Obroki za odplačevanje so bili določeni od 8.500 do 10.500 lir mesečno, in sicer po velikosti stanovanja. V glavnem so bila sezidana stanovanja s petimi in šestimi legalnimi prostori oziroma trosobna in štirisobna.

—«»—

Minister Colombo v Trstu

Včeraj je prispel v Trst minister za zunanjo trgovino Colombo iz Zagreba, kjer je imel vrsto razgovorov s tržaškimi gospodarstveniki o gospodarskih perspektivah Trsta. Zvečer je odpotoval z vlakom v Rim.

Danes 14. t. m. bo na Trnovem

Odkritje spomenika in grobnice padlih borcev IX. korpusa

GLAVNA SVEČANOST SE ZAČNE OB 10. URI

Slavnostni govor bo imel dr. Aleš Bebler.

Na sporedu je tudi nastop moškega zbora novogoriške «Svobode», godbe na pihala iz Anhovega in recitacije.

★

Na Trnovo bodo vozili avtobusi od pol sedmih dalje izpred cestnega predora v Rožni dolini, izpred postajališča pred gostilno «Zlatorog» pri železniški postaji v Novi Gorici in z avtobusne postaje v Solkanu.

Izpred sodišča

Oprostitev gospodinjske pomočnice zaradi pomanjkanja dokazov o krivdi

Tri leta in osem mesecev zapora mladeniču za nenravna dejanja - Vodja tolpe «teddy boys» pred sodniki

Že samo dejstvo, da ji je izginila 20. do 25.000 lir vredna ogrlica in zlata zaponka iz skrinjice v spalnici, je zadostovalo 20-letni študentki Giovanni Domini iz Videmske ulice 19, da je zasumila v poštenost svoje 27-letne gospodinjske pomočnice Valerije Garrisi iz Ul. Pascoli. Garrisijeva je bila šele 15 dni v službi pri študentki in že je izrazila željo, da bi službo odpovedala. Čemu, si je mislila Dominijeva? Medtem ko je z bratom pregledovala ostale sobe, da bi ugotovila, če ji je še kaj zmanjkalo, je iskala odgovor na vprašanje o odpovedi službe, a ga ni našla. Ko se je ponovno vrnila v spalnico, pa je našla zaponko zopet na svojem mestu in tedaj ni potrebovala drugih dokazov za prijavo Garrisijeve.

Garrisije pa se ni vdala. Med zasliševanjem je odločno tajila tatvino tako ogrlice, katere ni nikoli videla ne v skrinji ne na vratu lastnice, kakor zaponke. Vzroke za odpoved službe pa je imela in še kar dobre: izjavila je, da je bilo v stanovanju Dominijeve precej dela, ki ga kot kuharica in služkinja ni zmogla Omeniti je imelo namreč treba, da je imelo stanovanje 10 prostorov, ki jih je bilo treba vsak dan čistiti in urejevati.

Če je Garrisijeva kriva ali ne, ni znano, dejstvo pa je, da preiskovalni organi niso mogli prinesti nobenih dokazov, medtem ko se ni niti sodnikom posrečilo najti jih, zaradi česar ni bilo drugega izhoda, kot obtoženko oprostiti zaradi pomanjkanja dokazov.

* * *

Isti sodniki so za zaprtimi vrati obsodili 22 let starega Vincenza D'Errica iz pokrajine Caserta zaradi nenravnih dejanj z mladoletnimi otroki beguncev, do česar je prišlo na Opčinah, kjer je pokvarjeni mladenič služil vojaški rok, na 3 leta in 8 mesecev ter na 10 dni zapora.

* * *

Včeraj se je z lisicami na rokah pojavil v dvorani tržaške preture Giovanni Giannoni, ki je vsekakor bolje znan kot Johnny. V dvorani pa se je zadržal le malo časa. Njegov odvetnik, je našel dober in upravičen izgovor in tako so razpravo odložili na 20. t. m.

Zloglasnemu voditelju še bolj zloglasne «tolpe Johnny» pa sodnik ni hotel priznati začasne svobode, kot je to zahteval njegov zagovornik odv. Gefter - Wondrich. Točna vsebina obtožnice ni znana, pač pa se ve, da je obtožen skupno z Marijem Posanijem, ki je na začasni svobodi, prevare, ki sta jo izvedla baje 2. septembra letos.

—«»—

Nesreči na delu

Med delom v livarni ILVA je debela jeklena plošča, ki se je pomikala na valjarjih, udarila 26-letnega Alda Saula iz Ul. delle Docce po kolku in ga prisilila, da se je odpravil v bolnišnico, kjer so ga pridržali s prognozo okrevanja v 10 ali 30 dneh na ortopedskem oddelku.

Na istem oddelku se bo moral zdraviti približno isto dobo tudi 32-letni Edoardo Bonazza iz Šentjakobske ulice, ki je sredi dela na parniku «Vulcania» zdrsnil in padel na izpuhno cev ladijskega motorja.

—«»—

V rimskem parlamentu

Vprašanje Vidalija glede Sv. Roka

Poslanec KPI Vidali je vprašal v parlamentu predsednika vlade in ministra za državne udeležbe, ali jima je znano, da je ravnateljstvo ladjedelnice skrčilo delovni urnik na 40 ur. Pri tem je poudaril, da je ta ladjedelnica že dolgo brez dela ter da niso poskrbeli za njeno obnovitev in okrepitev. Vidali je zahteval, da se dodelijo Sv. Roku nove gradnje in popravila ladij ter da se obnovijo njene naprave.

Skupščina upokojencev INPS

Nedopustno zavlačevanje pri likvidaciji pokojnin

Čuden postopek pri zaračunavanju družinskih pokojnin vdov

Sroči je bila v prostorih Nove delavske zbornice CGIL v Ul. Pondares skupščina upokojencev INPS, ki so včlanjeni v Zvezo upokojencev CGIL. Na skupščini so razpravljali predvsem o tem, kako zavlačuje Zavod za socialno zavarovanje z likvidacijo pokojnin, tako da nekateri upokojenci čakajo tudi po sedem do devet mesecev po upokojitvi, da jim začne INPS izplačevati pokojnino. Seveda jih to hudo gmotno prizadene, saj so upokojenci večinoma zelo revni.

V zvezi s tem vprašanjem so sprejeli resolucijo, v kateri ugotavljajo, da ni nobenega razloga za tako veliko zamudo v izplačilu pokojnine, saj INPS že vnaprej ve, kdaj stopijo zavarovanci v pokoj, ter ne bi bilo treba zato zavlačevati z izplačilom kar devet mesecev. Resolucijo bodo poslali dr. Palamari, vodstvu Zveze upokojencev v Rim ter osrednjemu in tržaškemu ravnateljstvu INPS.

Na skupščini so razpravljali tudi o vprašanju vdov upokojencev, ki so že prejemale lastno pokojnino, ker so bile tudi same zaposlene. Ko jim mož umre, dobe tudi pokojnino po njem, pri čemer pa se dogaja, da prejemajo pokojnini na dveh različnih krajih. Poleg tega jim od obeh pokojnin odbijejo prispevek za ONPI (ustanova za pomoč upokojencem). Končno pa jim ne priznavajo zadnjega izboljšanja pokojnin, tako da se mnogim dogaja, da obe pokojnini ne znašata niti toliko, kolikor bi tem vdovam pritikalo lastne pokojnine, to je tudi če je ne bi dobivale po možu.

Predavanje prof. Korošca

Profesor rimskega prava na ljubljanski univerzi dr. Viktor Korošec je na vabilo društva «Pravnik» sinoči v Gregorčičevi dvorani v dokaj dolgem toda zelo zanimivem predavanju spregovoril zbranim poslušalcem o razvoju klinopisnih prav v Prednji Aziji. Čeprav se naslov predavanja zdi, kot bi šlo za zelo suhoparno temo je bilo predavanje prof. Korošca nadvse zanimivo in žal nam je, da se o njem ne moremo dalj upostaviti, ker bi prav gotovo zanimalo ne le pravnike, ampak tudi mnoge bralce našega dnevnika, posebno zato, ker zna predavatelj snov tako prijetno in poljudno prikazati. Poslušalci so predavatelju ob zaključku toplo ploskali. Dr. Korošca je navzočim predstavil predsednik društva «Pravnik» dr. Fr. Tončič. Po predavanju je bila kratka diskusija, ko so posamezniki postavili predavatelju nekaj vprašanj.

—«»—

Obvestilo kmetovalcem

Obveščamo kmetovalce, da je Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo pričelo dne 10. t. m. sprejemati prošnje za dodelitev 30-odstotnega državnega prispevka za naslednje pobude:

1. za nakup čebulic tulipanov, hiacint, iris in narcis holandskega izvora ter enoletnih cepljenk vrtnic, ki bodo uvožene iz Toskane. Prošnje se sprejemajo do 25. t. m..
2. za nakup melitozija za zimsko krmljenje čebel in potrebnega čebelarskega orodja za racionalno čebelarstvo. Za te pobude pa se sprejemajo prošnje do 30. t. m.

—«»—

Zadnja pot Vlada Berginca

Truplo Vlada Berginca iz Sepulj pri Tomaju so včeraj odpeljali s pogrebnim avtom v domovino. Po zaslugi jugoslovanskih konzularnih predstavnikov so lahko pokojnega Berginca, ki se je predvčerajšnjim ubil med vožnjo z motornim kolesom nedaleč od obmejnega prehoda pri Frnetičih, prenesli že včeraj domov, kjer ga bodo verjetno že danes pokopali. Za pogrebnim avtom je sledil avto z Berginčevo sestro in njenim možem ter s pokojnikovim mlajšim bratom.

Berginc je bil znan doma in v okolici kot vesten uradnik. Tu pa tam je prihajal v Trst in vselej si je izposodil motorno kolo, kot se je zgodilo tudi v petek,

Star papir je zgorel

Kdor je bil včeraj okoli pol enajste ure zjutraj pred sodno palačo, je bil priča kaj nenavadnemu prizoru: tovornjak s prikolico je vozil po cesti, kar ni nič nenavadnega. Toda iz prikolice se je dvigoval dim in rdeči zublji so leteli v zrak. Uradnica nekega podjetja za razdeljevanje filmov je o ognju opozorila šoferja tovornika in tudi gasilce, ki so prišli na kraj ter začeli z gašenjem, pri čemer so morali goreče bale starega papirja vreči s tovornika, ki se je ustavil v Ul. Giustiniano, na tla.

Delo gasilcev je trajalo skoraj tri ure. Ni izključeno, da je požar povzročil kak cigaretni ogorek, ki je padel na suhe bale papirja. Nekaj teh so naložili na tovornik, ki ga je šofiral Ubald Zega z Lonjerske ceste, v Ul. Marconi, preostali prostor pa so napolnili v Ul. sv. Frančiška, od koder bi moral tovornik odpotovati proti Furlaniji.

Prišel pa je le nekaj sto metrov daleč in ves tovor je bil uničen. Škoda, ki jo je utrpel lastnik bal Luciano Pellegrini iz Ul. S. Davis, znaša približno 100.000 lir.

OD VČERAJ DO DANES

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 13. septembra 1958 so se v Trstu rodili 4 otroci, umrlo je 5 oseb, porok pa je bilo 12.

POROČILI SO SE: industrijski izvedenec Claudio Moliterni in gospodinja Luciana Massari, inštalater Giorgio Ovsec in gospodinja Maria Franca Jerman, tiskar Adriano Speranza in gospodinja Antonia Italia Bardaro, pomorščak Italo Ulcigraj in gospodinja Maria Burolo, trgovec Sergio Botteri in uradnica Novella Pastori, kurjač Mario Stradi in gospodinja Adriana Sullich, mehanik Mario Cedi in uradnica Luciana Balbi, kotlar Josip Ferluga in gospodinja Lidija Ferluga, Giordano Massa in Bianca Bigot, profesor glasbe Franco Agostini in profesorica glasbe Giuliana Gulli, uradnik Dante Primani in gospodinja Anita Perini, pomorščak Francesco Manin in prodajalka Amalia de Candussio.

UMRLI SO: 66-letna Anna Zuber vd. Clemen, 70-letni Luigi Germani, 76-letna Ida Horak, 1-letni Mario Guglia, 32-letni Vlado Berginc.

OKLICI: kapetan Luciano Tomasini in uradnica Margnerita Caputo, finančni stražar Giulio Brighenti in knjigovezka Elisa De Rosa, geometer Silvano Toffolutti in gospodinja Adriana Peccini, uradnik Stelio Butti in uradnica Jolanda Michelini, delavec Vittorio Ursič in gospodinja Antonia Carli, tramvajski uslužbenec Sergio Vignoli in gospodinja Giorgia Buset, zidar Giuseppe Ivancich in gospodinja Norma Perossa, trgovec Elio Botteri in gospodinja Bruna Bianca Persic, delavec Silvano Andreassich in presajevalka riža Mafalda Gandusio, častnik Vincenzo Valentino in uradnica Claudia Massi, prodajalec Tullio Suffi in frizerka Fulvia Medeotti, mizar Antonio Deponte in gospodinja Onorina Ghersa, finančni podčastnik Delasio Spanu in bolničarka Maria Peruzzo, mehanik Alessandro Marchi in prodajalka Corinna Sciucca, uradnik Vinicio Pavani in gospodinja Maria Marchesi, šofer Gualtiero Andreassi in natakarica Giuseppina Portolan, mehanik Costantino Petrinja in gospodinja Pierina Andreassi, agent CP Luigi Schettino in gospodinja Caterina Paccione, brigadir Euden Di Giusto in uradnica Rosa Gaspari, Adalberto Zoffoli in Elena de Matteis, karabinjer Francesco Paolo Fabrizio in gospodinja Ida Dalfino, stražar javne varnosti Antonino Ninfo in gospodinja Concetta Giletto, karabinjer Nicola Griego in gospodinja Rosa Mansutti, karabinjer Michele Tarantino in delavka Caterina Seconda Corvaglia, stražar javne varnosti Arrigo Sereno Scialino in gospodinja Lucia Lizzi Dolina, uradnik Antonio Comin in uradnica Laura Menguzzato, gostilničar Bruno Bruckner in blagajničarka Maria Paola Checchi, telefonski uslužbenec Arturo Pastrello in gospodinja Elda Muscio, delavec Carlo Pecozzi in Danica Jercog, stražar javne varnosti Ettore Bellini in gospodinja Valeria Del Fabbro, karabinjer Antonio D'Ambrosio in gospodinja Susanna Sinicco Simone, natakar Lucio Lenasi in natakarica Bruna Lorenzoni, kemik Luciano Ferro in gospodinja Rosanna Dompieri, reprezentant Oreste Veliscek in prodajalka Orsola Laporta, električar Sergio Pianella in uradnica Maria Margareta Harasin, električar Tullio Bernardini in gospodinja Silva Cattelani, krojač Fernando Attilio Cieva in šivilja Maria Machnich, delavec Silvano Masi in gospodinja Maria Vittoria Auber, mehanik Cesidio Busa in gospodinja Maria Grazia Cante, šofer Giuseppe Zago in šivilja Fede Maria Culot, kirurg Bruno Barillari in učiteljica Liliana Voltolina, agent javne varnosti Raffaele Manazzo in gospodinja Cira Sito, karabinjer Antonio Gazzilli in delavka Maria Marcella Salvadori, fotograf Elio Amadio Di Monte in gospodinja Celestina Caterina Cimenti.

—«»—

Vreme včeraj: Najvišja temperatura 24,8, najnižja 16,1, zračni tlak 1025,1 narašča, veter 11 km na uro vzhodnik, vlaga 49-odstotna, nebo jasno, morje skoro mirno, temperatura morja 21,8.

RAZNA OBVESTILA

Tržaški filatelistični klub «L. Košir». — Danes, 14. t. m. bo v prostorih kluba, Ul. Roma 15-II., sestanek od 10. do 12. ure. Med sestankom bo vpisovanje novih članov. Dospele so novosti zadnjih izdaj, in novi katalogi znamk za leto 1959. Mladinci, ki želijo razstavljati na prihodnji mladinski razstavi, naj se javijo na sestanku in prinesejo s seboj zbirko.

DAROVI IN PRISPEVKI

Namesto cvetja na grob pok. Andreju Pregarcu darujejo prijatelji iz Riemanj 3.250 lir za Dijaško Matico.

Marija Mozetič daruje 200 lir za Dijaško Matico.

V počastitev spomina pokojnega Jožka Urdiha daruje mladina iz Mavhinj 3.000 lir za Dijaško Matico.

—«»—

LOTERIJA

BARI	9	20	72	13	29
CAGLIARI	14	1	44	57	15
FLORENCA	51	49	80	54	90
GENOVA	37	77	24	41	65
MILAN	15	70	30	90	81
NEAPELJ	84	51	76	57	48
PALERMO	55	41	7	78	65
RIM	3	39	17	31	88
TURIN	7	32	12	21	18
BENETKE	82	67	63	86	61

ENALOTTO

1 1 X X 1 2 X 1 1 2 X X

V Trstu 3 minolovci

Včeraj popoldne so pripluli v Trst trije minolovci italijanske vojne mornarice, ki imajo običajne manevre. Minolovci bodo odpluli danes.

ŠOLSKE VESTI

INDUSTRIJSKI STROKOVNI TEČAJ V NABREŽINI Z ODDELJENIMI RAZREDI V SV. KRIŽU

Vpisovanje v I., II. in III. razred se vrši neprekinjeno do 25. t. m. v ravnateljstvu v Nabrežini vsak dan od 9. do 12. ure.

* * *

INDUSTRIJSKI STROKOVNI TEČAJ V DOLINI

Ravnateljstvo slovenskega industrijskega strokovnega tečaja v Dolini obvešča vse prizadete, da se vpisovanje za I., II. in III. razred vrši od 1. do vključno 25. septembra vsak delavnik od 9. do 12. ure.

* * *

Industrijska strokovna šola na Opčinah prireja razstavo deških in dekliških ročnih del, ki bo odprta danes, jutri in v torek 14., 15 in 16. t. m. od 9. do 12. in od 15. do 19. ure v novem šolskem poslopju v Bazoviški ulici. Vljudno vabljeni.

* * *

VIŠJA REALNA GIMNAZIJA

Na višji realni gimnaziji s slovenskim učnim jezikom v Trstu, ki ima poleg razredov z realnim učnim načrtom tudi popolne razrede s klasičnim učnim načrtom, se vrši *vpisovanje* za šolsko leto 1958-1959 *do 25. sept.* vsak dan od 10. do 12. ure v tajništvu zavoda v Ul. Lazzaretto vecchio 9-II.

Navodila glede vpisovanja so razvidna na zavodovi oglasni deski.

Zrelostni izpiti v jesenskem roku šolskega leta 1957-58 se pričnó 17. septembra s pismenim izpitom iz italijanščine.

* * *

SLOVENSKO UČITELJIŠČE V TRSTU

Usposobljenostni izpiti na slovenskem državnem učiteljišču v Trstu se bodo začeli dne 17. septembra 1958 ob 8.30.

* * *

NIŽJA STROKOVNA ŠOLA

Ravnateljstvo Državne nižje trgovske strokovne šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu, Piazzale Gioberti št. 4, opozarja, da se vrši vpisovanje za šolsko leto 1958-59 **do vključno 25. septembra 1958.**

Tajništvo je odprto vsak delavnik od 10. do 12. ure.

* * *

DRŽAVNA TRGOVSKA AKADEMIJA

Ravnateljstvo državne trgovske akademije s slovenskim učnim jezikom v Trstu opozarja, da traja vpisovanje za šol. l. 1958-59 do v vključno 25. sept.

Usposobljenostni izpiti se bodo začeli v sredo 17. septembra s pismeno nalogo iz italijanščine.

Potrebne informacije se dobijo v tajništvu vsak delavnik od 10. do 12. ure.

* * *

DRŽ. NIŽ. INDUSTRIJSKA STROKOVNA ŠOLA

Ravnateljstvo državne nižje industrijske strokovne šole s slovenskim učnim jezikom v Trstu, Rojan, Ulica Montorsino 8-III. nadstropje sporoča da traja vpisovanje za šolsko leto 1958-1959 do vključno 25. septembra 1958.

* * *

NIŽJA SREDNJA ŠOLA

Ravnateljstvo Slovenske nižje srednje šole v Trstu v Ul. della Scuola Nuova 14 sporoča staršem, da se rok za vpisovanje v to šolo zaključi 25. t. m. Vpisati se morajo tudi učenci, ki so delali sprejemni izpit.

Prosvetno društvo RADO PREGARC iz Rojana - Skorklje

priredi v nedeljo 21. t.m. ob 15.30 pri PIŠCANCIH

vrtno veselico s plesom

Nastopajo pevski zbori, tamburaški zbor, folklorna skupina, dolinski trio ter duet Dario in Darko.

Preskrbljeno je za pijačo in prigrizek.

Obiskovalci se lahko poslužijo openskega tramvaja do postaje Bani.

RADIO

NEDELJA, 14. septembra 1958

RADIO TRST A

8.00 Jutranja glasba; 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Glasbena matineja; 11.15 Lahke priljubljene melodije; 11.45 Ravel: Dafnis in Kloe — suita št. 2; 12.15 Za vsakogar nekaj; 13.00 Pojejo «Plasters»; 13.30 Glasba po željah; 15.00 Popoldanski koncert; 15.40 Orkester Charlie Parker; 16.00 Slovenski zbori; 16.20 Ciganski orkester Barnabas Bakos; 16.40 Debussy: Preludiji — Igra pianist Friedrich Gulda; 17.00 Novela: Anton Čehov: «Soproga»; 17.25 Plesna čajanka; 18.00 Operetna fantazija; 18.20 Mozart: Kvartet za godala v G-duru; 18.50 Pevci lahke glasbe; 19.15 Ansambla Charlie Kunz in Herb Kern; 19.30 Pestra glasba; 20.00 Šport; 20.30 Zvočni mozaik; 21.00 Španske motive igra pianist G. Feyer; 21.15 Orkester Aldo Maietti; 21.30 Narava poje v pesmi: (19.) «Metulj, ti ljubljenec si rož in trav»; 21.45 Vokalne skladbe Matije Tomca; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Pojejo: Jelka Cvetežar, Majda Sepe in Polonca Lesjak; 22.35 Orkestri Val-Berg, Georges Jouvin in Franck Pourcel; 23.00 Chopinove etude; 23.30 Nočni ples.

RADIO TRST

9.15 Slavne pravljice — Guglielmo Mauff: «Namišljeni knez»; 9.35 Igra kitarist Bruno Tonazzi; 12.20 Igra orkester Casamassima; 14.30 Operna glasba; 17.30 Simfonični koncert; 21.45 Glasbeni varieté.

RADIO KOPER

Poročila v slov.: 7.00, 7.30, 13,30, 15.00.

Poročila v ital.: 6.30, 12.30, 17.15, 19.15, 22.30.

6.00-7.15 Prenos RL; 7.15 Jutranja glasba; 8.00 Kmetijska oddaja; 8.30 Z narodno pesmijo v nedeljsko jutro; 9.00 Naša nedeljska reportaža: Noči na asfaltu; 10.00-10.30 Prenos RL; 10.30 Odlomki iz oper; 11.20 Opoldanski koncert; 12.10 Glasba po željah; 13.45 Za našo vas; 14.15 Veseli tržiški kvintet; 14.30 Sosednji kraji in ljudje; 15.15 Glasba po željah; 15.45-19.00 Prenos RL; 19.00 Sportne vesti; 19.10 Glasbeni intermezzo; 19.30 - 22.15 Prenos RL; 22.15 Plesna glasba.

SLOVENIJA

327.1 m, 202,1 m, 212,4 m

Poročila: 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10,00, 13,00, 15,00, 17,00, 19.30, 22,00, 22.55.

7.35 Polke in valčki Johanna Straussa; 8.00 Mladinska radijska igra — Pearl Buck: Zgodba o Len Mej; 8.48 Klavirske etude F. Chopina in Cl. Debussyja; 10.00 Se pomnite, tovariši...; 10.30 Počitniške razglednice — Matija Maležič: V Ljubljani in okrog nje; 11.30 Matineja z zabavnim orkestrom Radia Beograd; 12.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I.; 13.45 Za našo vas; 14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II.; 15.15 Iz operete Iva Tijardoviča «Mala Floramye»; 15.45 Zdravko Stefančič: Če bi spregovorili kamni; 16.15 Glasbeni mozaik; 17.15 Radijska igra — Mark Twain: Pogo iba o govedini; 18.00 Zabavni intermezzo; 18.15 J. Brahms: Simfonija št. 1 v c-molu; 20.00 Variete na valu 327,1 m; 21.00 Glasba za prijetno razvedrilo; 21.30 Športna nedelja; 22.15 Darius Milhaud: Godalni kvartet št. 12; Zoltan Kodaly: Godalni kvartet št. 2; 22.45 Nočna melodija.

TELEVIZIJA

10.15 Oddaja za kmetovalce; 15.15 Športni popoldan; 18.00 Spored za otroke; 18.30 Poročila; 18.45 Popevke vseh; 20.10 Izbor iz dokumentarnih filmov; 20.30 Poročila; 21.00 Antarktika: včeraj in danes; 21.50 «Valentina», glasbena komedija; 23.00 Sportna nedelja.

GLEDALIŠČA

Danes ob 21. uri bo na Trgu Crocifisso (v starem mestu) predstava igre Alda Nicolaja «Avgust v mestu». Režija Mario Maranzana. Prodaja listkov v Pasaži Protti in pred predstavo pred vhodom na Trg Crocifisso iz Ul. Donota in s Trga Malta. Cene: sektor A 400 lir sektor B 250 lir. Jutri ob 21. uri ponovitev igre.

KINO

Excelsior. 15.00: «Fraeulein», Dana Wynter, Mel Ferrer, Dolores Michaels.
Fenice. 14.45: «V 80 dneh okrog sveta», Vse izkaznice neveljavne.
Nazionale. 16.00: «Un tram che si chiama desiderio», Marlon Brando in V. Leigh.
Arcobaleno. 14.30: «Commandos», J. Garner, Etchika Choureau.
Supercinema. 14.30: «Sierra Barons», B. Keith, R. Jason, Rita Gam. Ljubezen in junaštvo. Cinemascope.
Filodrammatico. 14.30: «22 vohunov zvezev», Walt Disney, F. Parker, J. Hunter. Varieté: «Pokvarjena mladina», novost, sledi De Rose-Carli: «Timida serenata», poje Elio Stegani. Običajne cene.
Grattacielo. 14.00: «Cirkuški princ», Cinemascope, D. Kaye in Pierangeli.
Cristallo. 15.00: Pričetek sezone: «Upor kovbojev», Jack Mahoney Martha Hyer, Technicolor. Prvič v Trstu.
Capitol. 15.00: «Nedelja je vedno nedelja», Alberto Sordi, Vittorio De Sica, Mario Riva, Lorella De Luca.
Astra Roiano. 15.00: «Tolpa angelov», Clark Gable.
Alabarda. 14.30: «Daljno bobnenje», Raoul Walsh.
Aldebaran. 14.00: «Nočni prehod», James Steward, Audie Murphy, Technicolor.
Ariston. Glej letni kino.
Aurora. 15., 16.30, 18.20, 20.10, 22.: «Voda do grla», Anne Baxter, Richard Todd Uprava svetuje gledati od začetka.
Garibaldi. 16.00 (poletni 20.00): «Mostovi v Toko-riju», William Holden, G. Kelly.
Ideale. 14.30: «U-Boat 55, pirat globin». Nemška podmornica.
Impero. 14.30: «Ljubezenski dar», L. Bacall.
Italia. 15.00: «Gospa je vzletela», Lana Turner in Jeff Chandler.
Moderno. 14.30: «Ponos in strast», Gary Grant, Sofia Loren, Frank Sinatra. Cinemascope.
S. Marco. 16.00: «Orožje slave», S Granger, R. Fleming.
Savona. 15.00: «Vohunstvo v Tokiu», Robert Wagner. Cinemascope.
Viale. 14.00: «Safari on topiku», Claus Holm, technicolor.
Vittorio Veneto. 14.30: «Casino de Paris», Vittorio De Sica, Caterina Valente.
Belvedere. 15.00: «Kruh, ljubezen in...» Sofia Loren.
Massimo. 14.30: «Eskadrilja Lafayette», Tab Hunter, E. Chourean.
Novo cine. 14.00: «Bandido», Robert Mitchum, Ursula Thiess Cinemascope.
Odeon. 14.00: «Muraglie», Stan Lauren in Oliver Hardy.
Radio. 15.00: «Mož», Alberto Sordi in Aurora Battista.

NA PROSTEM

Arena dei fiori. 20.00: «Ljubi me nežno», E. Presley, L. Scott.
Arena Diana. 20.00: «Železni jetnik», R. Salvatori.
Ariston. 20.00: «Visoka družba», G. Kelly, F. Sinatra.
Garibaldi Kot zgoraj.
Marconi. 20.00: «Veliki rop», Peter Finch.
Paradiso. 20.00: «Žena z reke», S. Loren.
Ponziana. 20.00: «Ujetnik z Zendea», S. Granger.
Roiano. 19.30: «Zadnja meja», V. Mature.
Secolo Sv. Ivan. 18.30: «Tarzan in izgubljeni Safari», Gordon Scott.
Stadio. 19.45: «Uboge, toda lepe», Marisa Allasio.
Valmaura. 19.15: «Tragedija na Rio Grande», J. Chandler.

KINO MILJE

Europa: «Zakon puške».
Roma: «Usodna dolina», Gregory Peck.
Verdi: «Pazite na morje», Glenn Ford in Gia Scala.

«UNION»
Svetovno znana zavarovalnica od leta 1828 je v TRSTU UL. GHEGA 8 - I tel. 27512 - 35939 Prokurator RAVNIK

MALI OGLASI

VDOVEC, dvainpetdeset let star, brez otrok, srednje postave, zdrav, s kapitalom v gotovini lir 17.000.000, želi spoznati vdovo ali samsko 34-38 let staro, pogoji: zdrava, častna preteklost, lepo lice, vitka postava, srednje visoka. Ponudbe: Casella postale 32.579.570, Monfalcone.

GOSPODARSKO društvo Kontovel išče gostilničarja.

KROJAČNICA MOZETIČ (Mosetti) išče vajenko. Trst. P. Garibaldi 11.

ZA POSTAVITEV SPOMENIKA. Naša čitateljica nam je poslala v objavo predlog, da bi Križani svojemu bivšemu pokojnemu župniku Andreju Furlanu postavili na pokopališču mal spomenik. Zato čitateljica predlaga, naj bi vsi tisti, ki bi hoteli denarno prispevati, izročili svoje prispevke v cvetličarni v Križu g. Danili. Hkrati predlaga čitateljica, naj bi spomenik izdelal kar oče g. Danile, ki je sposoben in pošten kamnosek.

«EMPORIO DELLO SCAMPOLAME», Trst. Ul. Mazzini 40. Nove pošiljke: svile, najlona, rafije, popelina, tiskanega blaga. Prava priložnost, največja ugodnost. Prodaja samo na težo.

ZA IZPITE iz vseh predmetov srednjih šol dajem lekcije. Telefonirati od 11 do 14. na 92-844.

PRISPEVAJTE ZA DIJAŠKO MATICO!

BAZZANELLA UMBERTO
TRST
UL. F. VENEZIAN 5
TEL. 24-197
Zastopnik za Trst, Videm, Gorico in FLRJ
SCHIRATTI - Vinarska kemična sredstva za ohranitev in nego vin.
VERMOREL - Škropilnice - naprave za živeplanje - pršilniki.
CINGANO - Tovarna vinarskih strojev.
NARDI - Kmetijski stroji.
ELETTROTERMICA U. LOLLI - Bojlerji, uporniki, radiatorji in naprave za klimatizacijo.
GEISA - Gorilniki na nafto za štedilnike, peči za splošno gretje stanovanj in lokalov. Sanitarni predmeti: kade za kopalnico itd.
OCIM - Distributorji vina pri pultu.

PRIMORSKI DNEVNIK

je v prodaji v naslednjih krajih Kanalske doline:

TRBIŽ: prodajalec Brandalise N.
RAJBEL: prodajalec Ferro Enio
ŽABNICE: prodajalec Scheriau Rosalia
UKVE: prodajalec Prescheren Valentin

AUTOMOTOR
IMPORT-EXPORT
PREDSTAVNIŠTVO za nadomestne dele italijanskih, nemških, angleških in ameriških avtomobilov ter nadomestnih delov za DIESEL motorje, pumpe, injektorje ter traktorje
TRIESTE-TRST, VIA UDINE 15
TEL. 30-197 / 30-198
Razstavlja na zagrebškem velesejmu v italijanskem paviljonu.

PRAVKAR DOSPELO:
Tolstoj: *Trnova pot* I - III L 3.400.—
Ingolič: *Kje ste Lamutovi* L 1.800.—
TRŽAŠKA KNJIGARNA
Trst - Ul. Sv. Frančiška 20
Telefon 37-338

Tvrdka Donato CAPURSO SUCC.
TRST, Ulica Torrebianca 19 — P.O.B. 384
IZVAŽA DARILNE POŠILJKE
Kolesa, motorna kolesa, avtomobile, radioaparate, šivalne stroje — nove in rabljene v najhitrejšem času in po zelo ugodnih cenah.

vam nudi
TRŽAŠKA KNJIGARNA
Trst
Ul. Sv. Frančiška 20
Tel. 37-338

Skladišča LONDONTEX
Posebnosti: angleško in domače blago
Nepremočljivi plašči · Bunde · Nogavice nailon · Srajce
NEPOSREDNA PRODAJA IZ TOVARNE
Preden opravite vaše nakupe nas obiščite
TRST, UL. GALATTI 18 (poleg glavne pošte)

Po dolgi in mučni bolezni je preminila včeraj 13. t. m. naša dobra mati in stara mati

URŠULA GRGIČ

iz Padrič štev. 49. Pogreb blage pokojnice bo danes, nedeljo 14. t. m. ob 15. uri v Padričah.

Žalostno vest sporočajo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalujoče hčerke FRANČIŠKA, ZOFIJA, MARIJA in EVGENIJA ter zetje in vnuki.

V Trstu, 14. septembra 1958.

ZAHVALA

Vsem, ki so spremili na zadnji poti našega nepozabnega moža sina in brata

EVGENA

se iskreno zahvaljujemo.

Naša prisrčna zahvala vsem sorodnikom, prijateljem, znancem, darovalcem vencev in cvetja, mladini, otrokom ter vsem onim, ki so na kakršen koli način počastili njegov spomin.

Žalujoča DRUŽINA GIULIANI

Log, 14. septembra 1958

ZAHVALA

Vsem, ki so na kateri koli način izrazili sožalje ob izgubi našega dragega

ANDREJA PREGARCA

se iskreno zahvaljujemo. Posebna zahvala pevskemu zboru, godbi in tov. Štoki ter vsem onim, ki so ga spremili na zadnji poti.

Žalujoča DRUŽINA PREGARC

Log, 14.9.1958

Goriško-beneški dnevnik

Seja pokrajinskega sveta

Razprava o gradnji nove srednje industrijske šole

O pokrajinskih cestah bodo podrobneje razpravljali na prihodnji seji

Včeraj popoldne so svetovalci na seji pokrajinskega sveta najprej odobrili prošnjo za 42 milijonov posojila za drugi del srednje tehnične šole. Za tretji del gradnje iste stavbe pa bodo zaprosili državo za podporo v znesku 20 milijonov lir. Nadaljnjih dvajset milijonov bodo porabili za zgraditev šolske telovadnice v Tržiču.

Daljša razprava se je vnela okrog vprašanja nove srednje industrijske šole v Gorici, ker se zelo občuti pomanjkanje takega zavoda. Goriški dijaki hodijo sedaj študirat v Trst ali v Videm. Najprej je govoril odbornik Polesi, ki je dejal, da bi bilo potrebnih 400 milijonov samo za zgradbo in da nameravajo prositi državo za pomoč.

Govorili so nato še komunistična svetovalka Selli, komunistični svetovalci Poletto in Bergomas ter demokristjanska svetovalca Cocianni in Pecorari. Vsem je odgovoril odbornik Polesi, ki je izrazil upanje, da se bo pouk pričel v prihodnjem šolskem letu.

Končno so se dotaknili vprašanja pokrajinskih občinskih cest, o čemer bodo nadaljevali razpravljanje na prihodnji seji.

—«»—

Sovodenjska cesta bo odprta za promet

Jutri bodo sovodenjsko cesto zopet odprli za promet. Danes bodo izvršili na cesti še zaključna dela, tako da bodo jutri tako vaščani kot turisti, ki bodo prišli k nam, bolj zadovoljni kot prejšnje čase.

—«»—

Manjši zaslužki trgovcev

V prvih desetih dneh septembra so goriški trgovci raznih strok že občutili, da se njihove blagajne ne steka toliko denarja, kot ga je prihajalo poprej. Vzrok vidijo vsi v zmanjšanju prihoda Jugoslovanov s sosednega področja v Gorico, ker so večini zapadle propustnice. Od približno 44.000 jugoslovanskih državljanov iz goriškega okraja, ki imajo propustnico, jo je obnovilo pred 1. septembrom le okrog devet tisoč koristnikov. Zaradi tega je tudi prehod na blagajne manjši. Pričakujejo pa, da se bo stanje zopet normaliziralo proti koncu meseca ali najkasneje v začetku oktobra.

—«»—

Tri teleta na nočnem sprehodu

Včeraj ponoči so orožniki, ki so bili v nočni službi, šli po Ulici Lungh'Isonzo, ko se jim je nudil čuden prizor. Eden izmed njih se je kar nenekrat spomnil na film, ki je prikazoval življenje v Indiji. Zdelo se mu je namreč, da je bil kje na ulici Bombaja ali Kalkute. Po ulici so mirno sprehajali trije teliki. Po hitrem iskanju so orožniki ugotovili, da ni bilo nikjer lastnika teh živali ali pa kakega tatu in so se morali spremeniti za nekaj časa v mirne pastirje.

Zjutraj pa se je javil na policiji lastnik živali, znani goriški mesar s Travnika Mario Scarel, ki je dejal, da, ko je prevažal v klavnico s kamionom tovor živih telet, so mu tri izmed teh verjetno zbežala s kamiona, ker je v klavnici ugotovil njihovo «odsotnost». Scarel je seveda moral izraziti svoje zadovoljstvo, ko so mu orožniki izročili «izgubljene ovčice».

—«»—

Čudne muhe vola

Včeraj zvečer se je pripetila v Standrežu 73-letnemu kmetovalcu Andreju Pavlinu huda nesreča, katere vzrok pa je bil kaj čuden. Pavlin je stal na vozu, v katerega je bil vpležen vol, ki je zagledal junico in se spustil v tek za njo. Pavlin je skušal vola ustaviti, pa je padel pod voz, katerega kolo mu je z vso težo zavozilo čez nogo. Z avtom Zelenega križa so ga odpeljali v bolnišnico, kjer so mu ugotovili zlom stegnenice in se bo moral zato zdraviti dva meseca.

—«»—

Ponesrečen izlet

18-letni dijak Franz Maizinger iz Trbiža je prišel včeraj zjutraj v Gorico iz Trbiža, da bi pogledal, kako je z vpisom v šolskem internatu «Dante Alighieri» v Ulici Orzoni. Pri Madonnini je zavil proti Podgori in potem je čez pevmski most hotel priti do zavoda po Ulici Don Bosco. Na ovinku te ulice z Ulico Orzoni pa je izgubil ravnotežje in padel na tla. V bolnišnici Brigata Pavia, kamor se je zatekel, so mu obvezali številne rane na desni rami in na desnem kolenu. Ozdravel bo v osmih dneh.

—«»—

Požar v tovarni pohištva v Marianu

Včeraj zjutraj ob 10. uri so morali goriški gasilci v Mariano, kjer se je vnel požar v čistilnem oddelku tovarne pohištva, last podjetja Bratje Bregant. Požar je bil na srečo kmalu pogašen. Škoda znaša približno 140.000 lir.

Izlet SPD na Slavnik

V nedeljo 28. septembra organizira SPD družinski izlet na Slavnik, najvišji vrh Slovenske Istre, s katerega je zelo lep razgled po Istri, morju in Trstu. Na vrhu je tudi nova planinska koča. Izletniki se bodo z avtobusom peljali do vasice Podgorje, od koder se bodo lahko povzpeli na vrh Slavnika. Hrano mora vsak izletnik prinesti s seboj. Avtobus bo odpeljal iz Podgore ob 5.45, s Travnika pa ob 6. uri. Voznina bo za člane 600, za nečlane pa 700 lir. Vpisovanje v kavarni Bratuš do 22. septembra. Vsi tisti, ki se izleta nameravajo udeležiti, so vabljeni, da se čimprej vpišejo, ker je število sedežev omejeno.

—«»—

TEMPERATURA VČERAJ

Včeraj so na goriškem letališču zabeležili najvišjo temperaturo 24 stopinj ob 16. uri, najnižjo pa 18,8 stopinje ob 3. uri.

Dogodki tedna

Železniška zveza med Gorico in Novo Gorico?

V začetku tega tedna so objavili vest, da bo v najbližnji prihodnosti, morda še ta mesec, mednarodna italijansko - jugoslovanska konferenca železniških strokovnjakov o možnosti vzpostavitve železniške zveze med Gorico in Novo Gorico mimo Sempetra. Ako bodo dosegli sporazum, bo ta železnica ponovno odprta za promet po enajstih letih in bo znatno pripomogla goriškemu gospodarstvu. Zaradi tega so vest vsi gospodarski krogi sprejeli z zadovoljstvom.

Novembra volitve v Ronkah

Goriški prefekt je podpisal te dni dekret o razpisu občinskih volitev v Ronkah, ki bodo dne 9. novembra t. l. V Ronkah upravlja sedaj občino komisar, ker je bil občinski svet razpuščen zaradi odstopa demokristjanov, ki niso mogli delati v njem, kar so hoteli. Po vsej verjetnosti bodo te volitve potrdile znaten skok naprej, ki so ga zabeležile levičarske stranke na zadnjih političnih volitvah, in na podlagi tega tudi zmago na volitvah.

Nov urad na kvesturi

V torek zvečer so otvorili na goriški kvesturi nov urad za obmejne propustnice in za potne liste, ki je nameščen v pritličju. Moderna ureditev urada je bila zelo potrebna, ker narašča v zadnjem času število ljudi, ki prosijo za propustnice in tudi potne liste. Trenutno imajo uslužbenci tega urada polne roke dela, ker morajo obnoviti večino propustnic, ki so zapadle z 31. avgustom. V avgustu se je povečal obmejni promet, zlasti v videmski pokrajini, kjer so zabeležili stoodstotno povišanje.

Asfaltiranje ceste v Sovodnjah

V Sovodnjah so v tem tednu asfaltirali cesto, ki pelje skozi vas. Dela so bila kmalu zaključena in Sovodenjcem ne bo več treba požirati prahu s ceste, ki so ga dvigali motorji in avtomobili. Naredna občinska uprava je tako napravila veliko uslugo Sovodenjcem in to kljub temu, da so liparski svetovalci in časopisje na ves glas kričali o nepotrebnosti asfaltiranja te ceste.

—«»—

Najdeni predmeti

Na sedežu mestne policije v Ulici Mazzini 7 so na razpolago razni predmeti, ki so jih našli v preteklih dneh, in sicer zapestna ura, zlata zapestnica, ženska torbica in dežni plašč. Lastniki jih lahko dobe na omenjenem uradu.

—«»—

Motociklist v avtobus

Včeraj ob 11. uri je 32-letni motociklist Bruno Buffolini iz Drevoreda XXIV Maggio 1 zletel s svojim motociklom v avtobus podjetja AATA na ovinku v Ulici Montecucco. Z rešilnim avtomobilom Zelenega križa so ga prepeljali v bolnišnico Brigata Pavia, kjer so mu obvezali rane na levem očesu ter na rokah in na levem kolenu.

—«»—

DAROVI

Za Dijaško Matico so darovali:

A. C. iz Steverjana 250 lir, Franc Semolič iz Tržiča 500 lir, Jožef Madon iz Gorice 300 lir, N. N. iz Gorice 400 lir, Pierina Blažica iz Gorice 500 lir Vsem darovalcem najlepša hvala!

—«»—

Kino v Gorici

CORSO: «Mladi levi», M. Brando, M. Clift in D. Martin, cinemascope. Pričetek predstav ob 13., 16., 19. in 22. uri.

VERDI. 15.00: «Izzivanje», R. Schiaffino in J. Suarez.

VITTORIA. 15.00: «Dvaindvajset vohunov zveze», J. Hunter in P. Parker, barvni film v cinemascopu.

CENTRALE. 15.00: «Obešenje ob zori», R. Calhoum in A. Francis, cinemascope.

MODERNO. 15.00: «Sedmi konjeniški polk».

—«»—

DEŽURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in ponoči lekarna Kuerner, Korzo Italia 4, tel. 2576.

Koristna kulturna pobuda

V četrtek bo prvi koncert filharmoničnega orkestra iz Trsta

Na vrsto pridejo tudi dramske prireditve

«Ente Manifestazioni Città di Gorizia» je ustanova, ki je pričela z delom pred mnogimi leti, ko so pričeli razdeljevati bencinska nakazila proste cone in ko so pričeli na Avtoklubu pobirati od goriških lastnikov motornih vozil po eno liro od vsakega litra goriva proste cone. Denar so nameravali uporabiti za kulturne in športne prireditve, ki naj bi pritegnile tujce v Gorico in bi nudile goriškemu občinstvu nekaj zabave in kulture.

V prejšnjih letih so zares od časa do časa priredili kakšno prireditev. Med najbolj znane lahko prištevamo avtomobilske dirke, organizacijo pustnih dni, dramske predstave itd., a kazalo je, da ni nikake načrtnosti.

Letos so prišli do nove, bolj koristne zamisli. Vsako društvo v Gorici lahko vloži prošnjo za podporo na ustanovo, ki ima sedež na Avtoklubu, ako misli organizirati kakšno prireditev. Ustanova sama pa bo priredila v sodelovanju s tržaškim Verdijevim gledališčem in s Teatro Nuovo iz Trsta sezono simfonične glasbe in dramsko sezono.

Sezona simfonične glasbe je dobila naslov «Autunno 1958» in se bo pričela v četrtek 18. septembra t. l., ko bodo ob 21.15 priredili v goriškem Verdijevem gledališču prvi koncert, ki ga bo izvajal tržaški filharmonični orkester pod vodstvom dirigenta Alfreda Heringa. Sodelovala bosta klarinetist Giorgio Brezigar in fagotist Dario Bernini. Izvajali bodo glasbe Berlioza, Straussa, R. Bossija in Dvoraka.

Vstopnice bodo pričeli prodajati jutri pri blagajni gledališča od 11. do 12.30 in od 18. ure dalje. Cena vstopnicam je 200 lir za parter in 350 lir za balkon.

—«»—

Dekleti sta se prevrnili z mopedom

Včeraj okrog poldne sta se dve mladi delavki peljali z mopedom po Ulici Pietro Zorutti, potem ko sta zavili iz Drevoreda XX. septembra. Sofirala je 23-letna Giuseppina Rogantini iz Ulice Ascoli 11, na zadnjem sedežu pa je bila 21-letna Adriana Saveri iz Ul. Manzoni 12. Zaradi peska v sredini ulice je Rogantinijeva izgubila oblast nad vozilom in obe sta končali na tlak. Na srečo sta se obe le opraskali po rokah in nogah. Obvezali so ju v bolnišnici Brigata Pavia.

Danes ob 10. uri bo, kot smo že objavili, na Trnovem spominska svečanost za padlimi primorskimi borci in svečana otvoritev spomenika padlim borcem IX. korpusa. Na svečanosti bo govoril dr. Aleš Bebler. Avtobusi bodo vozili od sedme ure nepretrgoma na Trnovo iz Solkana, Nove Gorice in z bloka pri Rdeči hiši. Na Trnovo bo odšla tudi delegacija goriške ANPI in številni slovenski partizani s te strani državne meje. Slika nam kaže spomenik.

ŠPORT ŠPORT ŠPORT

ITALIJANSKI POKAL

Fiorentina - Bologna 4:2

FLORENCA, 13. — V današnji nočni polfinalni tekmi za italijanski nogometni pokal 1957-58 je Fiorentina pred približno 20.000 gledalci premagala Bologno z rezultatom 4:2 (2:1) in se kvalificirala za finale. Druga polfinalna tekma bo jutri v Rimu med Laziom in Juventusom.

Gole so dosegli: v prvem polčasu v 21' Montuori (F.), v 22' Petris (F.), v 23' Pivatelli (B.); v drugem polčasu v 26' Hamrim (F.), v 43' Maschio (B.), v 44. Hamrim.

Milan - Padova 8:1

MILAN, 13. — V tekmi za plasma od 5. do 8. mesta za italijanski pokal 1957-58 je Milan premagal Padovo z visokim rezultatom 8:1 (6:0).

Milan je igral akademsko, v napadu pa se je odlikoval predvsem Brazilijanec Mazzola, ki je sam dosegel 4 gole. Ostale štiri gole so dosegli: Danova 2, Grillo in Galli.

* * *

BEOGRAD, 13. — Danes se je v Novem Sadu začel mladinski mednarodni nogometni turnir, na katerem sodelujejo novosadska Vojvodina, beograjska Crvena zvezda, dunajska Avstrija in Arsenal iz Parme. V prvem kolu je Crvena zvezda premagala Arsenal s 3:1, Vojvodina pa Avstrijo s 4:2.

* * *

LEOBEN 13. — Jugoslovanska juniorska nogometna reprezentanca je premagala danes v Leobnu juniorsko reprezentanco Avstrije z 1:0 (0:0). Edini gol je dal Bago v 75. minuti. Zmaga jugoslovanskih juniorjev je zaslužena, ker so bili tehnično boljši in hitrejši.

Drugi dan državnega atletskega prvenstva

Državni rekord 4 x 400 m moške štafete iz Palerma

V teku na 80 m z ovirami Bertonijeva izenačila državni rekord - Baraldi na 1500 m - nov rekord prvenstev - Še 9 naslovov oddanih

RIM, 13. — Drugi dan državnega atletskega prvenstva posameznikov so bili na splošno doseženi boljši rezultati kot prvi dan. Poleg drugih zelo dobrih rezultatov je bil postavljen nov državni rekord v moški štafeti 4x400 m, ki ga je dosegla štafeta iz Palerma, v teku na 80 m z ovirami je Bertonijeva izenačila državni rekord, v teku na 1500 m pa je Baraldi postavil nov rekord prvenstev.

Boljši rezultati so bili doseženi še v teku na 100 m (10"4), v skoku v višino za ženske (1,57), v skoku v daljino za moške ter v metu diska.

Novi prvaki za l. 1958 so danes postali: Tucci (kopje ž.), Giardi (višina ž.), Berutti (100 m), Consolini (disk), Pamich (10 km hoja), Baraldi (1500 m), Bertoni (80 m ovire ž.), Bravi (daljina m.), štafeta Ass. Gen. Palermo (4x400 m).

V polfinalu na 110 m z ovirami je dosegel najboljši čas Mazza s 14"4, za njim pa Švara iz Trsta (14"8).

Tehnični rezultati:

200 M MOSKI — KVALIFIKACIJE. V polfinale so se kvalificirali: Berruti 21"8, Boccardo 22"2, Sardi 22"3, Sisti 25"6, Montanari 27"2, Cazzola 28"5, D'Asnasch 22"0, Cerutti 22"4, Patelli 22"6, Bonmarito 22"3, Ceccaroni 22"5, Bertona 22"6, Biondi 22"4, De Murtas 22"7, Giannone 22"8.

KOPJE ŽENSKE — FINALE: 1. Turci 41.02, 2. Spagolla 37.99, 3. Škabar (Trst) 36.72, 4. Benzon 32.22, 5. Giardini 26.92.

200 M ŽENSKE — KVALIFIKACIJE. V finale so se kvalificirale: Costa 25"3, Saviotti 25"9, Leone 25"5, Doro 26"2, Bertoni 25"6, Boscaro 26"0.

110 M OVIRE MOSKI — KVALIFIKACIJE. V polfinale so se kvalificirali Chini 14"9, Giacometti 15"3, Carsegna 15"5, Sbernardoni 15"5, Sar 15"7, Longhi 16"2, Švara (Trst) 14"8, Colatore 15"7, Rossu 16"0, Mazza 14"5, Salvadori 16"2, Cirilli 16"3

ŠTAFETA 4x100 M ŽENSKE — KVALIFIKACIJE: V finale so se kvalificirale: SC Italia Milano 48"8, AAA Genova 51"1, Fiat Torino 48"8, Imec Bergamo 50"5, Libertas Torino 50"6, Capitolino Roma 50"8

400 M OVIRE MOSKI — POLFINALE: V finale so se kvalificirali: Gimelli 54"0, Salvadori 55"3, Morale 54"3, Danelutti 54"6, Pollini 53"4, Fantuzzi 53"7.

400 M MOSKI — KVALIFIKACIJE: V polfinale so se kvalificirali: Fraschini 49"9, Valsesia 50"0, Bellochi 51"2, Panciera 49"6, Barberis 49"8, Fossati 50"6, Manaresi 49"7, Sandri 49"9, Cecconi 50"2, Loddo 49"9, Orlando 50"8, Sambo 51"6, Guerra 50"7, Rubega 51"3, Fattoini 52"0.

VISINA ŽENSKE — FINALE: 1. Giardi 1.57, 2. Masoero 1.57, 3. Artigiani 1.54, 4. Bortoluzzi 1.45, 5. 5. Rognoni 1.45 itd.

100 M MOSKI — FINALE: 1. Berruti 10"4, 2. Cazzola 10"6, 3. Giannone 10"6, 4. Ghiselli 10"6, 5. Galbiati 10"7, 6. De Murtas 10"8.

DISK MOSKI — FINALE: 1. Consolini 52,39, 2. Rado 49.73, 3. Lucchese 46.64, 4. Giacobbo 46.63, 5. Meroni 46.47, 6. Grossi 46.44.

HOJA 10 KM — FINALE: 1. Pamich 46'02", 2. Dordoni 46'56"0, 3. Cignoli 47'29"8, 4. Serchinic 47'48"6, 5. De Gaetano 48'06"8, 6. Bremi 49'50"2.

1500 M — FINALE: 1. Beraldi 3'46"0 (nov rekord prvenstev), 2. Rizzo 3'46"4, 3. Della Minola 3'49"8, 4. Fontan 3'57"0, 5. Tomiato 3'57"6, 6. Rova 3'58"2.

80 M OVIRE ŽENSKE — FINALE: 1. Bertoni 11"2 (izenačen državni rekord), 2. Greppi 11"2, 3. Musso 11"4, 4. Ruedl 11"5, 5. Ciangherotti 12"1, 6. Manocchio 12"3.

DALJINA MOSKI — FINALE: 1. Bravi 7,48, 2. Terenziani 7,22, 3. Jasson 7,05, 4. Potente 6,89, 5. Trombin 6,88, 6. Mori 6,76.

ŠTAFETA 4x400 MOSKI — FINALE: 1. Ass. Gen. Palermo 3'17"0 (nov državni rekord moštev), 2. Comense 3'17"3, 3. Capitolino 3'18"5, 4. FG Roma 3'19"6, 5. AS Roma 3'24"9, 6. X. Comiliter Napoli 3'27"4.

ŠTAFETA 4x100 M MOSKI — KVALIFIKACIJE. V finale so se kvalificirale: Fiamme d'Oro Padova 42"5, X. Comiliter Napoli 42"9, Capitolino 44"1, AAA Genova 42"7, Ass. Gen. Palermo 42"9, AS Roma 44"0, Fiamme Gialle Roma 43"3, Gasparotto Bassano 43"5, Partenopea Napoli 43"6.

—«»—

MOTOCIKLIZEM V MONZI

Surtees z motorji MV tudi včeraj najhitrejši

MONZA, 13. — Anglež Surtees, pilot MV, je bil tudi v današnjih uradnih poskusnih vožnjah za jutrišnjo 36. motociklistično dirko za veliko nagrado narodov, najhitrejši. Z motorjem 500 cc je dosegel povprečno hitrost 184.821 km na uro, ki odgovarja času 1'52" na krog. Drugi današnji najboljši čas v kategoriji 500 cc je dosegel pravtako pilot MV Venturi s časom 1'54"4, tretji najboljši čas pa pilot BMW Dale z 1'55"4.

Tudi v kategoriji 350 cc je bil najhitrejši Surtees s časom 1'59" in s hitrostjo 173.950 km.

Po obeh dnevih so bili v posameznih kategorijah najboljši:

Kat. 125 cc: Spaggiari (Ducati) 2,12"1 p. h. 156.699 km; Gandossi (Ducati) 2,13"3; Ubbiali (MV) 2,13"6; Provini (MV) 2.13"6; Taveri (Ducati) 2.16"2; Villa (Ducati) 2.17"1.

Kat. 350 cc: Surtees (MV) 1.58"9, p. h. 174.095 km; Hartle (MV) 2.0"3; Taveri (Norton) 2.3"3; Duke (Norton) 2.3"5; Anderson (Norton) 2.4"9; Chadwich (Norton) 2.5"6; Brown (AJS) 2.6"4.

Kat. 250 cc: Mendogni (Morini) 2.1"8, p. h. 169.951 km; Provini (MV) 2.2"5; Subani (Morini) 2.3"4; Ubbiali (MV) 2.3"8; Degner (MV) 2.6"1.

Kat. 500 cc: Surtees (MV) 1.52", p. h. 184.821; Hartle (MV) 1.53"9; Venturi (MV) 1.54"4; Bandirola (MV) 1.55"2; Dale (BMW) 1.55"4; Masetti (MV) 1.55"6; Vigorito (Norton) 1.56"3; Duke (Norton) 1.57"2; Anderson (Norton) 1.57"9; Hiller (BMW) 1.58"9.

BOKS

MADRID, 13. — V dvoboju, ki ni veljal za naslov, je evropski prvak mušje kategorije Španec Young Martin premagal po točkah v 10 rundah Belgijca Alexa Bollaerta.

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT - Trst

KINO PROSEK-KONTOVEL

predvaja danes 14. t. m. ob 17. uri Republic barvni film:

Največja ljubezen na svetu

(L'amore più grande del mondo)

Igrajo: ANN SHERIDAN in STEVE COCHRAN

Sinočnji boks na Montebellu

Pravisani premagal Bernarda s knock-outom

Burlovich odpravil Cavagno iz Turina po točkah

Sinočnja boksarska prireditev v Sportni palači na Montebellu ni mogla zadovoljiti maloštevilnih gledalcev, čeprav sta oba domača profesionalca zmagala. V peresni kat. Francoz Bernard ni bil dorastel Pravisaniju. Izgubil je s knock-outom že v drugi rundi. Prva runda je potekla v znamenju tipanja, toda že v samem začetku druge runde je Pravisani z močnim udarcem z levico, dopolnjenim z desnico, poslal Francoza na tla za 8 sekund. Bernard se je sicer dvignil, vendar ga je nov udarec ponovno zamajal, tako da se je moral oprijeti vrvi. V naslednjem trenutku so njegovi sekundanti vrgli v ring brisačo kot znak predaje.

V lahki kat. sta Burlovich in Cavagna iz Turina prikazala slab boks. Burlovich je v glavnem napadal in si je zato zaslužil zmago po točkah.

Rezultati borb diletantov:

Peresna kat.: Olivieri (Cremona) premagal Sbrughero (SPT) p. t.; Mussat (Cremona) premagal Sattina (CRDA) p. t..

Lahka kat.: Musso (Gorica) premagal Cavallinija (SPT) zaradi prekinitve dvoboja.

Težki welter: Cerqueni (SPT) premagal Sulligoia (ACP) p. t.

Srednja kat.: Vit (SPT) premagal Pugliarija (Cremona) zaradi odstopa v 3. rundi.

Petelinja kat.: Carbi (SPT) premagal Baldanija (Cremona) zaradi odstopa v 2. rundi.

Zmagovalec obeh poletap skupaj je bil Poljak Kornalčič. V splošni klasifikaciji po 4. etapi vodi še vedno Belgijec Gossens, Levačič pa se je pomaknil od 12. na 14. mesto. Židan je nekoliko popravil svoj plasma, Valant pa je odstopil zaradi velike izgube časa.

—«»—

Riviere šele četrti za Van Steenbergenom

PARIZ, 13. — Van Steenbergen je že petič zaporedoma zmagal na mednarodnem kolesarskem kriteriju prvakov v Longchampu na 100 km dolgi progi, ki jo je prevozil v času 1.51'29" s povprečno hitrostjo 53.819 km na uro. Sledili so: z zaostankom 14" Darrigade, 18" Geminiani, 26" Riviere itd. Italijan Favero je bil 12. z zaostankom enega kroga. Takoj po dirki je svetovni prvak Riviere dejal, da se bo šele v ponedeljek odločil, če bo poskušal zrušiti svetovni rekord v enourni vožnji na dirkališču Vigorelli v Milanu.

KOLESARSTVO

Po četrti etapi Levačič na 14. mestu

VARŠAVA, 13. — V kolesarski dirki po Poljski so morali v današnji 4. etapi prevoziti kolesarji dve poletapi. V prvi od Gdanska do Bitgošča, dolgi 193 km, je zmagal Kornalčič (Polj.) s časom 3.58'56", drugi pa je bil Nizozemec Gelderman z istim časom. Levačič (Jug.) je bil 23. V drugi poletapi od Bitgošča do Dobnja (95 km) je bil prvi Nizozemec Stenvurden pred Francozom Championom in Poljakom Osiakom.

PLAVANJE

Ženski svet. rekord na 200 m metuljček

AMSTERDAM, 13. — Nizozemska plavalka Tineke Lagerberg je dosegla nov svetovni rekord na 200 m metuljček s časom 2'38"9. Prejšnji rekord je imela Američanka Nancy Ramey s časom 2'40"5, Lagerberg je istočasno dosegla tudi nov evropski rekord, za katerega je bila postavljena meja 2'45".

AVTOMOBILIZEM

Zmaga Mossa in Brooksa na dirki «Tourist Trophy»

GOODWOOD, 13. — Stirling Moss in Tony Brooks sta danes z avtom Aston Martin zmagala na dirki «British tourist Trophy», ki je veljala kot zadnja za svetovno prvenstvo znamk. Kljub tej zmagi pa je svetovno prvenstvo osvojila hiša Ferrari.

Kino na Goriškem

predvaja danes 14. t. m. z začetkom ob 15. uri barvni cinemascope Metro film:

MEŠANO PLEME

(Sangue misto)

Igrajo: AVA GARDNER in STEWART GRANGER

V ponedeljek 15. t. m. ob 18. uri ponovitev istega filma

MIKULA LETIČ

INTERNATITIS

30.

Med splošnim rvanjem je vedno lačni Gajo Zubčič pobral kos klobase, ki ga je bil Jozo vrgel Ivetu v obraz, in dejal: — Bogme! Bodul nije čovjek. Ali bodulska kobasica je špak kobasica!

SAPE IN SAPICE

Ko sem napisal naslov za to poglavje, so mi namah stopile pred oči nežne, bele ročice, sanjave, mokre oči, valoveči kodri, beli zobje, prikupen smehljaj, jasno čelo, navihan nosek, vitka postava, prožna, v kolenih mehka hoja, skratka, ves tisti bogati inventar, ki ga imamo takoj pri roki, čim govorimo o nežnem spolu. Naslov «Sape in sapice» je namreč tako poetičen, da človek lahko pričakuje posebno lepo in čustveno poglavje. Saj že Prešeren poje o «mokrocvetočih ročcah», ki «cel čas so blagih sapic pogreš'vale». Neodpustljivo bi torej bilo, če pri takem poetičnem naslovu ne bi mislil na ljubko čitateljico.

Pa imam res smolo: Prav pri tem poglavju moram namreč prositi preljubo čitateljico, naj ga preskoči. Kajti moja dolžnost točnega kronista mi ne nalaga pisanja o Prešernovih sapicah, temveč o popolnoma drugih «sapah in sapicah». Ni tu izhoda: Ali opišem življenje interniranca tako, kakor je, ali pa stvar sploh opustim.

Da se izmotam, bom poklical na pomoč še drugega pesnika: V 21. spevu «Pekla» opisuje Dante nagajivega hudiča, kako se je postavil :«Ed elli aveva del cul fatto trombetta.» (In zadek svoj v trobento je spremenil). Upam, da je zdaj vsakomur jasno, o kakšnih «sapah in sapicah» moram tu govoriti. V senci dveh takih imen, kakor sta Prešeren in Dante, mislim, da bo šlo.

Pravim, da «moram» govoriti o tem predmetu, ker so «sape in sapice» bistveni in sestavni del internacijskega življenja, in ker si brez njih ni mogoče misliti poštenega, popolnega in stoodstotnega internacijskega taborišča. Kar je peč brez dima, klop v parku brez parčka, Ljubljančan brez cvička, naš južni brat brez «jebentija», Štajerc brez «auf-biksa», Črnogorec brez pokojnine, Korošica brez nezakonskega otroka, farovž brez kuharice, rodoljub brez trebuha, gostilničar brez vode, ljubezen brez krive prisege, državni uradnik brez dolgov (izvzemši bivše jugoslovanske davčne uradnike), slovenska knjiga brez tiskovnih napak, to je internacijsko taborišče brez sap in sapic.

Na svoji prejšnji življenjski poti sem redko kdaj srečal kako sapo ali sapico in zato sem z začudenimi očmi ali bolje: z začudenim nosom sprejemal to neizčrpno bogastvo internacijskega taborišča. Začel sem razmišljati in raziskovati, od kod ta pojav. Najprej sem se obrnil na odličnega slovenskega inteligenta, ki je s posebno naslado prav pogostoma privzdigoval desno polovico spodnjega telesa in spuščal sape s takim pokom, da sem si vedno želel štiri roke: dve, da zamašim ušesa, dve pa za nos. To ni bila več Dantejeva trobenta, to je bil kanon! Na moje začudeno vprašanje, ali stvar res mora biti taka, mi je odlični inteligent odgovoril:

— Ti ne poznaš slovenske narodne kulture in nimaš pojma o ljudskem zdravju. Ko naš očanec spusti sapo, pravi: «Zdravnika sem ofrnažil za forint!»

— Ali si tako delal tudi «v civilu»?

— Tam je drugo. V internaciji pa moraš gledati, da si vsaj zdravje ohraniš.

To je bil odgovor «odličnega inteligenta». Ker on tako misli, nima smisla, da vprašujem še razne poljedelce, delavce in obrtnike, ki tvorijo dober del mojih tovarišev v internaciji. Morda sploh ne bi razumeli, kaj hočem, in če bi mi uspelo, da jim obrazložim svojo misel, bi mi odgovorili, da je kriv fižol.

In prav bi imeli. Če mi je živeti še sto let in če nikoli več ne pogledam fižola, bom lahko mirne duše rekel na smrtni postelji, da sem pošteno pospravil kolicino fižola, ki mi ga je usoda določila ob rojstvu. Kajti do leta 1941 sem jedel fižol povprečno enkrat na teden in potem sem bil dve leti v internaciji v Abrucih.

Zdaj pa naj si vsakdo predstavlja sobano, v kateri leži dvajset, trideset in še več možakarjev, ki dan za dnem, opoldne in zvečer, ob delavniku in prazniku jedo fižol za sto let vnaprej in ki po svoji navadi, po svoji vzgoji ali po svojem poznanju slovenske narodne kulture in ljudskega zdravja z brezobzirno pridnostjo delajo za to, da «ofrnažijo zdravnika» za čimveč forintov! Tu ni primere; pero se ustavlja. Grmenje poletne nevihte, pokanje in treskanje moderne bitke, plinski napadi in podobno, vse to so premedli izrazi, da bi opisali to, kar se dogaja vsako noč v internacijskem taborišču. In pomisliti je treba še zraven, da sem jaz v prijetnih internacijskih mesecih in letih prišel tako daleč, da v najbolj črni noči razločujem vsakega tovariša po njegovem «sapnem zvoku», kakor drugače spoznavamo ljubo domačo osebo po glasu ali koraku. Ena mojih največjih čednosti je skromnost, toda pri moji duši: Tu se moram udariti s ponosom po prsih! —

Sapam in sapicam se imam zahvaliti, da sem zvedel za zelo zanimivo in mično slovensko bajko. Po mojem mnenju je ta bajka idealna snov za turobno balado, in zato jo hočem povedati v nadi, da najde pesnika, ki bi ji dal primerno pesniško obliko, posebno glede na to, da smo Slovenci po Aškerčevi smrti bolj revni na baladnem področju.

Nekoč je nanesel pogovor na sape in sapice. Takrat nisem še imel modre uvidevnosti, ki jo imam danes in zaradi tega sem ostro napadal naziranje odličnega inteligenta o njegovem frnaženju zdravnikov in o prihranjenih forintih. Tedaj se je oglasil tovariš, trda kraška grča:

— Jaz pa mislim, da je nekaj resnice na teh prihranjenih forintih. Moj stari oče mi je pripovedoval tole zgodbo:

Ko je rimski cesar Tiberij korakal s svojo vojsko od Ogleja proti Donavi, se je na poti ustavil v Tomaju pri Sežani. Tomaj je bil takrat najvažnejše naselje na Krasu, Sežane še bilo ni.

Tomajci so Tiberija prav lepo sprejeli s pristno slovansko gostoljubnostjo in mu priredili veliko pojedino. Na čelu dolge mize pod latnikom je sedel Tiberij, zraven njega pa župan tomajski. Veselo je bilo in svečano. Ko so se gostje najedli in v prijetnem prebavljanju ob časi terana poslušali godce, katere je imel Tiberij s seboj, se je zgodilo nekaj nepričakovanega, strašnega: Župan je nenadoma omahnil raz stol, padel težko na tla in bil na mestu mrtev.

Vsi so prestrašeno zavpili. Tiberij pa je poklical svojega osebnega zdravnika, naj skuša pomagati županu, oziroma naj ugotovi vzrok njegove smrti. Hitro je zdravnik spoznal, da ni več pomoči, in prav tako hitro je ugotovil pravi vzrok smrti: Smrt je nastopila zaradi tega, ker je bil župan s silo zadrževal «sapo».

Cesar Tiberij je bil ves presunjen. Vedel je, da je dobri župan, ki ga je bil tako lepo sprejel, zadrževal nesrečno «sapo» le iz spoštovanja do njega. Zato se je pri tisti priliki dvignil, potegnil meč, zamahnil na vse štiri strani sveta ter svečano razglasil na vse vetrove, da imajo Tomajci v zahvalo za prisrčni sprejem in v spomin na vrlega župana za vse večne čase prednost in pravico, da svoje «sape» svobodno lahko povsod spuščajo ter jih nikjer ne zadržujejo, niti na cesarskem dvoru ne.

In po pripovedovanju mojega starega očeta — je končal moj tovariš s Krasa — so še v njegovih mladih letih Tomajci prepevali pesem:

Napnimo fagot,
prdimo povsod
Tiberji na čast,
ki nam je dav to oblast! —

Upam, da me je ljuba čitateljica ubogala in preskočila to poglavje. Zato jo vprašam: No, ali je ugajalo?

(Nadaljevanje sledi)

TRST, nedelja
14. septembra 1958
Leto XIV. - Št. 219 (4064)

PRIMORSKI DNEVNIK

Cena 30 lir
Tel.: Trst 94-638, 93-808, 37-338 - Gorica 33-82
Poštnina plačana v gotovini

UREDNISTVO: UL. MONTECCHI št. 6, II. nad. — TELEFON 93-808 IN 94-638 — Poštni predal 559 — UPRAVA: UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. št. 37-338 — Podružnica GORICA: Ulica S. Pellico 1-II. — Tel. 33-82 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15. do 18. — Tel. 37-338 — CENE OGLASOV: Za vsak mm višine v širini enega stolpca: trgovski 80, finančno-upravni 120, osmrtnice 90 lir. — MALI OGLASI: 30 lir beseda.

NAROČNINA: mesečna 480 lir — vnaprej: četrtletna 1300 lir, polletna 2500 lir, celoletna 4900 lir — Nedeljska številka mesečno 100 lir, letno 1000 lir — FLRJ: v tednu 10 din, nedeljska 20 din, mesečno 250 din — Nedeljska: letno 780, polletno 390, četrtletno 195 din — Poštni tekoči račun: Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — Za FLRJ: ADIT, DZS, Ljubljana, Stritarjeva ul. 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 600-70/3-375

Radikalom in v SFIO grozi razkol v zvezi z osnutkom nove ustave

Gaillard predsednik radikalne stranke - Klofute na kongresu SFIO - Pred ustanovitvijo „francoskega laburističnega gibanja"? - Mučenje Alžircev na pariškem velodromu - Danes sestanek De Gaulla z Adenauerjem V kratkem eksplozija atomske bombe v Sahari?

PARIZ, 13. — Člani alžirskega osvobodilnega gibanja nadaljujejo svojo akcijo tudi v Franciji. Danes je bil v eni glavnih pariških ulic hudo ranjen policijski poročnik. Policiji je uspelo atentatorja aretirati. Današnji popoldanski listi so dogodku dali velik poudarek, tako da je razburjenje med ljudstvom še bolj narastlo.

Pariški tisk pa je začel obsojati policijo, da kruto ravna z več tisoči Alžircev, ki so jih kot osumljene zaprli v pariškem zimskem velodromu. Progresivni list «Liberation» objavlja članek pod naslovom: «Kaj se dogaja v Vel' D'Hiver?» in poroča o glasovih, da se na tem velodromu dogajajo grozotne stvari, ter da od časa do časa odpeljejo od tu več mrličev. List zahteva imenovanje preiskovalne komisije.

Medtem se nadaljujeta kongresa radikalov in socialistov. Na kongresu radikalov so izvolili za predsednika stranke Gaillarda, ki je vnet zagovornik osnutka De Gaullove ustave. S tem je kongres odobril novo ustavo in dejansko sklenil zanjo glasovati. Toda delegati so razdeljeni približno na polovico: Gaillard je bil izvoljen s 716 glasovi proti 544. Spričo tega se nekateri sprašujejo, ali ne bo prišlo spet do razkola v stranki. Nekateri govorijo o možnosti, da Mendes France izstopi ter da skupno s socialističnimi odpadniki ustanovi «francosko laburistično gibanje». Sedanji trenutek bi za to bil vsekakor primeren spričo bližnjega referenduma in spričo krize, ki je nastala v zvezi s tem v strankah.

Na kongresu socialistov pa je bilo še bolj burno. Pristo je tudi do kloštut in pretepov. Bivši predsednik vlade Mollet je danes ostro nastopil proti nasprotnikom De Gaullove ustave. Znano je, da so med nasprotniki Pineau, Gazier, bivši predsednik narodne skupščine Le Troquer itd. Danes sta jasno prišli do izraza dve tendenci, ki bi utegnili imeti politične posledice. Prve zastopa bivši minister in sedanji marsejski poslanec Defferre, ki je zahteval, naj se De Gaulle obveže, da bo takoj začel tajna pogajanja z alžirsko osvobodilno fronto.

Drugo tendenco pa zastopajo predsednik vrhovnega sodišča Depreux in bivši ministri Tanguy-Prigent, Savary, Daniel, Mayer, Gouin itd. Ti so predložili izjavo, ki med drugim pravi: «Socialistična stranka se ni po 6. februarju 1934 umaknila pred nevarnostjo državljanske vojne in s tem je bila reakcija premagana. Misliti, da se bo danes, s tem da se postavljamo na stran zmagovalcev 13. maja, preprečilo hujše, pomeni povzročati huše za jutri.» Omenjeni pripominjajo, da bodo glasovali proti osnutku ustave, tudi če se bo večina kongresa izrekla zanjo. Spričo tega so nekateri mnenja, da je nastala še večja verjetnost razkola v stranki.

Mollet je skušal pomiriti duhove sklicujoč se na potrebo enotnosti in s tem da je izrekel zaupanje v poštenost De Gaulla. Dodal je, da je potrebno zmagati v Alžiriji, in zaradi tega je potreben De Gaulle.

General De Gaulle je nocoj odpotoval v Colombey-Les-Deux-Eglises, kjer se bo jutri sestal s kanclerjem Adenauerjem, ki je danes odpotoval iz Cadenabbie, kjer je bil en mesec na počitnicah.

Francoski zunanji minister Couve De Murville je sinoči po televiziji izjavil, da je prvi razgovor med Adenauerjem in De Gaullom «velike važnosti s stališča splošne politike in s človeškega stališča», ker bo omogočil obema državnikoma, da povesta svoje mnenje in da prideta do tega, da «se bosta lahko razumela».

Glede Formoške ožine je De Murville izjavil, da Francija ni neposredno povezana s tem sporom, ker gre za izvajanje zavezništva med ZDA in Cangkajškom.

Glede Srednjega vzhoda je Murville izjavil, da bi bilo potrebno, «da se velike države, ki imajo interese in vpliv na tem področju, sestanejo ter da skušajo najti sporazum, ki bi omogočil modus vivendi».

Kar se tiče razorožitve, je De Murville ponovil že znano francosko stališče, da prenehanje jedrskih poizkusov ni noben razorožitven ukrep, pač pa samo omogoča izdelovanje atomskega orožja tistim državam, ki ga še nimajo. Zato se Francija zavzema za razgovore, ki naj se ne omejijo na to vprašanje, pač pa naj zajamejo celotno vprašanje razorožitve, posebno pa še jedrske razorožitve.

V washingtonskih poobla-ščenih krogih zatrjujejo, da bo Francija preizkušala v Sahari svojo prvo atomsko bombo še pred koncem septembra. Domnevajo, da bodo bombo preizkušali kmalu po Adenauerjevem obisku pri De Gaullu in pred referendum v Franciji, ki bo 28. septembra.

V omenjenih krogih dodajajo, da je bil dan poizkusa že določen, da pa ga nočejo objaviti.

—«»—

CELOVEC 13 — Predstavniki slovenske in hrvaške manjšine v Avstriji so pismeno opozorili avstrijsko vlado na obveznosti, ki jih je prevzela, da bo z zakoni zajamčila pravice jugoslovanske narodne manjšine. Omejeni zastopniki so zahtevali od vlade, da se čimprej izdajo zakoni v skladu s členom 7 avstrijske državne pogodbe in priporočili vladi, da se zagotovijo v prihodnjem letu proračunska sredstva za izvajanje teh zakonov.

Trčili sta se dve ladji pogrešajo 21 mornarjev

LONDON, 13. — Danes sta v Omanskem zalivu ob vhodu v Perzijski zaliv trčili francoska petrolejska ladja «Fernand Gilbert» (10.715 ton) in liberijska petrolejska ladja «Melika» (20.551 ton). Pri trčenju je nastal požar na obeh ladjah, več mornarjev je bilo ranjenih in 21 jih pogrešajo.

Na kraj nesreče so prišle angleška nosilka letal «Bulwark» ter fregati «Puma» in «Saint Brides Bay». Britanska admiraliteta je javila, da so takoj začeli prevažati ranjence s helikopterjem na ladjo «Bulwark».

Predstavnik angleške mornarice je sporočil, da je bilo na francoski ladji 40 mornarjev, od katerih so rešili 34; na ladji «Melika» pa je bilo 45 mornarjev, od katerih so rešili 30. Pogrešajo še 21 mornarjev. Med rešenimi pa so nekateri hudo opečeni.

Kakor poročajo iz Genove, je kapitan ladje «Melika» Italijan in tako tudi vseh 45 mož posadke. Vsi so iz Ligurije ali pa iz Južne Italije.

Predstavnik angleške mornarice je izjavil ,da so mornarji ladje «Bulwark» zajezili požar na ladji «Fernand Gilbert». Ladjo sedaj vleče fregata «Saint Brides Bay» v bližnje pristanišče. Drugi mornarji omenjene ladje pa popravljajo na «Meliki» razpoko, ki jo je ladja dobila pri trčenju.

Predstavnik je se povedal, da je 21 članov posadke z «Melike» in 7 mornarjev s francoske ladje sedaj na ladji «Anglican Diligence», medtem ko je 18 mornarjev s francoske ladje in 5 mornarjev z liberijske ladje na ladji «Bulwark». Štirj mornarje z «Melike» in dva s francoske ladje ter druge tri so s helikopterjem poslali na otok Masira.

—«»—

Hammarskjoeld v New Yorku

NEW YORK, 13 — Glavni tajnik OZN Hammarskjoeld se je danes vrnil v New York. Ob prihodu je izjavil, da bo rezultate svojega obiska v Libanonu, Jordaniji, Iraku in ZAR obrazložil v poročilu, ki ga bo predložil skupščini pred koncem meseca. «Za sedaj izjavljam, je pripomnil, da so bili moji stiki brez izjeme zelo koristni za namene, ki smo jih bili določili, ker so mi nudili boljšo podlago za sklepe, ki jih bo morala OZN jeti.»

Dodal je, da namen njegovega obiska ri bil začeti pogajanja in niti ne posredovati, kakor so nekateri mislili. Frav tako ni šlo za to, da bi razpravljali o tej ali oni politični liniji, o umiku čet ali podobnem. Njegov namen je bil, da neposredno sliši mnenje voditeljev Srednjega vzhoda o raznih vprašanjih, ker bo to koristna podlaga za ukrepe OZN v okviru resolucije, ki jo je sprejela skupščina.

Sudanski zunanji minister Mahgub je izjavil, da se bo boril «do zadnjega», da doseže predsedstvo skupščine OZN, Dodal je, da upa, da bodo ZDA in druge zahodne države opustile podporo kandidature libanonskega zunanjega ministra Malika.

Nato je izjavil, da v primeru, da ne bo izvoljen, bi želel, da bi nov predsednik skupščine bil rajši nearabski diplomat kakor pa Malik.

Delegacije latinsko-ameriških držav so po svoji današnji seji sporočile, da bodo podprle kandidaturo Malika. V latinsko-ameriški skupini je 20 držav. Kakor je znano, je postavil kandidaturo tudi češkoslovaški delegat Jiri Nosek.

Libanonsko zunanje ministrstvo pa je nocoj objavilo izjavo, v kateri pravi, da je Hammarskjoeld očital arabskim državam, da ne izvajajo arabske resolucije, ki je bila izglasovana v OZN. Poročilo dodaja, da je Hammarskjoeld zaradi tega sam dal pobudo za izvajanje resolucije. Poročilo pravi tudi, da je Hammarskjoeld uspel prepričati prizadete države, da zajamčijo varnost tranzitnih poti med Libanonom, ZAR in Jordanijo.

—«»—

Makariosovo opozorilo Angliji in ZDA

ATENE, 13. — Nadškof Makarios je danes opozoril Veliko Britanijo in ZDA, da bi prihod turskega predstavnika na Ciper kot svetovalca tamkajšnjega guvernerja pokopal sleherno upanje na sporazum glede otoka in bi imel najhujše posledice.

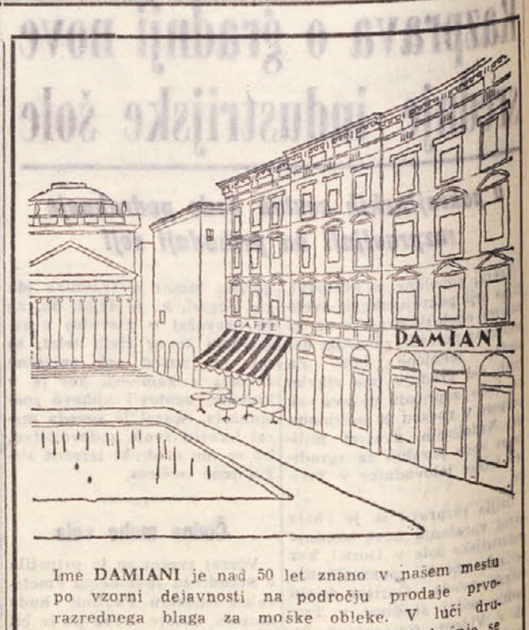

Ime DAMIANI je nad 50 let znano v našem mestu po vzorni dejavnosti na področju prodaje prvorazrednega blaga za moške obleke. V luči dolžinske tradicije in dolgotrajne osebne izkušnje se vraca staro ime v novi trgovini, ki smo jo odprli na Trgu sv. Antona 6.

DAMIANI

M. SOAVE
TRST, Ul. S. Giusto 16
IMPORT-EXPORT
SANITARNI MATERIAL

Cottur
TRST
UL. CRISPI 8-9
TEL. 93-982
NAJBOLJSI IZDELKI PO NAJNIŽJIH CENAH
Popolna kolesa z žarometom in z vsemi pritiklinami od 14.500.— lir dalje.
Kolesa Bianchi, Legnano, kolesa na motor, motorji M.V. Nadomestni deli za vespe, lambrete in motorje.
POSEBEN POPUST ZA RAZPRODAJALCE
POSILJANJE DARILNIH PAKETOV

NOV VELIK EMPORIJ
essebi
d. z o. z.
TRST, Ulica cv. Frančiška 14 - Tel. 31-600
Vsi plastični predmeti so vam na razpolago
... POTROSITE IN PRIHRANITE
Prost vstop — Na debelo in na drobno

Tvrdka LORENZI
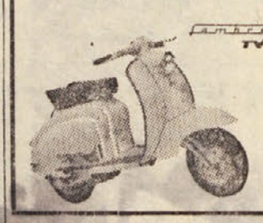
TRST, Ul. S. Lazzaro 17, tel. 24-245
Izvaja: KOLESA moška in ženska, znamke GIOR DANI s vsemi pritiklinami 18.000
LAMBRETE, VESPE, MOTORJE, AVTOMOBILE, vse po izredno nizkih cenah
OBISCITE NAS!

TVRDKA BELTRAM TRST, Ul. Valdirivo 3 Tel. 33-991
Nabavlja in izvaža darilne pošiljke. Vse vrste koles, vespe, lambrete, motorna kolesa, šivalne stroje, radio aparate polovne in nove po tovarniških cenah ter tekstil in vse gospodinjske predmete.
— Odpremlja hitro in daje potrebna pojasnila. —

KMETJE VRTNARJI
Za vsako vašo potrebo se obrnite na domačo tvrdko
FURLANI EDVARD
TRST, Ul. Milano 18
TELEF. 35-169

katera vam nudi po najnižjih cenah navadne in hidravlične stiskalnice (prese) grozdne mline - navadne in na električni pogon ter razno vinsko posodo: kakor brentače, brente, škafe, ter vse potrebno za trgatev

MOTO CIMATI HMW
Izključni zastopnik M. SIMIČ
OPCINE, TEL. 21-322, TRST
najboljših znamk: Najnovejše MOTORJE SPRINT in SUPER SPRINT 49 cc - ATALA VITTORIA - ženska in moška kolesa.
Dobite tudi nadomestne dele za motorje in kolesa. — Cene ugodne — Olajšave pri plačilu.
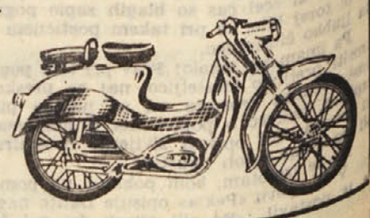

Gronchi se vrne danes iz Brazilije Andreotti za parlamentarno preiskavo

Zato bo moral tudi Fanfani nanjo pristati, ker kaže, da je tudi Saragat istega mnenja - Dveurni pogovor Pacciardija z Naserjem

(Od našega dopisnika)

RIM, 13. — Iz Puerto Alegre poročajo, da je predsednik Gronchi obiskal malo mesto Caxias Do Sul, važno starodavno središče italijanske kolonizacije, kjer je bil vesel in se zvečer vrnil v Puerto Alegre. Prebivalstvo ga je še prav posebno prisrčno sprejelo, ker je povečini italijansko. Predsednik je položil, med drugim, venec na spomenik italijanskega emigranta. Jutri pa bo Gronchi odpotoval v Rio de Janeiro, kjer bo imel zadnji razgovor s predsednikom Kubickom, nato pa se bo z letalom vrnil v Rim.

Iz Kaira poročajo, da se je republikanski prvak Pacciardi dve uri razgovarjal s predsednikom Naserjem — brez prič. Uradno poročilo je zelo kratko. Na večerji v italijanskem veleposlaništvu se je Pacciardi srečal med drugim tudi z generalnim tajnikom Arabske lige, Hasuno. Jutri zjutraj bo odpotoval v Damask. Kairski tisk hvali danes «inteligentno in pošteno politiko Italije do arabskih narodov».

Danes sta se končno sestala v Rimu Fanfani in Saragat. Iz socialdemokratskih vodilnih krogov so sporočili, da je v tem razgovoru Saragat zavzel stališče v prid parlamentarni preiskavi o aferi Giuffre. Fanfani naj bi bil to izjavo vzel brez pripomb na znanje. O zadevi bodo razpravljali na torkovi vladni seji, na kateri bo Fanfani verjetno zahteval da pride do skupnega sklepa vseh ministrov. Se prej, v ponedeljek, bodo sklepali o tem na seji vodstva krščanske demokracije in na seji vodstva PSDI. Kot kaže danes je sedaj več verjetnosti, da bo vlada pristala na preiskavo.

O tem naj bi pričal tudi članek ministra Andreottija, ki bo izšel jutri v njegovi reviji «Concretezza». V članku se precej odločno zahteva parlamentarna preiskava, ki naj bi šla do dna, tako da ne bo ostala nobena senca dvoma zlasti glede vmešavanja odgovornih politikov v afero, ki se bo rešila proti «metli» t. j. proti PSDI. Pravijo, da se bo po tem članku svojega ministra Fanfani moral končno ottresti vseh dosedanjih pomislekov in na preiskavo pristati. Če bi namreč ravnal drugače, bi si s tem naprtil sam vse odgovornost.

Nekateri opazovalci so že tako gotovi, da bo vlada pristala na preiskavo, da so začeli ugibati, kako bo parlamentarna komisija sestavljena, in sicer od šestih predstavnikov KD, 3 komunistov, 2 socialistov, 1 liberalca, 1 socialdemokrata in 1 monarhista. Hkrati trdijo, da bi morala šteti komisija 15 članov, tako da bi bile zastopane v njej vse stranke, toda s tem bi hkrati demokristjani imeli v njej sorazmerno večje število članov.

Demokristjansko vodstvo bo moralo v ponedeljek razpravljati tudi o datumu prihodnjega kongresa, ki naj bi bil kmalu po republikanskem kongresu, ki je predviden za prve dni novembra v Pesaru, Anconi ali pa v Rimu.

CGIL in socialdemokratski sindikat UIL sta napovedala vsedržavno stavko uslužbencev zasebnih avtobusov, železnic in tramvajev za 23. t. m. in ki bo trajala 24 ur.

Iz Bologne poročajo, da se je Giuffrejevo zdravje izboljšalo. «Moj oče je moralno na tleh», je izjavil njegov sin Gianfranco. «Vendar pa glede zdravja lahko govorimo o razumnem optimizmu.»

Vodstvo komunističnih parlamentarcev je sklenilo organizirati 18. t. m. v Rimu javno zborovanje poslancev in senatorjev ter komunističnih deželnih poslancev, ki bodo določili akcijo za obrambo demokratičnih svobošcin. Na zborovanju bosta poročala Togliatti in Terraccini. Togliatti bo objavil jutri zanimiv članek, v katerem se poudarja, da «socialnost» Fanfanijeve vlade nikakor ne predstavlja nekega preobrata, temveč hoče določiti le nov teren borbe, na katerega se mora stopiti, da bi nasprotje med to «socialnostjo» in dejansko oblastjo velikih monopolov postala očitna. Nenni pa kritizira v svojem običajnem nedeljskem uvodniku desetletni vladni načrt za šolo, ki ne vsebuje kulturnih smernic in ne vidi socialnih in političnih vzrokov krize današnje šole, ki se ji mora odvzeti njen razredni značaj in iz katere je treba odstraniti stare učne metode.

—«»—

Faubus je ukazal zapreti šole

LITTLE ROCK, 13. — Guverner Faubus v državi Arkansas si na vse načine prizadeva, da ne bi izpolnjeval razsodbe ameriškega vrhovnega sodišca, ki ukazuje, naj se v glavno gimnazijo v Little Rocku sprejmejo tudi črnci. Takoj po razglasitvi te razsodbe je Faubus sporočil, da v ponedeljek ne bodo odprli šol v Little Rocku. Neki tamkajšnji advokat je zatem sporočil, da se bo upri zakonu, ki določa zatvoritev šol, ker ni v skladu niti z ustavo države Arkansas.

Kmalu nato je policijski šerif izročil Faubusu poziv, naj gride pred sodišče v Little Rocku. Tedaj je Faubus podpisal več drugih zakonov, ki ga pooblaščajo, dati podporo privatnim šolam, zato da bodo učence lahko poslali v te šole, ki niso obvezane sprejeti črncev, ker so privatne.

Faubus je izjavil, da ne verjame, da ima zvezna vlada oblast, da mu lahko prepreči zatvoritev šol v Little Rocku. Izrekel je tudi prepričanje, da washingtonska vlada ne razpolaga z nobenim zakonom, da bi ga lahko dala aretirati, ter je dodal: «Kot načelnik suverene države sem sprejel ukrepe, ki so se mi zdeli potrebni.»

—«»—

Laburisti o Kvemoju

LONDON, 13. — Novobevanistična skupina «Zmaga za socializem» je objavila izjavo v zvezi s Kvemojem. Izjava pravi: «Ze pred leti je Velika Britanija priznala pekinško vlado kot dejansko kitajsko vlado. Kvemoj je sestavni del kitajskega ozemlja. Posredovati na Kvemoju, pomeni stopiti v vojno s kitajsko vlado. Glavni vzrok te krize je, ker ZDA odklanjajo priznanje stvarnosti v Aziji in onemogočajo pekinški vladi članstvo v OZN. Sprejem Kitajske bi omogočil, da se najde podlaga za sporazum.»

Skupina poziva laburistično stranko, ki že dolgo zahteva sprejem Kitajske v OZN, naj se z vsemi silami upre politiki, ki vodi v vojno. Skupina je organizirala za ponedeljek v Londonu javno zborovanje kot protest proti ameriški politiki na Kvemoju.

—«»—

BERLIN, 13. — Jutri bo nad 60.000 ljudi, od katerih jih bo 15.000 prišlo iz tujine, prisostvovalo odkritju spomenika žrtvam nacizma, ki so ga postavili v bivšem koncentracijskem taborišču v Buchenwaldu blizu Weimarja v Vzhodni Nemčiji.

Madžarska vlada «dvomi» o pravici ZDA da nudijo zatočišče kard. Mindszentyju

Obtožbe proti ameriškim diplomatom, da organizirajo vohunsko službo na Madžarskem

BUDIMPEŠTA, 13. — Budimpeštanski radio je nocoj izjavil, da je bil madžarski državljan Babor Illeci, ki je bil «vohun v službi ameriškega letalskega atašeja v Budimpešti», obsojen na smrt. Radio je pripomnil, da je obtoženec dobil kot plačilo za svoje delovanje 4000 goldinarjev, ročno uro in en fotografski aparat.

Predstavnik madžarske vlade Laszlo Gyaros je danes na tiskovni konferenci, na kateri so bili navzoči tudi zahodni časnikarji, obtožil ameriške diplomate, da so na Madžarskem «organizirali širokopotezno vohunsko delovanje, zato da zrušijo zakoniti režim». Dodal je, da so v ameriškem poslaništvu ljudje, ki se izdajajo za diplomate in organizirajo vohunsko službo. «Njih naloga je zbirati informacije o oboroženih silah in o madžarskem gospodarstvu posebno pa o sovjetskih silah na Madžarskem.»

Gyaros je izjavil tudi, da Američani «niso nikoli prenehali svoje vohunske dejavnosti od časa madžarske revolucije oktobra 1956», ter je dodal, da so Američani imeli največjo vlogo «pri organiziranju in spodbujanju kontrarevolucionarjev».

Zatem je Gyaros izjavil, da so aretirali nekaj ameriških vohunov, od katerih so nekateri prišli na Madžarsko z Zahoda. Obtožil je ameriškega vojaškega atašeja v Budimpešti, da «dela opazovanja vojaškega značaja s pomočjo teleskopa celo ponoči». Dalje je Gyaros obtožil ameriška diplomatska odposlanstva v tujini, zlasti na Dunaju, da so zasliševala madžarske državljane, «zato da dobijo tajne informacije». Dodal je da bodo aretirani vohuni dobili zasluženo kazen. Tisti pa, ki bodo priznali krivdo in se prostovoljno javili madžarskim oblastem, lahko pričakujejo odpuščanje.

Nato je Laszlo Gyaros izjavil, da kardinal Mindszenty «lahko ostane v ameriškem poslaništvu, dokler živi, kar se tiče madžarske vlade». Toda dodal je, da bi «tako dvomili» o pravici ameriškega poslaništva, da mu dovoli zatočišče. «Določbe ameriškega zunanjega ministrstva,» je dejal predstavnik, «jasno določajo, da je treba odreči zatočišče tistim, ki se hočejo samo izogniti sodni akciji. Madžarska vlada je zvedela, da je ameriško poslaništvo v Budimpešti napravilo več poizkusov, da bi se rešilo Mindszentyja, ker njegova nazvočnost tam ni všeč niti Američanom.»

Večina tiskovne konference pa je bila posvečena obtožbam proti ameriškim diplomatom. Madžarski predstavnik je predstavil časnikarjem pet Madžarov, «ki so priznali da so delali za ameriško vohunsko službo».

—«»—

Ribiška vojna

LONDON, 13. — Britanska admiraliteta javlja, da so danes izkrcali v islandskem pristanišču Keflavišku devet islandskih mornarjev. Mornarji so bili od 2. septembra na britanski vojni ladji «Eastbourne», ki jih je zajela, ko so skušali preprečiti britanskemu ribiškemu čolnu «Northern Foam», da bi zaplul v islandske teritorialne vode.

Islandski zunanji minister je izjavil, da bo islandska vlada protestirala v Londonu, ker je britanska vojna ladja «Eastbourne» danes kršila islandske teritorialne vode, ko je tajno izkrcala v bližini islandske vasi Keflavik devet islandskih mornarjev.

Jugoslovansko-poljska trgovinska zbornica

Izjave pomočnika ministra za trgovino ZDA

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 13. — Italijanski minister za zunanjo trgovino Emilio Colombo, ki je bil gost predsednika odbora za zunanjo trgovino Ljubomira Babića, je danes odpotoval iz Zagreba v Rim. Med bivanjem v Zagrebu, kjer je obiskal velesejem, je imel minister razgovore z Babićem o aktualnih gospodarskih vprašanjih. Med razgovori, katerih so se udeležili tudi njuni sodelavci, so ugotovili potrebo obojestranskih naporov za razširitev gospodarskega sodelovanja, ki se je doslej ugodno razvijalo.

V Zagrebu je bila danes ustanovljena jugoslovansko - poljska trgovinska zbornica, ki bo skrbela za razširitev gospodarskega sodelovanja med Jugoslavijo in Poljsko. Z isto nalogo bo v kratkem ustanovljena tudi poljsko-jugoslovanska trgovinska zbornica v Varšavi. Na ustanovni skupščini zbornice, ki sta se je udeležila tudi predsednik poljske trgovinske zbornice Antony Karl Adamovicz in generalni tajnik jugoslovanske zunanjetrgovinske zbornice Ivo Barbalić je predsednik poljske zbornice izrazil prepričanje, da bo ustanovitev zbornic omogočila razširitev sodelovanja in uspešen zaključek jugoslovansko-poljskih razgovorov, ki so se pred kratkim začeli.

Pomočnik ministra za trgovino ZDA Henry Kearn je danes v Zagrebu izjavil, da bodo ZDA gledale, da čim bolj izkoristijo možnosti za razširitev blagovne izmenjave z Jugoslavijo. «Gospodarska misija ZDA, ki je v Jugoslaviji,» je poudaril Kearn, «ima namen proučiti možnosti ne za plasma ameriških izdelkov v Jugoslaviji, temveč v prvi vrsti za povečanje izvoza jugoslovanskih izdelkov na ameriško tržišče.» Kearn je izjavil, da ameriška vlada posveča veliko pozornost gospodarskim odnosom z Jugoslavijo, kar dokazuje tudi obseg razstave na zagrebškem velesejmu, ki spada med najvažnejše tovrstne manifestacije.

B. B.

(Nadaljevanje z 2. strani)

Gaulla, naj «takoj omogoči svobodo misli in besede v Alžiriji, ki jo je zatrla diktatura generalske klike». Pravico do kampanje za referendum so v Alžiriji dobili samo odbori «narodne rešitve».

V Franciji pa so sindikatom prepovedali vsako politično dejavnost v zvezi z referendumom o ustavi. Dve najmočnejši stranki, socialistična in radikalna, ki predstavljata skupno 6 milijonov volivcev, pa pravkar razpravljata na svojih kongresih o stališču, ki naj ga zavzameta. Na kongresu radikalne stranke je proti novi ustavi ostro nastopil bivši predsednik vlade Mendes-France, ki je ponovil stališče, ki ga je bil obrazložil na svoji tiskovni konferenci, o kateri smo pisali preteklo nedeljo.

Na kongresu socialistične stranke pa tajnik Mollet vneto zagovarja osnutek ustave in se postavlja po robu vsem tistim, ki zahtevajo začetek pogajanj z Alžirci. Zahteva za pogajanja z Alžirci je postavljena v resoluciji, ki jo je predložil marsejski župan Defferre, in ki se glasi: «Socialistična stranka zklene čim prej začeti pogajanja s tistimi, proti katerim se borimo, zato da se napravi konec vojne v Alžiriji in da se zagotovi možnost mirnega sožitja obeh skupnosti.»

Toda francoska vlada odklanja vsako pomirjenje z Alžirci, ker ti «kot Francozi» nimajo pravice do svoje lastne neodvisnosti. Jasno, da Alžircem ne ostaja drugega nego boriti se z vsemi sredstvi, da prisilijo Francijo in še obotavljajočo se svetovno javnost, da se vendarle prepričata, da današnji čas ni več čas kolonializma. Ker se sabotaže in atentati Alžircev v Franciji nadaljujejo, so pretekli teden v Franciji zagradili vse ceste z barikadami in na več krajih so postavili cestne bloke, kjer nadzorujejo vsa vozila, kajti akcija Alžircev vedno bolj narašča, čim bolj se približuje dan referenduma.

Značilno je, da tudi na kongresu radikalov in socialistov večina zagovornikov osnutka ustave priznava utemeljenost kritike in priznava slabosti osnutka. Pripominja pa, da je kljub temu potrebno ustavo sprejeti, češ da je De Gaulle sedaj Franciji potreben, ker bi drugače «prišlo do katastrofe».

Do katastrofe pa bo pripeljala prav De Gaullova politika, če bo pri njej vztrajal. Znani francoski pisatelj in filozof Sartre piše v tedniku «Express», da se je De Gaullova oblast rodila v nasilju in se bo zato vzdrževala z nasiljem. «Izsiljevanje nam je dalo De Gaulla, izsiljevanje nam ga bo tudi ohranilo,» pripominja pisatelj ter svetuje «odrasli Franciji, ki ne potrebuje očeta», naj glasuje proti osnutku De Gaullove ustave.

7 dni v svetu

Italija

Predsednik republike Gronchi je pretekli teden nadaljeval svoj uradni obisk v Braziliji in politične razgovore s predsednikom Kubičkom. Rezultat razgovorov je bil objavljen nato v posebni izjavi med Gronchijevim obiskom v Sao Paulu. Izjava vsebuje načela za rešitev mednarodne krize in poziva na skupno akcijo narode Latinske Amerike in Evrope za miroljubno rešitev svetovnih vprašanj. Gronchi je nato obiskal še bodoče novo glavno mesto Brazilije «Brazilijo», nato pa Puerto Allegre, kjer je poudaril svoje prepričanje, da bo njegov obisk pomenil novo razdobje v življenju italijanskih emigrantov v Braziliji.

V Italiji sami pa, kjer še vedno prevladuje afera Giuffre, je bila nadvse važna seja vlade, na kateri so sprejeli desetletni načrt za šole. Predvideni izdatki bi znašali — če bo načrt v parlamentu odobren — 1386 milijard lir, od katerih bo odpadlo 600 milijard lir na 150.000 učilnic. Hkrati je vlada sklenila, da bodo z novim šolskim letom ukinjene v obveznih in strokovnih šolah vse takse za vpis in obisk. Takoj so se pojavile tudi prve kritike, ker noben sprejeti zakonski osnutek ne predvideva takih določb, ki bi zaščitile in branile državne šole pred tistimi, ki jih ima v rokah duhovščina, in ki so privatne.

Ves tisk je tudi še prav posebej poudaril, da vlada doslej še ni razpravljala o aferi Giuffre in tudi ni določila stališča do predloga za ustanovitev posebne preiskovalne komisije v parlamentu. Socialdemokrati nočejo javno izjaviti, da so za predlog, ker se bojijo spora z demokristjani, med katerimi je marsikakšen prvak s to afero povezan. Tako je tudi med vrhovi Katoliške akcije, kar dokazuje vest, da je bil predsednik mladincev v Katoliški akciji dr. Vinci v ponedeljek zaslišan. Z afero je povezan tudi sam predsednik akcije dr. Gedda. Zato se govori, da bosta oba odstavljena, tako da bosta podala čez nekaj mesecev «prostovoljno» ostavko. Sam Giuffre je zbolel in hkrati prenehal izplačevati prejete kapitale in obresti, obenem pa ga je tožil njegov glavni sodelavec. Doslej je vloženih proti Giuffreju 14 sodnih prijav. Vlada bo baje razpravljala o zadevi v torek. Sin Giuffreja pa je potožil, da so njegovi višji očeta pustili samega v nesreči.

Medtem pa je vlada poslala republikanskega prvaka Pacciardija neuradno na obisk v države Srednjega vzhoda, s katerimi bi hotela izboljšati odnose. Vse kaže, da je izbrala parlamentarca izven vladne večine zaradi tega, da bi poudarila neobveznost razgovorov in da bi odstranila vsak sum glede tega obiska, ker je Pacciardi znan po svojem atlantizmu in tudi «antinaserizmu». Obenem pa hoče Fanfani na ta način okrepiti tisto strujo v republikanski stranki, ki je pripravljena v najbližji prihodnosti z vlado sodelovati.